

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA VE SINIF
ORTAMINDA UYGULAMAYA YÖNELİK PLANLANMIŞ ÜÇ BOYUTLU
ÇALIŞMALAR: BİR DURUM ÇALIŞMASI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mert ÜNLÜSOY

BURSA

2019

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA VE SINIF
ORTAMINDA UYGULAMAYA YÖNELİK PLANLANMIŞ ÜÇ BOYUTLU
ÇALIŞMALAR: BİR DURUM ÇALIŞMASI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mert ÜNLÜSOY

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Berna COŞKUN ONAN

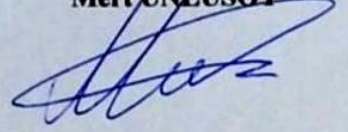
BURSA

2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Mert ÜNLÜSOY

02/09/2019

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 02/09/2019

Tez Başlığı / Konusu : Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına Ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışması Örneği
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan 147 sayfalık kısmına ilişkin 02/09/2019 tarihinde şahsım tarafından TURNİTİN adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12'dir. .

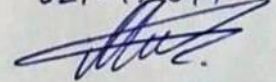
Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın her hangi bir intihal içermediğini ; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğime ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim

Tarih ve imze

02.09.2019

Adı Soyadı: Mert Ünlüsoy

Öğrenci No : 801341002

Anabilim Dalı: Güzel Sanatlar Eğitimi

Program: Resim- İş Eğitimi

Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman

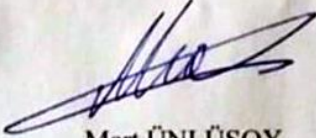
Dr. Öğr. Üyesi Berna COŞKUN ONAN

02.09.2019

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

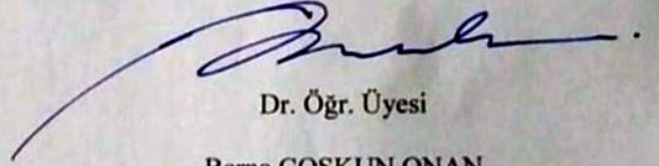
“Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına Ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışması Örneği ” adlı Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Mert ÜNLÜSOY

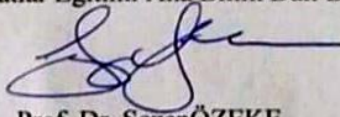
Danışman

Dr. Öğr. Üyesi

Berna COŞKUN ONAN

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanı

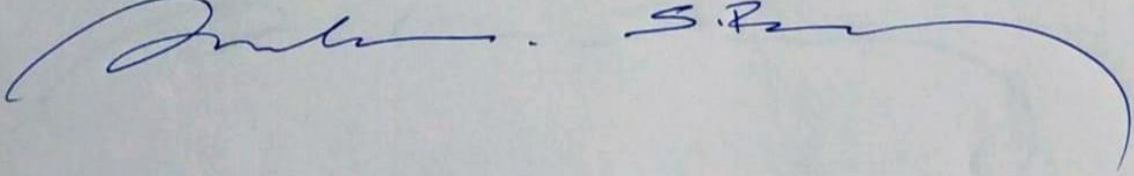
Prof. Dr. Sezen ÖZEKE

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda 801341002 numara ile kayıtlı Mert ÜNLÜSOY'un hazırladığı "Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışması Örneği" konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 20/09/2019 günü 10:00-13:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı)
Dr. Öğr. Üyesi Berna COŞKUN ONAN
Uludağ Üniversitesi

Üye (Sınav Komisyonu Başkanı)
Prof. Dr. Serap BUYURGAN
Başkent Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Gonca ERİM
Uludağ Üniversitesi

Önsöz

21.yy.ın yoğun çalışma yaşamında kendilerine vakit ayıramayan ve giderek mutsuzlaşan toplumda, sanatın öneminin anlaşılması ve insanın özgürleşmesindeki rolünün ne denli önemli olduğu bir dönemde, okul çağındaki çocukların eğitim-öğretim yaşamında Görsel Sanatlar Dersi'nin her ders kadar önemli olduğu bir kez daha kanıtlanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin ilgili dersi aldıkları süreç boyunca sanatın her alanını tanımaları okul sonrası sosyal yaşamlarında etkili olacaktır. Özellikle üç boyutlu çalışmaların bireyin şekil verme, üçüncü boyutu hayal etme ve uygulaması anlamında kişisel gelişimine katkı sağlayacak ve her öğrenci eğitim sürecinde kendini keşfedecektir. Okul ortamlarında atölyelerin olmayışı veya yetersizliği ve öğretmenlerin önyargıları ile üç boyutlu çalışmalar gerektiği gibi yapılamamaktadır. Bu araştırma ile dikkatli planlanmış üç boyutlu çalışmanın uygun malzemelerle sınıf ortamında da kolaylıkla yapılabileceğini göstermektedir.

Bu araştırmanın başından sonuna kadar her daim bana güvenen, bilgi ve birikimini benden esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Gonca ERİM'e, çalışmamın yürütülmesinde, uygulanmasında yol göstericiliği ile danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Berna COŞKUN ONAN'a, aynı zamanda araştırmalarım sırasında uygulama yaptığım okullardaki başta öğretmenler olmak üzere tüm idari kadro ve öğrencilerine en içten teşekkürlerimi sunarım.

Varlığıyla her zaman yanımda olan ve güç veren çok değerli annem Gülşen ÜNLÜSOY'a, bana olan inancı ve desteği için Gönül KAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mert ÜNLÜSOY

Özet

Yazar : Mert ÜNLÜSOY
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Ana Bilim Dalı : Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : xvii - 190
Mezuniyet Tarihi : 20.09.2019
Tez :Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına Ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışması Örneği
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Berna COŞKUN ONAN

ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA VE SINIF ORTAMINDA UYGULAMAYA YÖNELİK PLANLANMIŞ ÜÇ BOYUTLU ÇALIŞMALAR: BİR DURUM ÇALIŞMASI ÖRNEĞİ

İlk insandan günümüze insanın gelişimi ile ilgili bulguların büyük çoğunluğu insanın yaşadığı her çağda sanat ile iç içe olduğu ve yaşadığı toplumu, içsel kaygılarını, geleneklerini, ritüellerini, inançlarını, tepkilerini, duygularını aktarırken sanatı daima araç olarak kullandığı yönündedir. Bu süreçte heykel sanatı, önemli bir rol üstlenmiştir. İnanıkları tanrıları, yöneticileri olan imparatorları, toplumda saygınlık kazanmış önemli kişileri heykel aracılığıyla ölümsüzleştirmiş ve Rönesans ile başlayan süreçte heykel bir sanat dalı olarak yerini almıştır. Üç boyutlu çalışmalar, nesnenin form özelliklerinin kavranması ve sanatsal ifadenin boyutlu biçimde dışa vurulması bağlamında sanat eğitimi programlarında birçok kazanımıyla yer almaktadır. Bu araştırmanın amacı, atölyesi olmayan okullarda, sınıf ortamında ortaokul Görsel Sanatlar dersinin kazanım, beceri, değer ve iş güvenliği esasları

dikkate alınarak planlanan etkinlikler aracılığıyla nasıl gerçekleştirilebileceğini ortaya koymaktır. Bu amaçla, nitel araştırma olarak planlanan bu çalışmada 6, 7 ve 8. sınıf düzeyine uygun kazanım, değer, beceri ve iş güvenliği hususları dikkate alınarak üç farklı etkinlik hazırlanmış ve Bursa ilinin üç farklı ilçesinden atölyesi olmayan üç okulda uygulanarak bir çoklu durum çalışması gerçekleştirilmiştir. 2017 Görsel Sanatlar Dersi Programı'ndan 6, 7 ve 8. sınıf düzeyine uygun kazanım, değer, beceri/yeterlilik ve iş güvenliği esaslarıyla üç boyutlu çalışmalarla ilgili kazanımlar, duyarlılık, sevgi, sorumluluk ve sorgulama değerleri ile ilişkilendirilerek hazırlanan “Benim Param, “Soyut Heykel” ve “Konuşan Emojiler” etkinlikleri planlanmıştır. Görsel açıdan zengin sunumlarla ve adım adım uygulama basamakları tamamlanarak uygulamalarına yönelik olarak dersin öğretmenlerine tanıtılmıştır. Veri toplama sürecinde etkinlikler, araştırmacı tarafından gözlemlenmiş, sesli ve görsel kayıtlar alınmış, etkinliklerden hemen sonra öğrenci ve öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiş ve öğrenci çalışmaları toplanarak doküman incelemesi yapılmıştır. Veri toplama sürecinde elde edilen veriler, tematik analiz yöntemiyle ve çoklu durum çalışmasının temel karakteristik özelliği dikkate alınarak analiz edilmiş ve elde edilen temalar; “Bağlantılar”, “İçselleştirme” ve “Gerçekleştirme” tema başlıkları ile değerlendirilmiştir. Analizde esas olan temel yapı, planlanan etkinliklerin farklı fiziki ve sosyal koşullarda eş zamanlı uygulanarak hangi farklılık ve benzerliklerle ortaya çıktığıdır. Bu nedenle bulguların sunumunda her kategori altında, bu ana yapıyı destekleyen üç farklı durumdan da örnekler ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Araştırmanın sonuçları arasında kazanım, beceri/yeterlilik, değer ve iş güvenliği esaslarının etkinlik planlamasında önemli olduğu, zengin sunum ve adım adım uygulamalarla öğrencilerin ilgili kazanımları davranışa dönüştürebildiğidir. Aynı zamanda kolay ulaşılabilir malzemeler seçildiğinde öğrencilerin üç boyutlu çalışmaları uygulayabildiği, öğrenme alanları ve diğer disiplinlerle bağlantı kurulduğunda ve zengin sunumlarla desteklendiğinde ise

öğrencilerin yaratıcılık sürecine katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Çevresine karşı saygı, sorumluluk, sevgi ve duyarlılık değerlerini üç boyutlu uygulamalar aracılığıyla kazanan öğrencilerin matematiksel, dijital ve sosyal ve vatandaşlıkla ilgili becerileri de yaşamlarına aktarabildiği sonucu dikkat çekicidir.

Araştırmanın öneriler kısmında Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hazırlanırken içerik, kazanım, beceri/yeterlilik, değerlerin belirlenmesi, iş güvenliği esasları, uygulayıcılara (Öğretmenlere), öğrencilere ve bu konuda araştırma yapan bilim insanlarına yönelik olarak öneriler sunulmuştur. Bakanlık düzeyinde öğretim programı hazırlanırken üç boyutlu çalışmalara daha fazla yer verilmesi, ders saatinin iki saate çıkarılması, beceri/yeterlilik, değer ve iş güvenliği esaslarının öğretmen inisiyatifine bırakılmadan ilgili kazanım ile birlikte öğretim programında verilmelidir. Öğretmen düzeyinde, ders öğretmenlerinin eksik olduğu konularda (örneğin üç boyutlu) hizmet içi eğitimlerle bu eksikliklerin giderilmesi, üniversitelerin eğitim fakültelerinde Milli Eğitim Bakanlığının program değişikliklerini öğretmen adaylarına bildirmeleri ve MEB ile daima işbirliği içinde olunmalıdır. Araştırmacılar açısından toplumda üç boyutlu çalışmalara olan ilginin azalmasının nedenlerinin araştırılması ve sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması ve üç boyutlu çalışmalara olan ilginin artırılması gerektiği önerileri getirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Beceri, Değer, İş Güvenliği, Kazanım, Heykel

Abstract

Arthur : Mert ÜNLÜSOY
University : Uludağ University
Field : Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı
Degree Awarded : Master
Page Number : xvii - 190
Degree Date : 20.09.2019
Thesis : Three Dimension Applications Planned According To Secondary
Level Visual Art Instruction Program and To Practice In Classroom: A
Case Study
Supervisor : Dr. Öğr. Üyesi Berna COŞKUN ONAN

THREE DIMENSION APPLICATIONS PLANNED ACCORDING TO SECONDARY LEVEL VISUAL ART INSTRUCTION PROGRAM AND TO PRACTICE IN CLASSROOM: A CASE STUDY

Most of the findings related to the development of human beings from the first person to the present day are in the sense that human beings are intertwined with art in every age they live, and that they always use art as a vehicle while conveying their society, inner concerns, traditions, rituals, beliefs, reactions and emotions. In this process, sculpture has played an important role. The gods they believed in, the emperors who ruled, the important people who gained respect in the society has immortalized through sculpture and starting with the Renaissance, sculpture took its place as an art branch.. Three-dimensional studies take place in art education programs in terms of comprehending the form features of the object and expressing the artistic expression in a dimensional way. The aim of this study is to show how the secondary school Visual Arts course can be realized in the classroom environment through

the planned activities taking into consideration the principles of acquisition, skills, value and occupational safety. For this purpose, in this study which is planned as qualitative research, three different activities have been prepared by taking into consideration the learning outcomes , values, skills and occupational safety issues appropriate for the 6th, 7th and 8th grade levels and a multi-case study has been realized by applying in three schools from three different districts of Bursa. . 2017 Visual Arts Course Program, 6, 7 and 8 appropriate to the level of achievement, value, skills / competence and occupational safety principles related to the three-dimensional work related to the learning outcomes , sensitivity, love, responsibility and questioning values are prepared in relation to "My Money", "Abstract Sculpture" and "Talking Emojis" activities. Visual presentations and step-by-step application steps were completed and introduced to the teachers. During the data collection process, the activities were observed by the researcher, audio and visual recordings were taken, interviews were conducted with the students and teachers immediately after the activities, and student studies were collected and document review was conducted. The data obtained during the data collection process were analyzed by thematic analysis method and by taking into consideration the main characteristic feature of the multi-case study and the themes obtained were; “Links”, “Internalization” and “Realization” were evaluated under the theme headings. The basic structure in the analysis is the differences and similarities that the planned activities emerge in different physical and social conditions simultaneously. Therefore, in the presentation of the findings, under each category, examples and direct quotations from three different situations supporting this main structure were included.

Among the results of the research, acquisition, skill / competence, value and occupational safety principles are important in event planning and students can convert related learning outcomes into behavior through rich presentations and step-by-step applications. At the same time, it was observed that when easily accessible materials were

selected, students could apply three-dimensional studies, and when they were connected with learning areas and other disciplines and supported by rich presentations, they contributed to the creativity process of the students. It is noteworthy that students who gain respect, responsibility, love and sensitivity values through their three-dimensional applications can transfer mathematical, digital and social and citizenship skills to their lives.

In the suggestions part of the research, suggestions were made for the content, acquisition, skill / competence, determination of values, principles of occupational safety, practitioners (teachers), students and the scientists doing research on this subject while preparing the Secondary School Visual Arts Course curriculum. While preparing the curriculum at the ministerial level, giving more space to three-dimensional studies, increasing the course hours to two hours, the principles of skills / competence, value and occupational safety should be given in the curriculum together with the related acquisition without leaving the teacher's initiative. At the teacher level, these deficiencies should be solved by in-service trainings on issues where lesson teachers are lacking (for example, in three dimensions). In the faculties of education of universities, the Ministry of National Education should inform the teacher candidates about the program changes and always cooperate with Ministry of National Education. Researchers suggested that the reasons for the decrease in interest in three-dimensional studies in the society should be researched and the results should be shared with the public and the interest in three-dimensional studies should be increased.

Keywords: Learning Outcomes, Safety Procedure, Sculpture, Skill, Value

İçindekiler

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Önsöz.....	v
Özet.....	vi
Abstract.....	ix
İçindekiler.....	xii
Tablolar Listesi.....	xvi
Kısaltmalar Listesi.....	xvii
1. Bölüm:Giriş	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.5. Araştırma Alt Problemleri	7
2. Bölüm:Sanat Eğitiminde Üç Boyutlu Çalışmalar.....	8
2.1. Sanat Eğitimi	8
2.2. Görsel Sanatlar Dersinde Üç Boyut	10
2.3. Üç Boyutlu Çalışma Süreci	12
2.4. Üç Boyutlu Çalışmalar	12
2.4.1. Üç boyutlu sanat eğitiminin önemi	17
2.4.2. Üç boyutlu çalışma yöntemleri.....	19

2.4.3. Üç boyutlu çalışmalarda kullanılan tasarım ilkeleri	21
2.4.4. Üç boyutlu çalışmalarda malzeme	22
3. Bölüm: Kavramsal Çerçeve	24
3.1. Türkiye ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	24
4. Bölüm: Yöntem	31
4.1. Araştırmanın Deseni	31
4.2. Araştırmanın Örneklemi	32
4.3. Veri Toplama Süreci	32
4.4. Veri Toplama Araçları	33
4.4.1. Gözlem formu	34
4.4.2. Öğretmen ve öğrenci görüşme formu	34
4.4.3. Akran değerlendirme formu	35
4.4.4. Öz Değerlendirme Formu	35
4.5. Veri Analizi Süreci	36
4.6. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması	36
5. Bölüm: Bulgular	37
5.1. Bağlantılar	43
5.1.1. İletişim bağlantıları	44
5.2. İçselleştirme	61
5.2.1. Beğeni toplama	63
5.2.2. Öznel tercihler	65
5.2.3. Toplumsal değerler	66

5.2.4. Benlik gelişimi	68
5.2.5. Sanatsal duyarlılık.....	74
5.3. Gerçekleştirme.....	79
5.3.1. Tasarım süreci.....	81
5.3.2. Malzeme seçimi	86
5.3.3. Boyut kazandırma süreci.....	88
5.3.4. Sorunlar	98
5.3.5. Öneriler	102
6. Bölüm:Sonuç	105
6.1. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen Kazanımlara İlişkin Sonuçlar.....	105
6.2. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen Becerilere İlişkin Sonuçlar.....	107
6.3. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen Değerlere İlişkin Sonuçlar.....	110
6.4. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen İş Güvenliği Esaslarına İlişkin Sonuçlar.....	112
7. Bölüm:Tartışma ve Öneriler.....	113
7.1. Tartışma.....	113
7.1.1.Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Prgramına ve Sınıf Ortamında Uygulanmaya Yönelik Üç Boyutlu Çalışmalar Nasıl Planlanabilir?	113

7.1.2. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Programına ve Sınıf Ortamında Uygulanmaya Yönelik Üç Boyutlu Çalışmaların Uygulanması Sırasında Öğretmenin Rollerini	119
7.1.3. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Programına ve Sınıf Ortamında Uygulanmaya Yönelik Üç Boyutlu Çalışmalar Sırasında Öğrenci Rollerini	122
7.2. Öneriler.....	123
7.2.1. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hazırlanırken içerik ve kazanıma yönelik öneriler.....	123
7.2.2. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hazırlanırken beceri/yeterliliklerin belirlenmesine yönelik öneriler.....	124
7.2.3. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hazırlanırken değerlerin belirlenmesine yönelik öneriler.....	125
7.2.4. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hazırlanırken iş güvenliği esaslarına yönelik öneriler	126
7.2.5. Uygulayıcılara (Öğretmenlere) öneriler.....	126
7.2.6. Öğrencilere yönelik öneriler.	127
7.2.7. Diğer öneriler.....	127
Kaynakça.....	129
Ekler.....	137
Öz Geçmiş.....	190

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
Tablo 1. Veri Toplama Süreci	33
Tablo 2. Temalar	38
Tablo 3. Bağlantılar	43
Tablo 4. İletişim Bağlantıları	44
Tablo 5. Sanat Alanları	47
Tablo 6. Sanat Aracılığıyla	50
Tablo 7. Yaşam Birlikteliği	54
Tablo 8. Sınıf İçi Etkileşimler	58
Tablo 9. Eğitim Ortak Zeminini	59
Tablo 10. İçselleştirme	62
Tablo 11. Beğeni Toplama	63
Tablo 12. Öznel Tercihler	65
Tablo 13. Toplumsal Değerler	66
Tablo 14. Benlik Gelişimi	69
Tablo 15. Sanatsal Duyarlılık	75
Tablo 16. Gerçekleştirme	80
Tablo 17. Tasarım Süreci	82
Tablo 18. Malzeme Seçimi	86
Tablo 19. Boyut Kazandırma Süreci	89
Tablo 20. Güvenli Koşullar	95
Tablo 21. Sorunlar	99
Tablo 22. Öneriler	102

Kısaltmalar Listesi

ADF: Akran Değerlendirme Formu

AYÇ: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ÖDF: Öz Değerlendirme Formu

TYÇ: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

1. Bölüm

Giriş

Görsel Sanatlar kavramı, bir amaca yönelik olarak estetik kaygılar ile hayal gücü, düşünce, yaratıcılık ve becerinin birleşmesi sonucu ortaya çıkan eserleri ifade eder. Bu eserler mimari yapı, resim, seramik, heykel, tekstil tasarımı, fotoğraf gibi sanat eserlerini içerir. Görsel Sanatlar Eğitimi alan her düzeyden öğrenci kendini ifade edebilme ve estetik bilinç kazanarak kişisel yaşantısına olumlu kazanımlar sağlar, bu da dolaylı olarak toplumsal anlamda olumlu sonuçlar yaratır. Buradan hareketle bu eğitiminin bir gereksinim olduğu açıktır. Bu çalışma kapsamında ele alınan 2017 yılı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Bu amaçla öğretim programının temel hedefleri:

- “Türk Milli Eğitimi'nin temel felsefe ve becerilerine sahip,
- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel Sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel Sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel Sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Güncel kültür-sanat nesnelere/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen,
- Görsel kültür, sürdürülebilirlik (ekonomik, çevresel vb.) kavramlarının farkına varan, buna yönelik araştırma yapabilen, etkinliklere katılan veya düzenleyebilen,
- Kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
- Görsel Sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel Sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,

- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- Çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran,
- Eleştirel düşünebilen, aynı zamanda eleştiri ahlakına sahip,
- Cesaret ve girişimcilik davranışı sergileyen,
- Ekonomik ve kültürel kalkınma ile sürdürülebilirlik konusunda sanatın önemini kavrayan,
- Öğrendiği bilgi ve becerileri gerçek yaşamda kullanan,
- Her bireyin farklı becerilere sahip olduğunu dikkate alan,
- Grupla veya birlikte çalışma kültürünü destekleyen,
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan,
- İnsani, toplumsal, ahlaki ve vatandaşlık değerlerine sahip,
- Görsel Sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir.” (Görsel Sanatlar Öğretim Programı: 2017. s. 5). şeklindedir.

1.1. Problem Durumu

Görsel Sanatlar Öğretim Programı'nın amaçları arasında yer alan “Her bireyin farklı becerilere sahip olduğunu dikkate alan.” maddesinden hareketle araştırma kapsamında üç boyutlu çalışmaların uygulanması sırasında kazanım, beceri/yeterlilik, değer ve iş güvenliği esasları dikkate alınarak hazırlanan etkinliklerin atölyesi olmayan okullarda öğretmen ve öğrenciler üzerinde uygulanması amaçlanmıştır.

Eğitimcilere göre öğrenme üç boyutta gerçekleşir. Bunlar; psiko-motor, bilişsel ve duyuşsal boyutlar şeklinde kategorize edilebilir. Psiko-motor boyut bireylerin eylemlerini ve hareketlerini kapsayan davranışları ifade ederken, bilişsel boyut bireylerin zihninde var olan bilgileri ifade etmektedir. Duyuşsal boyut da insanların davranışlarının altında yatan duyguları kapsamaktadır (Gül, 2013). Farklı beceri ve yeteneğe sahip bireylerin bir araya geldiği okul ortamlarında Görsel Sanatlar Dersi özelinde öğrencilerin bu

özellikleri dikkate alınarak yapılacak çalışmaların öğrenciler üzerinde olumlu sonuçlar oluşturacağı düşünülmektedir. Bu alanda çalışma yapan bilim insanlarından Telli'nin (1996, s.41) "İnsanın fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişiminde görme, işitme ve dokunma gibi duyu organları ile elde ettiği deneyimler ile bir gereci biçimlendirerek yaratıcı gücünü ortaya koyması sırasında, beynin en geniş anlamda çalışması ve kullanılması sağlanmaktadır." sözleri bunu destekler. Dokunarak, tutarak çevremizi tanımamız bebeklik çağımızda dünyayı tanımak adına yaptığımız ilk deneyimlerdir. Üç boyutlu çalışmaların erken yaşta çocuklara verilmesi zaten bildiği bu davranışları destekleyerek öğrenmeyi pekiştirecektir. Aynı zamanda üç boyutlu sanata karşı daha duyarlı olacaktır. Görsel Sanatlar Eğitimi'nde çocukların görsellik ve dokunsallığa karşı doğal ilgileri sanat eğitimi aracılığıyla ileri düzeye taşınmalıdır. Bu ders aracılığıyla öğrencilerin zihinsel tasarımları iki ya da üç boyutlu birer sanat çalışmasına dönüşür. Çevrelerinde gördükleri şeyleri çalışmalarında biçimlendirme fırsatı bulan çocuklar, söz konusu şeylere karşı daha duyarlı hale gelirken kavrama, düşünme, karar verme, uygulama ve sonuçlandırma potansiyellerini geliştirirler.

Araştırma kapsamında programda yer alan beceriler, kazanımlarla ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Eğitim, bireyin kültürel değerler başta olmak üzere, yetenek, beceri, tutum, estetik duyarlılık ve olumlu davranışlar kazanmasını içeren uzun bir süreçtir. Bu süreçte meydana gelen değişimin kalıcı olması eğitim sistemlerinin temel belirleyicileri olarak kabul edilmektedir. Kazanılan beceriler, bireyin yaşam standartlarını geliştirirken yetiştiği toplumun uluslararası rekabet kapasitelerine ve demokratik gelişimlerine de önemli katkıda bulunmaktadır. İyi bir eğitim bireysel farklılıklar dikkate alınarak hazırlanan programlarla mümkündür. Öğretim programlarında yer alan kazanımların kapsadığı temel becerilerin belirlenmesinde Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) esas alınmıştır. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları, meslek örgütleri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği

içerisinde, ulusal ve uluslararası uzmanlar ile akademisyenlerin katılımıyla hazırlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Bakanlar Kurulunun 2015/8213 sayılı Kararı'yla 19 Kasım 2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği incelenen öğretim programda belirtilmiştir (Görsel Sanatlar Öğretim Programı, 2017, s. 9). Söz konusu Yönetmelik gereğince hazırlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine Dair Tebliğ ve eki Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, 02/01/2016 tarihli ve 29581 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesidir. TYÇ'de hayat boyu öğrenme kapsamında her bireyin kazanması beklenen sekiz anahtar yetkinlik bulunmaktadır (MEB, 2017). Bunlar; 2017 öğretim programında; ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik algısı, kültürel farkındalık ve ifade şeklinde sıralanmıştır. Araştırma kapsamında kazanımlarla uyumlu olduğu düşünülen üç yetkinlik (matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler ve dijital yetkinlikler) ele alınarak etkinlikler planlanmıştır.

1920'li yıllarda Amerika'da karakter eğitimi adı altında yapılan çalışmalara günümüzde değerler eğitimi denmektedir. Değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar 1970'li yılların ortalarından sonra yayımlanmıştır. 1990'lı yıllarda toplumsal ve ahlakî değerlere verilen önem azalırken, bireysel uyum değerleri ön plana çıkmıştır. Bu dönem sonrası ortaya çıkan toplumsal sorunlar değerler ve ahlak eğitimi tekrar gündeme getirmiştir. Aileler, eğitimciler ve toplum liderleri bu olumsuz gelişmeler karşısında okullarda ahlak ve değerler eğitimi tekrar vurgulamaya başlamışlardır (Demircioğlu ve Tokdemir,2008,73). Günümüzde değerler eğitimi, öğretim programında yer alan derslerin içerisine yerleştirilen değerlerin aktarılması ile gerçekleştirilmektedir. Öğretim

programlarında öğretmen insiyatifine bırakılan değerlerin kazanım olarak verilmemesi eğitimdeki tutarlılığı olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Araştırma kapsamında saygı, duyarlılık ve sorumluluk ve sorgulama değerleri ele alınmıştır.

İnsan yaşamında değerler, içinde yaşadığı toplumun inanış, tarih, aile ve kültürü tarafından şekillenir. Bireyin aldığı kararlar, yaptığı seçimler öncelikle kendi yaşamlarını ardından birlikte yaşadıkları çevre üzerinde etkilidir. Okulların bu anlamda etkin görevleri vardır. Aile dışında okul sosyal davranış modelleri ile öğrencilerde olumlu davranış kazandırmaya yönelik bir rol üstlenmelidir. Öğrencilere iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçlayan eğitim, bu yönüyle değerlerle şekillenmiş bir etkinliktir. Bu bağlamda okullardaki değer eğitiminin amaçlarından biri öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Bunun için bireyin eğitim sürecinde çok yönlü gelişmesi önem taşımaktadır. Öğrencinin sağlıklı ve dengeli gelişimine katkı sağlama, tutum ve davranışları biçimlendirmede değerler önemli bir role sahiptir. Öğretim programlarında derslerin doğasına uygun olarak kazanımlar içinde yer alan değer ifadelerinin, öğrencilere örtük bir biçimde kazandırılmaya çalışılması yine 2017 programında önerilmiştir. Değerlerin kazanılma sürecinde rehber olan öğretmen, bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra neyin iyi ve doğru olduğunu örnek bir model olarak v yapacağı etkinlikler aracılığıyla sunabilmelidir. Bu noktadan hareketle insan ilişkilerini düzenleyen dürüstlük, saygı, sevgi, sorumluluk, paylaşma, vatanseverlik, adalet, yardımseverlik, aile birliğine önem verme, özgürlük ve eşitlik gibi kök değerlerden kazanımlarla ilişki kurulan dört değere araştırmada yer verilmiştir (MEB, 2017).

MEB Öğretim programlarında öğrencilerin süreç içerisinde izlenmesi, yönlendirilmesi, öğrenme güçlüklerinin belirlenerek giderilmesi, öğrencilerde anlamlı ve kalıcı öğrenmenin desteklenmesi amacıyla sürekli geri bildirim sağlanmasına yönelik bir ölçme değerlendirme anlayışı benimsenmiştir. Değerlendirmede önemli olan etkinliklerle

kazandırılmak istenilen bilgi, beceri ve yetkinlikler temelinde öğrencilerin gözlemlenmesi, eksik veya yanlış öğrenmelerin giderilmesi için önlemler alınmasının sağlanmasıdır.

İçeriği gereği Görsel Sanatlar dersinde iş güvenliği de oldukça önemli bir yer alır. Bu kapsamda belirli koşulların okul ortamları tarafından oluşturulmasında gerekmektedir.

Örneğin okullarda sanat atölyeleri kolay havalandırılabilir olmalıdır. Araç-gereç ve malzemeler güvenli bir şekilde kullanılmalı, öğrencilerin çeşitli sağlık sorunları (alerji, astım, bronşit vb.) bilinmeli ve dikkate alınmalıdır (MEB, 2017). Öğretmenler öğrencileri, tehlike oluşturabilecek bazı araçların (makas, maket bıçağı vb.) kullanımını konusunda uyarmalı ve atölye araçları kullanım talimatını gösteren tabloyu ders özelinde hazırlamalı ve öğrencilerin kolaylıkla görebileceği uygun bir yere asmalıdır. Yaşadığımız her ortamda olması gerektiği gibi okulda da kullanılan araç gereç ve malzemelerin zehirli madde (sprey boya vb.) içermemesine dikkat edilmelidir. Bu anlamda gerekli önlemlerin alınmasında öğretmenin rolü önemlidir. Bu araştırma kapsamında özellikle atölyesi olmayan okullarda, sınıf ortamına uygun olacak şekilde planlanan etkinliklerde iş güvenliği esasları dikkate alınarak belirlenmiştir. Bu etkinliklerin uygulama aşaması gözlemlenerek araştırmacı, öğretmen ve öğrenci tarafından değerlendirilmiş ve bulgular oluşturulmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Görsel Sanatlar Dersi programında yer alan üç boyutlu çalışmaların sınıf ortamında uygulanabilirliğinin; kazanım, beceri/yeterlilik, değer ve iş güvenliği açılarından nasıl gerçekleştirilebileceğini ortaya koyabilmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırma, sınıf ortamında uygulanabilen kazanım, değer, beceri ve iş güvenliği gibi hususları dikkate alarak planlanan üç boyutlu çalışmalara yönelik etkinlikler sunması ve programa, öğretmenlere ve araştırmacılara etkili öneriler sunabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bunun yanısıra literatürde yer alan çalışmalar taranmış, amaç ve önerilerinde

benzerlik gösteren çalışma bulunmadığı fark edilmiştir. Araştırmanın bu yönüyle sanat eğitimi genel literatürü ve Görsel Sanatlar Dersi ile ilgili araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bursa ilinin üç merkez ilçesinden seçilen Yahya Kemal Beyatlı Ortaokulu (Yıldırım), Meliha Cemal Bağcı Ortaokulu (Osmangazi) ve Ali Durmaz Ortaokulunda (Nilüfer) gerçekleştiren bu araştırma, Görsel Sanatlar Dersi'ne giren 3 öğretmen ve 45 öğrenciyle sınırlıdır.

1.5. Araştırma Alt Problemleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda, aşağıdaki problemlerin cevapları aranacaktır.

1. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Programı'na ve sınıf ortamında uygulanmasına yönelik üç boyutlu çalışmalar nasıl planlanabilir? Planlanan etkinliklerde:

- a) İçerik,
- b) Kazanım,
- c) Değer
- d) Beceri/yeterlilik,
- e) İşgüvenliğine yönelik önlemler nasıl belirlenebilir?

2. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Programı'na ve sınıf ortamında uygulanmaya yönelik üç boyutlu çalışmaların uygulanması sırasında öğretmenin yapması gerekenler nelerdir?

3. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Programı'na ve sınıf ortamında uygulanmaya yönelik üç boyutlu çalışmalar sırasında öğrenci rolleri nelerdir?

2. Bölüm

Sanat Eğitiminde Üç Boyutlu Çalışmalar

Sanat insanın doğasında var olan, insanın kendi kimliğinde olanı ortaya çıkarmak istediği ve kendisini dışavurumda bir araç olarak kullandığı unsurdur. Sanat kendini tanımak ve ifade etmektir (Erinç, 1995, s.160). Arnheim (1969, s. 294) sanatı, insanın kendisini ve yaşadığı dünyayı anlamaya duyduğu ihtiyaçtan kaynaklanan önemli yönelimlerden biri olarak ele alır. Sanatın genel amaçlarının da bu temel bilişsel fonksiyona bağlı olduğunu, böylece de sanatın bilimin anlam ve neticesine yaklaştığını belirtmektedir.

2.1. Sanat Eğitimi

19.yy.'ın ikinci yarısından itibaren endüstrileşme sürecinde başı çeken ülkelerde geniş kitlelerde sanat eğitime ilgi artmıştır. Çağdaş eğitim akımlarını önemle ele alan Almanya'da eğitim akımları kapsamında sanat eğitime yer verilir. 1887 yılında Alman literatüründe bir reform niteliği taşıyan sanat eğitimi hareketi adını alan akım başlatır. 1960'lı yıllar ise sanat eğitiminde büyük değişimlerin yaşandığı yıllardır. Sanatsal öğrenme büyümenin doğal bir sonucu olmadığından okullarda okutulması gündeme gelir. Bu görüşler ışığında sanat eğitimi çocuk merkezli sanat eğitimi görüşünden disiplin merkezli görüşe kayar. Bu yaklaşımın istediği öğretmen tipi ise eğitimci/sanatçıdır. (Kırıçoğlu, 1995, s.141.).

Manuel Barkan 1962 yılında ilk defa sanat eğitiminden bahsetmiştir. Bu yaklaşım daha sonra sanat eğitiminde disiplin odaklı programların yoğunluk kazanmasında etkili olmuştur. "20.yy.'da sanat eğitimi kavramı yeni bir boyut kazanır. Resim dersleri konusunda yeniliklerin uluslararası boyutta yaygınlaşması ise 1900 Paris, 1904 Berlin, 1908 Londra ve 1912 Dresten kongreleri ile gerçekleşmiştir." (Gel, 1990, s. 184-185).

Erbay'a (1997, s.4-9) göre sanat eğitimi ile öğrencilerin hayatın fonksiyonları içine sosyal katılımları amaçlanmaktadır. Gerçekçi bir okul sistemi ya da akademik eğitim, bilim ve sanatın işbirliğine dayandırılmalıdır. Sanatın da, bilimin de amacı; yaşama hizmet etmek

ve yeniye keşfetmektir. Sanata ve duyguların eğitime önem veren okul ya da eğitim sistemlerinde, duygular eğitilirken, zihinsel yeteneklerin, düşüncenin, zekânın da geliştiği gözlenmektedir. Sanat; duyu ve düşünce arasındaki iç içe geçmiş bağlantıyı vurgularken, öğrenme ve gelişim sürecinin de etkin bir yardımcıdır.

Eriñ'e göre (1995, s.155) sanat eğitiminin iki anlamı ve iki farklı hedefi vardır. Bunlardan birincisi sanatçı yetiştirmek için verilen, ikincisi ise çağdaş bir insan yetiştirmek ve o insana aynı sıfatı kazandırmak için verilen eğitimidir.

Bu araştırmanın konusu olan üç boyutlu çalışmalar genel anlamda sanat eğitimi başlığında ele alınmaktadır. “Kültürün özel bir alanı olarak sanat, imgeler aracılığı ile gerçekliği yeniden üretirken, sanat eğitimi de bu üretimde yönlendirme ve bilgilendirme açısından görev yapmaktadır.”(Erbay, 1997). Türkdogan (1981); “Bireyin duyu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına "sanat eğitimi" diyebiliriz.” şeklinde açıklar. Sanat eğitimi, çağdaş eğitimin önemli yapı taşlarından biri konumundadır. San'a (2003) göre; “Kavramsal ve genel anlamda güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcılık eğitimidir.” Sanat eğitimi daha genel bir çerçevede ele almak gerekirse; “Bireyin duyu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına ‘sanat eğitimi’ denir.” (Artut, 2001). Sanat eğitiminin bir başka tanımı: “Kişinin duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini, yetenek ve yaratıcılığını estetik düzeye ulaştırmak ve bu düzeyde bir anlatıma ulaştırabilmek amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür.” (Yolcu, 2009).

“Sanat eğitimi tanımı, çok geniş ve çeşitli bir alanı kapsamaktadır. Görsel Sanatlar Eğitimi, sanat eğitiminin yalnızca bir bölümünü oluşturur. Görsel Sanatlar; resim, heykel, seramik, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğrafı, moda tasarımı, bilgisayar sanatı gibi oldukça geniş bir alanı kapsar. Bu dalların

tümüyle ilgili olarak okulöncesinden yükseköğretime kadar her aşamadaki sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara Görsel Sanatlar Eğitimi ya da yalnız sanat eğitimi denilebilir.” (Kırışoğlu, 2002).

2.2. Görsel Sanatlar Dersinde Üç Boyut

Görsel Sanatlar Eğitimi, genellikle; resim, heykel, seramik, mimarlık, endüstri ve moda tasarımı, dijital-video sanatı, yerleştirme, grafik-baskı sanatları gibi, her biri uzmanlık alanları gerektiren sanatın birbirinden farklı disiplin alanlarını kapsar. Bunların dışında yaratıcı drama, müze eğitimi ve kısmen de olsa sahne ve görüntü sanatlarını da içine alabilen son derece geniş bir alandır. Küçük yaştan başlayarak çocukları yaratıcı kılmaya en uygun alan, sanatsal alandır, bu açıdan sanat eğitimi, genel ve tümel eğitim, öğretim içinde, yaygınlıkla yer alması gerekli bir disiplindir (San, 2003, s.17).

Chapman (1994, s. 2) sanat eğitiminin sanatsal üretim, sanat eserini izlemek ve sanatla yaşamak olmak üzere üç ana amacı olduğunu belirtmektedir. Sanatsal üretim; orijinal sanat yapıtları meydana getirmeyi öğrenmeyi ve görsel deneyimi ifade etmeyi içerir. Böylece kişi geçmişte ve günümüzde sanatçıların neden ve nasıl ürettiklerini öğrenir. Sanatı izlemek; görmeyi öğrenmeyi gerektirir. Sanat ürünlerine etkin bir göz ve yanıt veren bir mantıkla bakmayı öğrenmek, sanata karşı ömür boyu sürecek bir ilginin ve takdirin temelidir. Sanatla yaşamak; çevredeki güzelliklerin farkına varmak, günlük yaşamda sanatın önemini anlamak, sanat kariyeri ve toplumsal sanat kaynakları ile bilgi edinmektir. Görsel Sanatlar Dersi'nin amaçlarından biri de farklı kültürlerdeki insanlardan haberdar olmaktır.

Görsel Sanatlar Dersi içinde konu ve teknik açıdan çeşitliliğe sahip birçok çalışma vardır. Kendisine ait çalışma teknikleri ve malzeme değişkenliği ile en çok dikkat çekenlerden biri de üç boyutlu çalışmalar konusudur. Üç boyutlu çalışmaların teknik ve materyal zenginliği çalışmalara ilişkin zengin olanaklar sunmaktadır. Öğrencilerin ilgilerini, kâğıt ve çizim gereçlerinin dışına çıkararak üç boyutlu çalışmalarda toplamak mümkündür. Böylelikle

öğrenci kendine yeni bir yaratım alanı bulabilecek ve farklı ifade biçimleri geliştirebilecektir. Üç boyutlu çalışmaları diğer çalışmalardan farklı kılan özelliklerin başında materyal ve teknik zenginliği yer alır. Farklı materyal kullanımının öğrenme üzerinde pozitif etkisi olduğu pek çok araştırmacının ortak görüşüdür. Ancak materyal konusu, üç boyutlu çalışmalarda ayrı bir önem kazanır. Materyal ve uygulama seçiminin titizlikle yapılması, okul ortamının göz önünde bulundurulması ve dersin kazanımına, becerisine, değerine ve iş güvenliği esaslarına uygun olması gerekmektedir. Seçilen malzemenin ekonomik, temin edilebilir, taşınabilir, kolay ve çok yönlü uygulanabilir, çalışma yaptırılan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygun, yaratıcı yönlerini harekete geçirebilecek ve ilgilerini çekebilecek nitelikte olmalıdır. Her öğrencinin ilgi düzeyi ve alanı farklı olduğundan okulun içinde bulunduğu bölgesel koşullar da dikkate alınarak seçilecek materyalin çeşitli tutulması da son derece önemlidir.

Ders içerisinde dikkatin konu ve çalışmaya odaklanması, öğrencinin yaratıcı gücünün ortaya çıkarılmasında önemli bir faktördür. Çünkü ilgisi dağınık ve çalışmaya yeteri kadar yoğunlaşmayan öğrencinin uygulama üzerinde yeterli yaratıcı etkinlik geliştirmesi mümkün değildir. Görsel Sanatlar Dersi'ndeki öğrenme ve öğretme faaliyetleri esnasında öğrencinin aktif rol aldığı, dinlediği, gördüğü, düşündüğü ve uyguladığı bir konu olan üç boyutlu çalışmalar, amacına uygun şekilde işlenmediği takdirde, konuya dair hedeflenen kazanımlardan uzaklaşılacaktır. Çünkü yapılan araştırmalar öğrencilerin, ders esnasında sadece dinlemekten daha fazlasını yapmaları gerektiğini ortaya çıkarmıştır (Arslan, 2000). Aktif öğrenmeye son derece açık bir konu olan üç boyutlu çalışmaların bu özelliğinden tam olarak yararlanılmaması, öğrenme faaliyetlerinin eksik kalacağını gösterir.

Üç boyut kavramının öğrenciler tarafından öğrenilmesini sağlamak, birçok nedenden dolayı diğer konulara oranla zordur. Ortaöğretime gelinceye kadar öğrencinin üç boyut ile ilgili hazır bulunuşluk düzeyi yetersizdir. Üç boyut kavramının öğrenciye kazandırılmasında malzemenin doğru ve etkili bir biçimde seçimi, uygun yöntemlerle buluşturulması ve

öğrenciye uygulatılması sonucunda, belirtilen olumsuzluklara rağmen, çok daha kısa zamanda ulaşılır.

2.3. Üç Boyutlu Çalışma Süreci

Üç boyutlu çalışma süreci nesne ya da formu tanımlayabilmek ve nesne ya da formların birbirleriyle ilişkilerini hem zihinsel hem de somut olarak tasarlayabilmek üç boyutlu çalışmalar açısından önemlidir. Zihinde kurgulanan üç boyutlu tasarım çalışmalarında uygulamaya geçildiğinde, bazı sorunlar ortaya çıkabilir. Bu sorunları en aza indirmek doğru matematiksel hesaplar yapmayı ve iyi bir ölçüm düzeyi gerektirdiğinden rakamlar çok önemlidir. Bu anlamda matematik dersi ile yapılacak işbirliği önemli sonuçlar verecektir. Üç boyutlu çalışmalar, el aletlerinde beceri ve geniş bir malzeme bilgisi gerektirir (Jesson, 1991). Bu çalışmalar sırasında öğrenciler kullanılan teknik konusunda iyi düzeyde bilgilendirilmeli ve yaratıcılıklarını kullanmaya teşvik edilmelidirler.

Kil çalışmaları 9-12 yaş grubu çocukları için farklı bir sanat etkinliği seçeneği sunar. Çünkü “genellikle 10-11 yaşlarında çoğu çocuk çizmeye karşı olan temel ilgisini kaybeder” (Rosenberg, 1968). Çocukların sanat çalışmasında, doğru oran ve sık sık gerçekçi benzerlik temel olur. Çocuk, özellikle güveni biraz sarsılırsa yaptığı kil çalışmasını resimden daha kolay bulabilir. Resimde, birinci özellik üç boyutluluğun ortaya çıkarılmasıdır. Bu, yapılan resmi çok daha fazla zorlaştırır, çünkü sadece resimdeki derinliği göstermek için gerekli olan teknik yetenek ustalığı, çocuğu çok fazla ek çaba harcamak zorunda bırakır (Lowenfeld, 1969).

2.4. Üç Boyutlu Çalışmalar

Yapılan araştırmalarda üç boyut kavramı ile ilgili farklı tanımlara rastlamak mümkündür. Bazı araştırmacılar bu kavramın iki yönlü olduğundan bahseder. Birincisi iki boyutlu yüzeylerde (kâğıt, tuval vb.) üç boyutlu imgelerin yaratılması esasına dayanan perspektif kavramı ile ilgili, diğerinin ise kullanılan materyalin yapısal özelliğine bağlı olarak, gerçek anlamında kullanılan ve hacmi olan çalışmalarla ilgilidir.

İki boyutlu çalışmalara temel eğitimde daha çok yer verilmektedir. Oysa farklı bir yapıya sahip olan üç boyutlu çalışmalarla sanat eğitimi zenginleşebilmektedir. “Çocuklar heykel yaptıklarında üç boyutlu bir yolla üç boyutlu bir dünyayı ifade etmenin temel sorunu hakkında kafa yorarlar” (Barnes, 1993). Çocuklara üç boyutlu çalışma yapma olanağı sağlamanın önemli bir nedeni vardır: Doğadaki üç boyutlu şeyler, heykelde kâğıt ya da tuvale olduğundan daha kolay betimlenir, çünkü heykel çalışmalarının bir hacmi vardır ve bu yüzden üç boyutu iki boyutlu araçlarla aktarma sorunuyla karşı karşıya gelmez (Arnheim, 1974). Bireyin çocukluktan itibaren sağlıklı bir gelişim çizgisi gösterebilmesi için nitelikli bir genel eğitimden geçmesi gereklidir. Sanat eğitimi söz konusu genel eğitimin yalnızca bir bölümünü oluşturmaktadır. “Sanat eğitiminden beklenen amaçların gerçekleşmesi, iki boyutlu çalışmaların yanında, üç boyutlu çalışmalara da bağlıdır. Eldeki örneklerden yola çıkarak, on bir yaşından büyük çocukların okulda yaptığı çalışmaların çoğunlukla iki boyutlu çalışmaları kapsadığı söylenebilir.” (Clough, 2000). Sanat eğitimi dersinde üç boyutlu çalışmalara da yer verildiğinde, çocuklar farklı deneyimler edinirler. Çocuklar, “Hemen hemen her şeyden inanılmaz üç boyutlu şekiller yaratıverirler. Mümkün olduğunca çevrede gördükleri her şeye dokunmak, dokunarak öğrenmek isterler.” (Striker, 2005). Kil, dokunarak öğrenmeyi geliştirici bir malzemedir. Çocuklar, kili ellerinde yuvarlar, bastırır, sıkır ve uzatırken hem eğlenirler hem de kille yapabilecekleri çalışmalar hakkında fikir sahibi olurlar. “Farklı malzemelere dokunmak bile onlara değişik hazlar verebilir. Üç boyutlu çalışmalar vasıtasıyla ‘fiziksel güçle, doğaya egemen olma güdüsünün ve estetik anlayışın bir araya gelmesi sanat eğitimi için eğitsel bir anlam taşır.’ Böylece duyuşal ve fiziksel yetilerini geliştirme fırsatı yaratılmış olur.” (Gel, 1990).

“Bütün sanat deneyimleri ilk önce duyular aracılığıyla kavranır. Bu yüzden, çocukların erken çocukluktan itibaren gördükleri, duydukları, dokundukları ya da kendi bedenlerinde hissettikleri şeylere karşı duyarlılıklarını elden gelen en büyük gayretle

geliştirmek gerekmektedir. Pek çok insan, görme, dokunma, duyma ve hissetme yeteneğini kullanmadan yaşamlarını sürdürür. Bu yetenekler onlarda asla işlenmez ve onlar bu yetenekleri kendi zevkleri için değil, yalnızca yapmak zorunda kaldıkları ‘teknik’ amaçlar için kullanırlar.” (Lowenfeld, 1969).

İnsan doğası gereği soyuttan somuta bir eğilim içindedir. Birey çevresindeki hayali ya da soyut olarak nitelendirilen her türlü kavramı somutlaştırarak daha anlaşılır, daha algılanır kılma çabasındadır. Arnheim (2007) insanın somut ve soyuta yaklaşımını “Bir nesneye bakarken ona uzanıyoruz. Bizi saran uzam içinde görünmez bir parmakla hareket ediyor, şeylerin bulunduğu uzak yerlere doğru gidiyoruz; şeylere dokunuyor, yakalıyor, yüzeylerini gözden geçiriyor, sınırlarını izliyor, dokularını inceliyoruz. Olağanüstü etkin bir uğraş bu.” şeklinde açıklar. Gombrich (1993) ise resmin görsel tasarım gücüne yönelik bir çağrı olduğunu ve bunun izleyen tarafından bir tamamlama olmadığı sürece anlaşılamayacağını savunur.

“Çizimler, tablolar ve baskılar derinlik ve uzaysal boşluğun iki boyutlu bir şekilde ortaya çıkarıldığı çalışmalardır. Bazı sanat çalışmaları da gerçek uzaysal boşluğa ve derinliğe sahiptir. Yükseklik, genişlik ve derinliğe sahip olan bu çalışmalar, üç boyutlu çalışmalar olarak bilinir.” (Mittler ve Ragans, 1999, s.24). Üç boyutlu çalışmalar boşlukta biçimlendirilir ve her açıdan tasarlanabilir. Kullanılan malzemeler, çocukların biçimi, derinliği, boşluğu ve dokuyu keşfetmeleri için deneyim sağlar. Çoğu üç boyutlu sanat etkinliğinde odak noktası dokunma, görme ve hissetmenin duyuşsal elemanları üzerindedir (Edwards, 2002). Yükseklik, derinlik ve genişliğe sahip olan maddeler “üç boyutlu” olarak adlandırılırlar. İki boyutlu çalışmalar sadece yüzey üzerinde bir varlık oluşturduklarından “şekil” olarak nitelendirilirler. Üç boyutlu çalışmalara bu anlamda daha çok “form” adını verilir. Üç boyutun algılanmasındaki en temel faktör, dokunma duyusudur. Dokunma duyusunun öğrenme üzerinde de çok etkili olduğu bilinmektedir. Allen’e (1978) göre; insan zihni algılamayı üç

boyutlu bir evren içinde gerçekleştirir. İki boyut ancak düşünce süreçleri geliştikten sonra öğrenilebilir. Oysa genellikle bunun tam tersi düşünülür ve eğitim süreçlerine iki boyutun öğretilmesiyle başlanır. İki boyut soyuttur ve çocuğun algıladığı dünyada kare, dikdörtgen, üçgen veya daire yoktur; sadece üçüncü boyut yani prizmalar vardır. Somut olan üç boyutlu nesnelere anlamaya yönelik olarak verilecek eğitim ‘algı eğitimi’ merkezli olmalıdır.

Nesneleri üç boyut içinde algılayan çocuklar için, yalnız çizgi ve renkle yaptıkları çalışmalar, bireysel deneyimlerini dışı vurmada yeterli olmaz. Her çocuk iki boyutlu çalışmalarda başarı göstermeyebilir. Bazı çocuklar için üç boyutlu çalışmalar yapmak, hatta farklı malzemelere dokunmak dahi haz alma sebebi olabilir (Gel, 1990). Diğer taraftan, üç boyutlu çalışma malzemeleri ile yapılan çalışmalar, iki eli birden aynı süreç içinde çalıştırdığından eğitsel değeri çok daha yüksektir. Çocuk yazı yazarken ya da resim ve boyama yaparken tek elini kullanır. Ancak üç boyutlu çalışmalarda malzemeyi yoğurması, kesmesi, yapıştırması, vb. gerektiğinde ikinci elini kullanmak zorunda kalır. İki elini aynı anda kullanan çocuk, beyinin sağ ve sol lobunu çalıştırdığından zihinsel faaliyetlerinin daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Erken yaşlardan itibaren verilecek bu eğitim ile çocuklar iki boyutlu çalışmalardan edinemeyeceği deneyimi, üç boyutlu çalışmalardan edinebilirler. Ayrıca iki boyutlu çalışmalardan farklı olarak çocukların, üç boyutlu çalışmalarda uygulama ve görme becerileri de gelişir. Özel bir zekâ biçimi olan üç boyutu zihninde canlandırma yeteneği; heykel, mimari, kentsel planlama gibi birçok alanda kullanılabilir. Diğer taraftan, üç boyutlu nesnelere çalışma, çocukları kopyacılık ve taklitçilikten uzak tutucu niteliktedir. Taklitçilikten uzak duran çocuk, böylece iç dünyasını anlatma fırsatı yakalar ve yaratıcı yönü gelişir. Aynı zamanda, üç boyutlu çalışmalar estetik eğitimi bakımından zengin bir uygulama alanıdır (Gençaydın, 1993).

Allen’a (1978) göre üç boyutlu sanatsal tasarım eğitimi öğrencilere şu deneyimleri kazandırmayı amaçlar:

- Verilen bir sorunun ya da durumun içerdığı olanak ve güçlükleri tanımak ve belirleyebilmek için ilgili bir gözlem ve inceleme alışkanlığı,
- Sorun ya da duruma, onu etkileyen unsurlara ilişkin araştırma yapma ve bilgi toplama,
- Elde edilen bilgiyi analiz edebilme,
- Karşılaşılan nesnel güçlükleri yenmek için farklı fikirler öneren tasarım seçenekleri hazırlama,
- Hazırlanan tasarım seçeneklerinin olumlu ya da olumsuz yanlarının gözden geçirilerek en verimli kullanılacak olanı seçebilme,
- Seçilebilmiş son tasarımı materyal, işlev, işleyiş ve estetik boyutlarıyla değerlendirebilme,
- Tasarımı bir yapıta dönüştürecek uygulama aşamasının problemlerini çözebilme.

Yapılan araştırmalar Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerinin derslerinde kâğıt, kalem ve boya kullanarak iki boyutlu çalışmaları uyguladıkları yönündedir. Bu araştırmanın tartışma bölümünde de değinildiği gibi bunun pek çok nedeni vardır. En önemlilerinden biri olan ders öğretmenlerinin lisans eğitimleri sırasında üç boyutlu eğitim almamış olmalarının bunda payı büyüktür. Boydaş (1996) yetersiz ve yanlış bir yönlendirmenin uzantısı olan yüzeye resim yaptırma yaklaşımının, üç boyutlu uygulamalara yer vermeyen, diğer disiplinlerden kopuk, zihinsel boyutu zayıf olan ve öğrencileri sanat eğitiminden soğutan bir anlayış olduğundan söz eder. Üç boyutlu çalışmalara yeteri kadar yer vermeyen bir sanat eğitimi, birçok yönüyle eksik kalacaktır. Temel eğitime yeni başlamış çocuklar, somut işlemler döneminde olduğundan nesnelere, “üç boyut” içerisinde algılamaktadır. Çocukların yaş özellikleri ve becerileri dikkate alınarak hazırlanacak öğretim programında eğitsel değeri

yüksek olan üç boyutlu çalışmalar, çocuklarda taklit ve kopyalamanın ötesinde deneyimler kazandırırken onlara iç dünyalarını ifade edecek bağımsız olanaklar sunacaktır.

“Örgün eğitimin daha ilk aşamasında, eğitimin amaçlarına dönük geniş tanımlamalar içinde yer alan; çocuğun özgür, mutlu ve yaratıcı olması hedeflerinde hem çocuğu güdüleyen hem de bu amacı gerçekleştiren en önemli araçlardan biri olarak sanat eğitimi gösterilebilir.” (Terwiel, 2001). Sanat eğitiminde yaratıcı etkinlikler yalnızca iki boyutlu çalışmaları değil, üç boyutlu çalışmaları da kapsar. Üç boyutlu tasarım soyut düşünme ve gözünde canlandırmayı cesaretlendirir. “Çoğu öğrenci çizim ve iki boyutlu çalışmaları sever. Fakat üç boyutlu çalışmalar, diğerlerine göre daha az çizme becerisi olan öğrencilerin kendilerini göstermelerini sağlar. Üç boyutlu deneyim özellikle temel eğitimde birinci kademenin sonları ve ikinci kademe de önemlidir.” (Hume, 2000). Rayala’ a (1995) göre üç boyutu hayalinde canlandırma özel bir zekâ biçimidir. Bu yetenek, heykel, mimari, ürün tasarımın, çevresel tasarım, bahçe mimarisin ve kentsel planlamada kullanılabilir.

Günümüzdeki çağdaş sanat eğitimi ile sanatsal etkinliklerin ve yaratıcılığın doğasının tanınması, benimsenmesi; bu etkinliklerdeki düşünce ve hareket özgürlüğü ile ilgili olasılıkların öğrenilmesi; duyuşsal, duyuşsal, bilgisel ve entelektüel aktivitelere bağlı sanatsal becerilerin kazanılması; görme, ayımsama konusunda beceri kazanılması; sanat yapıtlarının değerlendirilmesine ilişkin sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi gibi alanlarda yeterli donanımı sağlayacak bilginin edinilmesi; araştıran, inceleyen, sorgulayan, özgür düşünceli, katılımcı, sorumluluk sahibi ve üretken bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Artut, 2002)

2.4.1. Üç boyutlu sanat eğitiminin önemi. Çeşitli yoğurma maddeleri kil, tuz seramiği, alçı, vb. üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarının yanı sıra karton, mukavva, ağaç vb. atık malzemeler ile oluşturulan, boyu, eni, derinliği ve yüksekliği olan etkinlikler üç boyutlu çalışmalar kapsamına girer.

Çocuklar nesnelere, tanıdığı oranda onları üç boyut içinde algılar. Duygu, düşünce ve imajlarıyla biçimlendirme çalışmaları yapabilir ve tasarlama becerilerini geliştirebilirler.

Yoğurma maddelerinin yanı sıra en etkili, pratik üç boyutlu çalışmalar arasında çeşitli geometrik biçimleri esas alan (küp, dikdörtgen, piramit, silindir vb.) şekillerin birlikteliğinden farklı biçim ve kompozisyonlar oluşturulabilir.

“Öğrenme davranışta nispeten kalıcı bir değişimin olması demektir.” “Birçok sanat eğitimcisi üç boyutlu çalışmaların çocuk gelişimi ve sanat eğitimindeki öneminden bahsetmektedir [Sharples, 1985; Robertson, 1989; (Gençaydın, 1990’dan aktaran San) Lancaster, 1990 and 1992; Barnes, 1993; (Gel, 1994’ten alıntı Baysal) and Manners, 1997].

Bu araştırmacılara göre, üç boyutlu çalışmalar çocuğun;

- Üç boyutlu formları ve bunların çevreleriyle olan ilişkilerinin gözlenmesinde, anlaşılması ve sunulmasında,
- Oyma, yoğurma, ekleme-çıkartma ve kesme-biçme yaparak ağaç, kâğıt, karton, ip, plastik, kil, taş vb. malzemelerin genel özelliklerini tecrübe ederek anlamasında,
- El becerilerini geliştirmesinde,
- Üç boyutlu çalışma malzemelerini tehlikesiz biçimde kullanmasında,
- Üç boyutlu terimler içinde düşünmesinde,
- Tasarım ve yapım aşamasında karşılaşılan sorunları çözerken problem çözme yeteneklerini geliştirmesinde,
- Üç boyutlu sanat çalışmaları yapan heykeltıraş, mimar ve seramik sanatçılarına ve onların eserlerine karşı anlayış, saygı ve takdir duymayı öğrenmesini sağlar.

Dokunmanın ve öğrenmenin öğrenmedeki yeri ve önemini vurgulamak gerekmektedir (Manners, 1997; Robertson, 1982). Çocuklar kadar yetişkinler de bir objeyi anlamak için ona dokunma ihtiyacı duyarlar. Böylelikle objenin niteliğini öğrenmeye çalışırlar. Bu şekliyle düşünüldüğünde, üç boyutlu çalışmalar sanat eğitiminin en büyük özelliği olan ilk elden

öğrenme fırsatını çocuğa verir. Görmek çocuklar için yeterli değildir. Üç boyut kavramı çocuklara öğretilirken hacmin çocuk tarafından hissedilmesi birinci elden öğrenmeyi sağlar. Üç boyutlu çalışmalar, resim üzerinde üç boyut etkisi yaratma çabasında, üç boyutu iki boyuttan ayırır. Araştırmacılar üç boyutlu çalışmaların çocukların ilgisini resim çalışmalarından daha çok çektiğini savunmaktadırlar (May, 1987; Hathaway, 1984 ve Sharples, 1985). Amerika Birleşik Devletlerinde, ilk ve ortaokul düzeyinde iki yıl süren bir çalışmanın sonucunda çocukların artık resim yapmaktan sıkıldıkları ve üç boyutlu çalışmaları tercih ettikleri ortaya çıkmıştır (May, 1987).

Birçok İngiliz bilim insanı ise İngiliz okullarında (ilk ve ortaokullarında) en çok ihmal edilen ve aynı zamanda en az sıklıkla uygulanan sanatsal çalışmaların üç boyutlu çalışmalar olduğundan bahsederler [Sharples, 1985; Lancaster, 1990; Thistlewood, 1991]; Barnes, 1993; Manners, 1997]. Araştırmacılar bu eksikliğin nedenini öğretmenlerin yetersiz bilgi, tecrübe ve kendilerine olan güvensizliklerine ve bu tip çalışmaların organizasyon güçlüğüne bağlamaktadırlar. Türkiye'ye bakıldığında, üç boyutlu çalışmaların az uygulanmasının nedenleri olarak ders süresinin yetersizliği ve atölye yokluğu olarak görülmektedir [Kırıçoğlu, 1990; Gel, 1993; Baysal, 1994]. Literatürde bu konuyla ilgili yeterli çalışma olmaması henüz öneminin anlaşılammış olduğunu düşündürür.

19. yy. Almanya'sında ilkokullarda ve öğretmen yetiştiren kurumlarda değişiklikler yapılırken, seminerler ile halkın eğitilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca resim dersi, eğitimin her kademesinde seçmeli olarak yer almaya başlamıştır. 1887 yılındaki Sanat Eğitimi Hareketi ile de sanat eğitime genel eğitim içerisinde gerekli önemin verilmesi istenmiştir (Ünver, 2002).

2.4.2. Üç boyutlu çalışma yöntemleri. Üç boyutlu çalışmalar biçimlendirme, eksiltme ve inşayı kapsayan üç temel yöntem kullanılarak oluşturulur.

2.4.2.1. Biçimlendirme. Biçimlendirme, balmumu, kil, kâğıt hamuru, ince metal ya da tel gibi yumuşak malzemelere parmaklar ve birkaç basit alet kullanılarak biçim vermektir

(Chapman, 1992). Biçimlendirmede kullanılan malzemeler kendilerine ait belirli bir biçime sahip olmayan fakat çekilebilen, bastırılıp sıkıştırılabilen, bükülebilen, birbirleriyle birleştirilebilen bırakıldığında geri düşmeyen yumuşak cisimlerdir (Wenham, 2003). Biçimlendirme aynı zamanda malzeme üzerinde ekleme ve eksiltmenin uygulandığı bir süreçtir. Bu yöntem ile oluşturulan çalışmaların kalıbı alınıp döküm yapılarak çoğaltılabilir. Kille yapılan çalışmalar pişirilerek daha dayanıklı ve kalıcı hale getirilirler.

2.4.2.2. Eksiltme. Eksiltme, verilen malzeme kütesinden kesme ya da yontma ile oluşturulan çalışmalardır. Biçimlendirmeden farklı olarak eksiltme yöntemi eklemeyi içermez. Heykel tamamen ortaya çıkana kadar malzeme eksiltilir (Mittler: 1994). Eksiltme yöntemiyle biçim oluşturmada işe geleneksel olarak bir ahşap ya da taş malzeme bloğundan eksiltme yapılarak başlanır. Tarih öncesi zamanlardan beri ahşap ve taştan süs olarak kullanılan çalışmalar kesme, oyma, delme ve aşındırma gibi eksiltme teknikleriyle üretilmiştir. Çocuklar için faydalı olmasına rağmen böyle teknikleri onaylamak araç gereç kullanımında uzmanlaşmak ve malzemeyi güvenli bir şekilde oymak için ustalık gerektirdiğinden okul ortamında uygun değildir (Wenham, 2003).

2.4.2.3. İnşa. İnşa yönteminde çocuk üç boyutlu bir çalışma oluşturmak için çeşitli malzemeleri toplar ve birleştirir. Diğer üç boyutlu çalışma yöntemlerinden farklı olarak inşa modern bir tekniktir (Mittler, 1994). Picasso ilk inşa heykellerinden bazılarını kart, ince metal levha ile atölyesindeki günlük malzemeleri kullanarak yapmıştır. Bu fikirden esinlenen bir grup sanatçı Rusya'da kendilerini İnşacılar olarak adlandırmıştır (Wenham: 2003). İnşa bir ekleme yöntemidir fakat biçimlendirmeden farkı inşa yönteminde kullanılan eğilerek, katlanarak, kesilerek ve eritilerek değiştirilen biçimler öylece kalır. Çocuklar, kâğıt, kart, tutkal, tel, iplik, boncuk ve diğer küçük nesnelere inşa çalışmalarında kullanabilirler (Wenham, 2003). Büyük boyutlu çalışmalar özellikle çalışmayı teşvik etmek için tercih

edilmelidir. Aynı zamanda inşa çalışmaları, çocukların deneysel çalışmalarına olanak sağlar (Wenham, 2003).

2.4.3. Üç boyutlu çalışmalarda kullanılan tasarım ilkeleri. Üç boyutlu tasarımların oluşturulmasında en önemli faktörler denge, vurgu, ahenk, ritim, oran-orantı, zıtlık ve birlik-bütünlük unsurlarıdır.

2.4.3.1. Denge. Denge, sahip olduğu kuvvetleri ve ağırlıkları belirli bir düzen içerisinde eşitlik ilkesine dayalı olarak düzenlemektedir. Sanatsal bağlamda irdelendiğinde ise denge, bütün tasarım eleman ve ilkelerinin belirli bir uyum içinde eşitlenmesidir. Denge, sanat yapıtını meydana getiren tüm elamanların oluşturmuş olduğu dinamik bütünlüktür (Gençaydın, 1993).

2.4.3.2. Vurgu. Genel anlamıyla vurgu, anlatılmak istenenin ön plana çıkması ve daha iyi ifade edilebilmesidir. İstenilenin daha iyi kavranmasına ve düşündürebilmesini sağlamaktadır (Buyurgan, 2007). Temel tasarım aşamasında vurgu, bir kompozisyonun oluşumunda diğer tasarım elamanlarına oranla en baskın rolü oynayan bir yapıya sahiptir.

Vurgu, tasarım aşamasında verilmek ve kazanılmak istenen etkinin önceden düşünülp, uygulama aşamasında diğer tasarım elemanlarının koordineli biçimde aktarılmasını sağlamaktadır.

2.4.3.3. Ahenk. Bir kompozisyonda bütünü meydana getiren parçalar arasındaki uyum ve birbirine olan benzerlik, tasarım öğelerinin bütüne olan uygunluğunu sağlamaktadır. Tasarım öğeleri kendi aralarında uyumdan ve benzerlikten yoksun olduğunda kompozisyonda bir bütünlük ortaya çıkmamaktadır (Balcı-Say, 2003).

2.4.3.4. Ritim. Ritim, tasarım öğelerinin estetik kaygı ile düzenlenip hareket kazandırılmasıdır. Sanat yapıtındaki konuyu yaratan elamanlar arasındaki düzen, bağlantı ve devamlılık ritmi ortaya çıkarmaktadır (Alpaslan, 2003). Tasarım öğeleri arasındaki tekrarlar,

benzerlikler, bilinçli yoğunlaşmalar, zıtlıklar ve geçişlerden meydana gelen düzenlemelerdir. Kendi içlerinde tekrar eden hareket düzenidir (Atalayer, 1994).

2.4.3.5. Oran-Orantı. Oran, tasarımı meydana getiren elemanların karşılaştırılması ve dengelenmesidir. Büyük bir alanın küçük bir alana, uzunun kısaya, koyunun açığa olan oranı dengeli bir şekilde organize edilerek tasarlanmalıdır. Böylece, biçim ve değerlerden herhangi biri, diğerinin önüne geçmeden ya da diğerini değersiz hale getirmeden bir birlik oluşturabilir. Başarılı bir kompozisyon ortaya koymak için oran ilkesi vazgeçilmezdir (Balcı-Say, 2003).

2.4.3.6. Zıtlık. Cisimler arasında ortak veya benzer nitelikler bulunmadığı takdirde, bunlar arasında bir ilişki veya bağ kurmak güçleşir ve cisimler arasında birlik ve düzen sağlanamaz. Düzeni bozan bu duruma zıtlık denir. Zıtlık, dağınıklık ve uyumsuzluk algısı yaratırken, diğer taraftan bu uyumsuzluğun yaratmış olduğu etkiyi düşündürmeye başlatır (Güngör, 2005). Balcı ve Say (2005) “Sanat eserini meydana getiren öğeler arasında zıtlık ilişkilerinin kurulması sanat eserini tekdüzelikten kurtarır, dinamizm getirir.” derken zıtlığın kompozisyondaki önemi üzerinde dururlar.

2.4.3.7. Birlik-Bütünlük. Tasarım ilkelerinden en önemlisi olan birlik-bütünlük, diğer ilkelerin parçadan bütüne olan ilişkisine dair tamamlayıcı ve bütünleyici etki yapmaktadır. Bir kompozisyon biçime, şekle, dokuya ve boyuta göre tasarlanırken, bu ilkelerin oluşturmuş olduğu etkinin tümü bütünlüktür. Çeşitli cisimlerin, mekânların ya da yapıların bir araya gelerek dengeli bir bütün oluşturmalarıyla (birlik) doğar (Divanlıoğlu, 1997). Görsel tasarımlarda en önemli prensiplerden biri birliktir.

2.4.4. Üç boyutlu çalışmalarda malzeme. Farklı malzeme ve çalışma tekniklerini uygulamak, öğrencilerin söz konusu malzemelerle sanatsal üretim yapabilme olanaklarını artırır. “Görsel Sanatlar Eğitimi derslerinde kalem, kâğıt, boya gibi resim araç-gereci yanında kil, kâğıt hamuru, alçı, kum, ahşap, geometrik bloklar, karton, kâğıt, kumaş, ip, tel, plastik, metal, taş, kutu, plastik şişe ve her çeşit bulunmuş nesne kullanılabilir. Bulunmuş nesne ya da

kap gibi bol miktarda üç boyutlu parçalar, bir sanat dersliğinde deneysel çalışma ya da yaratıcı sorun çözme için gerekli malzemeleri karşılayabilir” (Reed ve Towne, 1974, s:91).

3. Bölüm

Kavramsal Çerçeve

3.1. Türkiye ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Araştırmada halen uygulanmakta olan 2017 Görsel Sanatlar Eğitimi öğretim programı çerçevesinde ele alınmıştır. Öncelikle 2017 öğretim programı incelenerek program içinde yer alan üç boyutlu uygulamalar 6, 7 ve 8.sınıf düzeyinde kazanım, beceri, değer ve iş güvenliği esasları dikkate alınarak, atölyesi olmayan okullarda, sınıf ortamı için etkinlikler planlanmış ve Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi'nde doğru planlanmış etkinlikler aracılığıyla üç boyutlu çalışmaların atölyesi olmayan okullarda sınıf ortamında yapılabileceği ele alınmıştır. Yapılan araştırma kapsamında aynı veya benzer konuda hazırlanan tezler aşağıda incelenmiştir.

Mutafoğlu (1999) çalışmasında üç boyutlu çalışmalarda en önemli eğitim ortamının öğrencinin bağımsız, etki altında kalmadan kişiliğine ait ipuçlarının imajlarını yansıtabileceği özgün bir çalışma ortamı olduğundan söz eder. Ayrıca bu çalışma türü öğrencinin el becerisini ortaya çıkaran, onun kas gelişimine yardımcı olan, zihinsel düşünme kapasitesini artıran eğitici bir çalışma olduğundan söz eder. “İnsanı diğer canlılardan ayıran bir etkinlik biçimi olan “yaratıcılık, bütün duyguları kapsar ve çocuğun deney yapabileceği her alanda vardır. Önemli olan, yaratıcılığın bir etkinlik aracılığıyla ortaya çıkarılmasıdır.” (Gökaydın, 1998).

Çapar (2006) çalışmasında ilköğretim 6. sınıf Resim-iş programında yer alan ‘üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme’ konusu; kille üç boyutlu biçimlendirmeleri kapsayan sanat eğitimi programına göre uygulanmış ve adı geçen konunun öğretimine yaptığı katkıyı incelemiştir. Araştırmasında, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerine kille üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları iki farklı yöntem kullanılarak öğretilmiştir. Kontrol grubuna geleneksel öğretim, deney grubuna ise kille üç boyutlu biçimlendirmeleri kapsayan sanat eğitimi programı uygulanarak öğrencilerin hem teorik hem de uygulamaya yönelik başarıları karşılaştırılmıştır. Araştırmacı çalışmasını, ‘öntest-sontest kontrol gruplu desen’

üzerinden yürütmüş, nicel ve nitel veriler kullanmıştır. Nicel veriler için ‘Başarı Testi’ ve ‘Kille Üç Boyutlu Çalışma Yapma Becerilerini Değerlendirme Formu’ kullanan Çapar, nitel veriler için ‘Öğrenci Görüşme Formu’, ‘Ders Gözlem Formu’ ve ‘Öğrenci Kişisel Bilgi Formu’nu kullanmıştır. Altı haftalık çalışma sürecinin sonunda uygulanan başarı testi, kalıcılık testi ve kil çalışmalarını değerlendirme formu sonuçları, kontrol grubuyla karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı bir fark ortaya çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmasında yer alan deney grubu öğrencileri, 6 haftalık çalışma sürecine yönelik olumlu görüş belirtirken, kille yapılan üç boyutlu çalışmaların, en az iki boyutlu çalışmalar kadar ilgi gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Deney grubuna ders sunumu sırasında teorik, iki ve üç boyutlu çalışma örnekleri gösterilmiş ayrıca tasarım ilke ve elemanları hakkında da bilgi verilmiştir. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde kontrol grubuna göre deney grubunun daha başarılı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlardan hareketle Çapar, tezin sonuç ve öneriler kısmında Görsel Sanatlar Programı’nda üç boyutlu çalışmalara daha fazla yer verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Karatop (2005) tez çalışmasında 6. Sınıfta eğitim gören 12 yaş grubu öğrencilerinin resim çalışmalarında üç boyut etkisini verebilmelerine yardımcı olacak yöntemler üzerinde araştırma yapmıştır. Tez çalışmasında hacmin sanat eğitimi programında ve öğretimde değerlendirilmesi gereken yönleri üzerinde duran Karatop, yapılan etkinliklerde üç boyutlu malzemelerden ve üç boyut etkisi olan çalışmalardan ve gözleme dayalı çalışmalardan da araştırması sırasında yararlandığından söz eder. Karatop uygulama aşamasında öğrencilere resim sanatı tarihinden üç boyutun gelişimi ile ilgili bilgiler vermiş, resim tarihinde özellikle üç boyut etkisini veren sanatçıların (ressam) eserlerinden örnekler göstermiştir. Bu yöntemin üç boyutlu çalışmalar açısından farklılığı ve öğrenci üzerindeki olumlu etkisinden söz eder. Öğrencilerin üç boyutu algılayış biçimlerini ve gelişim evrelerini incelerken ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yaş dönemleri ve psikolojik yapılarını dikkate aldığından söz ederken

ilköğretim 6.sınıf resim-iş ve iş eğitimi dersleri programı ile bağlantı kurulduğunu da çalışmasında anlatır. Araştırmanın uygulama aşamasında farklı çevrelerden iki okul seçilmiş ve özellikle 6.sınıf öğrencilerinin de aynı yaş grubu olmasına özellikle dikkat edilmiştir. Verilerin farklılık gösterdiğini gözlemlediğini belirten Karatop, bu farklılıklar dikkate alınarak çevre koşullarına uygun öğretme teknikleri geliştirdiğini çalışmasında anlatır. Yaş dönemleri itibarı ile duyguların yoğun ve karmaşık yaşandığı erinlik döneminin başlangıcı olan 6.sınıf öğrencilerine uygulanacak plastik sanat eğitimi programının, onları kısıtlamadan, yaratıcılıklarını arttırıcı nitelikte olması gerektiği üzerinde özellikle duran Karatop, her öğrencinin yaratıcı gücünü geliştirmeyi hedef alan sanat eğitimi programında üç boyutlu çalışmalara yer verilmesi, öğrencilerin sanatsal ve yaratıcı düşüncelerinin gelişimine katkıda bulunacağı sonucuna ulaşmıştır. Karatop üç boyutlu çalışmalar yapan öğrencilerin bu çalışmalarında edindikleri deneyimi daha sonra iki boyutlu çalışmalarında özellikle renk, espas, perspektif gibi plastik unsurları geliştirdiği gibi önemli bir sonuca varmıştır. Böylelikle teknik ve hayal gücü konusunda zenginleşen öğrencilerin becerileri de örtük olarak gelişmiş olacaktır. Tüm bunları yapabilen öğrencilerin yaratıcılıkları gelişirken daha fazla üretme istekleri doğacağı yine bu çalışma kapsamında ele alınan bir diğer sonuçtur. Tezin öneri bölümünde Karatop, çalışmasının ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin üç boyutu algılayış ve uygulayış biçimleri ve hacim kavramının geliştirilmesi için bir rehber olabileceği üzerinde durmuştur.

Demir'in (2009) tez çalışmasında Görsel Sanat eğitiminin, estetik yeteneklerini kullanabilme becerisine sahip, kendine güvenen, düşüncelerini özgürce ifade edebilen, dikkatli algılamaları ile görsel okur-yazar ve yaratıcı nesiller için gerekli olduğunu söyler. Görsel Sanatlar Eğitimi'nin, çocuğun sağlıklı kişisel gelişimini sürdürmesi ve desteklenmesi için genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu üzerinde duran Demir, dersin konuları arasında yer alan sanat eleştirisi ve üç boyutlu çalışmaların, öğrencilerin görsel algılamalarını

ve psikomotor becerilerini geliştirirken eleştirel düşünebilme becerilerine de katkı sağlayabileceğini vurgular. Demir, sanat eleştirisi ve üç boyutlu uygulamalar gibi iki çalışmanın bir arada kullanılmasının öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenmelerine ve becerilerine olumlu etki edeceğini tezinin sonuç bölümünde ele alır.

Akıncı (2009) çalışmasında ortaöğretim kurumları resim dersi programında yer alan, üç boyutlu çalışmaları; konu, malzeme, uygulama ve teknikler açısından ele almış, konunun işlenişi esnasında kullanılan materyal ve tekniklere ilişkin eğilimleri incelemiştir. Araştırma, 2008-2009 eğitim-öğretim yılı içerisinde il merkezinde seçilen 6 ortaöğretim kurumunda, toplam 605 öğrenci üzerinde ve bu okullarda görev yapmakta olan 9 resim öğretmeni üzerinde yürütülmüştür. Betimleme Yöntemi kullanılan araştırmada modern hayatın gereği olarak eğitimde üç boyutlu çalışmaların önemi üzerinde durulmuştur. Öğrencinin tek yönlü düşünce ve kavrayış sisteminden çok yönlü düşünce ve duyuş modellerine adım atmasında, kullanılan materyallerin ve tekniklerin araştırılması, etkilerinin gözlenmesi ve sorunların saptanması, eğitimdeki amaçlara ulaşılmasında, çözümler aranmasında ve stratejiler belirlenmesinde son derece önemli olduğunu belirten Akıncı, araştırmasında konuya ilişkin saptamaların yapılması ve eğilimlerin tespiti hedeflenirken nitel ve nicel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, resim dersi içerisinde üç boyutlu çalışmalar konusuna yönelik olarak yürütülen uygulamaların, teknik ve materyal açısından çeşitlilik arz etmediği, öğrencilerden konuya ilişkin sağlıklı dönütlerin alınamadığı ve öğretmenlerin teknik açıdan yetersiz olduğuna ulaşılr.

İnci (2012) tez çalışmasında İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi kapsamında üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarıyla özgüven gelişiminin, öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesini incelemiştir. Bu amaçla çalışmasında başta ilköğretimde sanat eğitimi üzerinde durmuş, ek olarak da genel eğitim kurumlarındaki plastik sanatlar eğitimi konularını ele almıştır. İnci, çalışmasını iki okulda toplam 390 öğrenciye anket uygulatarak yapmıştır.

Araştırma ve anket verilerine göre nesnel gerçeklik basamağında, nesnelere üç boyutlu olarak gerçeğine uygun algılandığı ve öğrenciler için üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarının Görsel Sanatlar Dersi'ni zenginleştirici bir niteliğe sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. İnci de Görsel Sanatlar Dersi programında üç boyutlu çalışmalara yeteri kadar yer verilmediğini ve sürenin yetersizliğinden söz etmiştir. Çalışmasında üç boyutlu çalışmaların, öğrencilerin derinlik, yükseklik ve genişliği algılamalarına yardımcı, eğitsel değeri yüksek, deneyim imkânı sağlayan, ayrıca öğrencilerin özgüven gelişimlerine de etki eden uygulamalar olduğu üzerinde duran araştırmacı bu ders kapsamında üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarına daha çok önem verilmesi önerisinde bulunmuştur. Ayrıca çalışmasında yöntem ve tekniklerin uygulanabilirliğinin sağlanması, Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, hizmet içi eğitimlerle bu konudaki bilgilerinin güncellenmesi gibi stratejik kararların alınıp, uygulamaya sokulmasıyla; karşılaşılan sorunların çözülebileceği önerisini de çalışmasına eklemiştir.

Küpeli (2014) çalışmasını Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı, "Temel Tasarım II" dersi alan 1. sınıf öğrencileri üzerinde uygulamıştır. Çalışması kapsamında üç boyutlu tasarım uygulamalarının tasarlama becerilerinde anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını irdemiştir. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı 1. Sınıf öğrencileri arasında seçkisiz örnekleme yöntemiyle, 2 şubeden 14 öğrenci üzerinde yürütülen çalışmada uygulama aşamasında seçilen 2 sınıfa deneysel yöntem uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubu oluşturularak çalışma öncesinde ve sonrasında öğrenci bilgi düzeylerindeki farklılıkları ölçmek amacıyla her iki gruba da dersin ilk beş dakikasında ön test ve son dersin ilk beş dakikasında ise son test uygulanmıştır. Üç boyutlu tasarlama kriter ölçeği, deney ve kontrol grubunun çalışmalarını değerlendirmek amacı ile üç uzman eşliğinde puanlama yapılarak, puanların ortalaması alınmıştır. Araştırmada üç boyutlu uygulamaların üniversite 1.sınıf

Temel Tasarım dersi programına yansıtılması ve bu eğitimin üniversitenin her kademesinde uygulanması önerisinde bulunmuştur.

Şişçi (2016) çalışmasında Görsel Sanatlar Dersi kapsamında üç boyutlu çalışmaların ihmal edildiğini söyler. Araştırmacı Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerinde üç boyutlu çalışmaları tercih etmemesinin okulların uygulamanın gerçekleştirilmesi ve çalışmaların yapılabileceği uygun atölye ortamına sahip olmamasından söz eder. Öğrenci çalışmalarını saklamada sorun yaşandığından söz edildiği çalışmada öğretmenlerin basit teknikler ve kolay ulaşılabilir-uygulanabilir malzemelere yöneldiğini anlatır ve hazır malzeme olanaklarının tanınmasının üç boyutlu uygulama alanına yönelimi arttıracak görüşünü ileri sürer. Görsel Sanatlar Dersi içeriğini zenginleştirmek ve öğrencide heykel deneyimi oluşturmak amacıyla üç boyutlu çalışmalarda hazır nesne kullanımının önemi üzerinde duran araştırmacı hazır nesnenin sanat objesine dönüşümünün olumlu etkiler sağlayacağı üzerinde durur. Araştırma kapsamında ölçekler hazırlayarak pilot uygulama gerçekleştiren Şişçi, aynı şubede eğitim gören 10. Sınıf, 10 gönüllü öğrencinin katılımıyla 6 hafta süren bir uygulama yapmıştır. Gözlem ve görüşmelerle hazır nesne ve kullanımına yönelik öğrencilerin tasarım ve uygulama süreçleri izlenmiş, bu süreçte ortaya çıkan veriler; içerik analizi ve betimsel analiz ile çözümlenmiş, % hesaplaması ile yorumlanmıştır. Üç boyutlu çalışmalarda hazır nesne kullanımına yönelik ortaya çıkan bulgulara göre; öğrencilerin derse istekle katıldıkları, yaratıcı tasarımlar ortaya koydukları, yaptıkları bu uygulamalardan duyuşsal haz aldıkları ve kendi performanslarına güvenen pozitif bir tutum sergiledikleri gibi sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu araştırma ışığında araştırmacı çalışmasının öneriler bölümünde bu alanda çalışacak araştırmacılara ve eğitimcilere bazı önerilerde bulunmuştur.

Karaoğlu'nun (2004) tez çalışmasında, sanata ilişkin en önemli özelliğin anlatım olduğu üzerinde durulmuştur. Araştırmacı sanata dair değerlerin bireye kavratılması ve kazandırılması sürecinin sanat eğitiminin gereği olduğundan

bahsederken bireysellik esaslı olan bu sürecin öğrencideki yaratıcı gücün bu ders aracılığıyla ortaya çıkarılabileceği anlatmıştır. Karaoğlu bu kapsamda öğrencilerdeki yaratıcı gücün ortaya çıkarılmasında iki ve üç boyutlu çalışmaların önemi üzerinde durmuş ancak ülkemizde bunun göz ardı edildiğinden söz etmiştir. Farklı nedenlerden dolayı yaratıcılığın göz ardı edildiğini söyleyen araştırmacı bu yaklaşımın sanat eğitiminin amaçları doğrultusunda ilerlemesine olumsuz etki yapacağına dikkat çeker. Çalışmada 6.sınıflar düzeyinde dört hafta süreyle kil, kağıt ve rekreasyon çalışmaları yapılmış ve ortaya konan işlerin üretim süreçleri yaratıcılık açısından değerlendirilmiştir. Aynı öğrencilere iki boyutlu çalışmalarda yaptırılmıştır. İki ve üç boyutlu çalışmaların karşılaştırması yapıldığında üç boyutlu çalışmaların lehine belirgin farkların tespit edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

4. Bölüm

Yöntem

Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi programı içerisinde birçok kazanım, beceri ve değerler bir arada kullanılabildiği biçimlendirme tekniği olan üç boyutlu çalışmalar (heykel, rölyef, seramik, maket yapımı ve obje düzenlemeleri vb.), okulların fiziki yetersizlikleri nedeniyle etkin ve olması gerektiği gibi işlenememektedir. “Alanyazın incelemelerinde sıkça karşılaşılan bu problem durumundan hareketle; belirlenen kazanım, beceri, değerleri içeren ve iş güvenliği kuralları çerçevesinde yapılandırılmış üç boyutlu çalışmaların nasıl planlanabileceğini betimlemeyi amaçlayan bir nitel araştırma planlanmıştır. Nitel araştırma, bir konu, durum ya da yaklaşım hakkında derinlemesine ve deneyimleyenlerin anlamlandırmalarıyla bilgi elde etmeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır.” (Creswell, 2013, s. 45). Merriam’a (2013, s. 14) göre nitel araştırmaları nicel araştırmalardan ayıran tipik özelliklerden biri, deneyimleyenlerin anlam ve anlamlandırmalarından yola çıkılarak her olayın ‘tek’liği üzerine odaklanmasıdır.

4.1. Araştırmanın Deseni

Belirli durum veya durumların net bir şekilde ifadesini ve çeşitli veri kaynakları ile betimlenmesini sağlayan bir desen olarak bu araştırmada, durum çalışması temel prensipleri tercih edilmiştir. “Eğitimde sıklıkla kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışmaları, tekli ve çoklu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tekli durum çalışmaları bir durumu belirli bir kurumda incelemeyi amaçlarken; çoklu durum çalışmaları seçilen konu veya durumu birden çok kurumda incelemeyi gerektirir. Çoklu durum çalışmalarında araştırmacılar, belirledikleri sorun, program ya da konuyu birden fazla farklı durumda, tek bir problem durumuna bağlı olarak araştırır ve evrene genelleme kaygısı gütmeyen yalnız o bağlamı aktararak açıklarlar.” (Saban ve Ersoy, 2016, s.138). Yin'e (2009) göre araştırmacı çoklu durum desenini planlarken, belirlediği durumu aynı prosedürleri takip ederek araştırır.

Bu araştırmada, belirlenen amaca yönelik olarak her sınıf (6, 7 ve 8.sınıflar) düzeyinde ilgili kazanım, değer ve becerileri içeren ayrıca iş güvenliği kurallarına uygun planlanmış etkinlikler, üç farklı okulda uygulanmıştır.

4.2. Araştırmanın rneklemi

“Durum çalışmalarında araştırılmak istenen durum bir kişi, sorun, konu, program, etkinlik, model ya da sınırları çizilmiş bir sistem olabilir. Bu nedenle durum çalışmalarında örnekleme belirlenirken araştırmanın amaçlarıyla ilişkili olarak durumu etkili biçimde betimleyebilecek çeşitli yaklaşımlar söz konusudur. Bu yaklaşımlara göre örnekleme; özellikle belirli bir zaman dilimini, bir kurumun çalışanlarını ya da uygulanmakta olan bir programın parçalarını incelemek üzere çeşitli biçimlerde bir araya getirilmektedir.” (Merriam, 2013, s.79;Patton, 2002, s. 231). Araştırmanın rneklemi, sanat atölyesi bulunmayan okullardan  ğretmen ve Bursa ilinin Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım ilçelerinde bulunan üç okulunda benzer niteliklerdeki çalışma grupları benzeşik örnekleme belirleme stratejisine göre belirlenmiştir. Buna göre üç farklı okulu benzeşik yapan özellik, atölyelerinin olmayışıdır. Araştırmada örneklemin katılımcıları 6, 7 ve 8. sınıflarda Görsel Sanatlar Dersi’ne giren öğretmenler ile etkinliklere sürekli olarak katılan her üç okuldan 6. Sınıf düzeyinde beşer ğrenci, 7. Sınıf düzeyinde beşer, 8. Sınıf düzeyinde beşer öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılar  ğretmen ve uygulama yapılan her okulda belirlenen onbeşer öğrenciden toplamda 45 öğrenciden oluşmaktadır.

4.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın oklu durum çalışması olması nedeniyle oluşturulan durumlarda ortaya çıkan verileri düzenli ve açık bir şekilde toplayabilmek önemlidir. Araştırmada “Sınıf ortamında üç boyutlu çalışmaların uygulanabilirliği” durumu esas olduğundan, bu durumu ortaya koyabilecek  etkinlik hazırlanmıştır. Yahya Kemal Beyatlı Ortaokulu (A), Meliha Cemal Bağcı Ortaokulu (B) ve Ali Durmaz Ortaokulu (C) okulları için üç ayrı sınıf düzeyine göre hazırlanan bu üç etkinlik Ek-1, Ek-2 ve Ek-3’te görülmektedir. Çoklu durum deseninin tipik yapısı dikkate alınarak, veri toplama süreci üç farklı okulda eş zamanlı olarak

gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde araçlar, eylem bütünlüğü sağlayabilmek ve güvenilirliği arttırabilmek açısından ortak biçimde ve eş zamanlı olarak kullanılmıştır.

Etkinliklerin hazırlanmasıyla başlayan veri toplama süreci araştırmacının bizzat veri toplaması yoluyla gerçekleştirilmiş ve tüm ayrıntılarıyla aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1.

Veri Toplama Süreci

Sürecin Aşamaları	Durum	Veri Toplama Araçları	Tarih
1. Aşama	Etkinliklerin Hazırlanması “Konuşan Emojiler” “Soyut Heykel” “Benim Param”	Araçların hazırlanması	Kasım 2018 – Ocak 2019
2. Aşama	Okulların Belirlenmesi ve İzinlerin Alınması Kurum İzinleri Katılımcı İzinleri	Araçların tanıtılması	Şubat 2019 – Mart 2019
3. Aşama	Etkinliklerin Öğretmenlere Tanıtımı (Ek.	“Konuşan Emojiler” (Ek. “Soyut Heykel” (Ek. “Benim Param” (Ek.	Mart 2019
4. Aşama	Yahya Kemal Beyatlı Ortaokulu (A)	Gözlem Formu Öğretmen Görüşme Formu Öğrenci Görüşme Formu Akran Değerlendirme Formu Öz Değerlendirme Formu	Nisan-Mayıs 2019
	Meliha Cemal Bağcı Ortaokulu (B)	Gözlem Formu Öğretmen Görüşme Formu Öğrenci Görüşme Formu Akran Değerlendirme Formu Öz Değerlendirme Formu	
	Ali Durmaz Ortaokulu (C)	Gözlem Formu Öğretmen Görüşme Formu Öğrenci Görüşme Formu Akran Değerlendirme Formu Öz Değerlendirme Formu	

4.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın durum çalışması olması sebebiyle, üç boyutlu etkinliklerin sınıf ortamında uygulama sürecinde ağırlıklı veri toplama yöntemi olarak yarı-yapılandırılmış gözlem kullanılacaktır. Yarı-yapılandırılmış gözlemler, araştırma sürecinde özellikle

araştırılmak istenen durumların maddelerle belirlendiği forma dayalı hazırlanmış ve araştırmacıların bu durumlar dışındaki durumları kaydetmesine de olanak tanıyan veri toplama yöntemidir. Gözlemler sırasında, ortamda kayda alınan süreçlerin gözlemleneceği video kayıtları ayrıca bir veri toplama yöntemi olarak kullanılacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 213). Araştırmanın uygulamalı yapısı gereği, süreçte öğrencilerin ortaya koydukları tüm sanatsal ürünler ve ders materyalleri, doküman inceleme veri toplama yöntemi ile incelenecektir. Doküman inceleme, araştırmacıların süreçte uygulamalar sonucu elde ettikleri kalıntıları, belirli bir çerçeve içerisinde ve birbiri ile ilişkilendirerek bütüncül bir resim elde ettikleri veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.187). Araştırmanın veri toplama sürecinde, video kayıtları, doküman analizi ve gözlemler ile elde edilen verilere derinlik kazandırılmak amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılacaktır. Yarı yapılandırılmış görüşme, nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan ve araştırmacı ile katılımcı arasındaki etkileşimi sağlayan veri toplama tekniklerinden birisidir (Glesne, 2012, s.140, 182).

4.4.1. Gözlem formu. Gözlem nitel araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan bir veri toplama yöntemidir. En önemli özelliği de araştırmacıya, veriye ilk elden ulaşma olanağı sağlamasıdır. Ancak gözlem, basit anlamda, sadece normal durumlarda sık görülmeyen davranışları ortaya çıkarmak için kullanılmaz. Eğer araştırmacı, herhangi bir ortamda oluşan bir davranışa ilişkin ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde etmek istiyorsa gözlem yöntemini kullanabilir (Yıldırım ve Şimşek,2013:199). Bu araştırmada kullanılan Gözlem Formu örnekleri EK-5, EK-10 ve EK-15’te sunulmuştur.

4.4.2. Öğretmen ve öğrenci görüşme formu. Bu görüşme yaklaşımı, görüşme sırasında irdelenecek bir sorular veya konular listesini kapsar. “Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır” (Patton, 1987). Görüşmeci önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak,

hem önceden hazırlanmış soruları sorma, hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Sorular veya konuların belirli bir öncelik sırasına konması zorunlu değildir. Görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasının güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir. Görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir, bazı konuların ayrıntısına girebilir veya daha çok sohbet tarzı bir yöntem benimseyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcının algıladığı dünyayı kendi düşünceleriyle anlatmasını sağlar. Bu dünyaya ulaşmak için sorularınız çoğunlukla açık uçlu olmalıdır. Bu tarz görüşmelerde ya her soru esnek cümlelerden oluşmalı ya da görüşme farklı yapılandırılmış tekniklerde hazırlanmalıdır (Merriam, 2013).

Bu araştırma için hazırlanmış etkinliklerin içerikleri doğrultusunda öğretmenler için hazırlanmış “Öğretmen Görüşme Form” örnekleri EK-6, EK-11 ve EK-16’da ve öğrenciler için hazırlanmış “Öğrenci Görüşme Formu” örnekleri EK-7, EK-12 ve EK-17’de sunulmuştur.

4.4.3. Akran değerlendirme formu. Akran değerlendirme bireyin yapmış olduğu çalışmanın kendi arkadaşları tarafından belirli ölçüler çerçevesinde kendi bakış açılarına göre değerlendirildiği bir süreçtir. (Çepni, vd., 2007; Fer ve Cırık, 2007). Bu araştırma için hazırlanmış etkinliklerin içerikleri doğrultusunda hazırlanan “Akran Değerlendirme Formu” örnekleri EK-9, EK-14 ve EK-19’da sunulmuştur.

4.4.4. Öz Değerlendirme Formu. Öz değerlendirme, bireyin bir konuda öğrenme sürecindeki başarı düzeyini ve sonuçlarını yargılaması olarak tanımlanmaktadır. Bireyin kendisini değerlendirmesidir (Çepni, vd., 2007).

Öz değerlendirme, öğrencilerin kendi öğrenmelerinde sorumluluk almalarını sağlayarak kendi kendini değerlendirebilme becerisini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Öğrencilerin okulda yaptıkları çalışmalar hakkında ne düşündüklerini ve nasıl yaptıklarını değerlendirmeleri gerekmektedir (Mıhladı, 2007). Bu doğrultuda öğrencilerin uygulanan etkinliklerde oluşan gelişim süreçlerini incelemek için hazırlanan “Öz Değerlendirme Formu” örnekleri EK-8, EK-13 ve EK18’de sunulmuştur.

4.5. Veri Analizi Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinde, etkinlikler sırasında yapılan gözlemlerden elde edilen video kayıtları, öğretmen ve öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelerin dökümleri ve uygulama sonrası yaptırılan ürünler ve etkinlik planlarının dokümanları bir araya getirilerek oluşturulan veri seti ve belirlenen probleme yönelik derinlemesine ve çeşitli veri elde edebilmek amaçlanmıştır. Bir araya gelen veriler, çoklu durum çalışmalarında kullanılan Stake’in (1995) kategorik toplulaştırma ve Yin’in (2009) çapraz durum analizi yöntemleri dikkate alınarak, farklı durumların benzerlik ve farklılıklarına yoğunlaşan bir anlayışla çözümlenmiştir.

4.6. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğini arttırabilmek amacıyla araştırmanın bağlamı ve tanımlamaları açıkça yapılacak, veri kaynağı ve veri toplama araçlarında çeşitlilik sağlanmaya çalışılacak, bulgularda ayrıntılı tasvirler ve doğrudan alıntılara yer verilmiş ve kodlamadan temalara kadar analiz işlem basamakları uygulanmıştır. Bununla beraber, veri toplama sürecinde üç ayrı okuldan öğretmen ve öğrencilerle gerçekleştirilen planlanan veri toplama sürecinde, veri toplama araçlarında ve kaynaklarında çeşitlilik yoluyla ayrıca geçerlilik ve güvenirliliğin de arttırılmaya çalışıldığı kristalleştirmeden söz edilebilir (Glesne, 2012, s.64).

5. Bölüm

Bulgular

Araştırmanın bulguları, gözlem, “Öğrenci Görüşme Formu”, “Öğretmen Görüşme Formu”, “Öz Değerlendirme Formu” (ÖDF) ve “Akran Değerlendirme Forumu”ndan (ADF) oluşan veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerden oluşmaktadır. Bulgular “Bağlantılar”, “İçselleştirme” ve “Gerçekleştirme” tema başlıkları ile sunulan toplam üç temadan oluşmaktadır. Bu temalar araştırmanın deseni olan çoklu durum çalışmasının temel karakteristik özelliği dikkate alınarak kategorize edilmiştir. Bu bağlamda, temaların elde edilmesi sürecinde, üç farklı okul eş zamanlı olarak ortak bir bağlamda değerlendirilmiştir. Analizde esas olan temel yapı, planlanmış etkinliklerin farklı fiziki ve sosyal koşullarda hangi farklılık ve benzerliklerle ortaya çıktığıdır. Bu nedenle bulguların sunumunda her kategori altında, bu ana yapıyı destekleyen üç farklı durumdan da örnekler ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Temalar, içerdikleri kategoriler ve kodları ile ayrıntılandırılarak sunulmuştur. Temalar altında yer alan her kategori kodlama sürecinde dikkate alınan anlam birimleri yoluyla ve doğrudan ifadeler kullanılarak gösterilmiştir. Aşağıda yer alan temalar, veri sunumunda çeşitlilik ilkesi gözetilerek bulgular halinde bir arada bulunmaktadır.

Tablo 2.

Temalar

TEMALAR	KATEGORİLER	KODLAR
BAĞLANTILAR	İletişim Bağlantıları	İletişime katkı Duygusal ortaklık Sosyal medyayı araç olarak kullanma Farklı fikirlere saygı duyma Bakış açılarının farklılığını gözleme Farklılıklara değer verme
	Sanat Alanları	Temel sanat alanları farkındalığı Soyut resim bilgisi Sanat temel alanı kazanımı Düşünceyi nesneleştirmede temel sanat bilgisi Temel sanat bilgisinin kullanımı Sanatın temel ilkelerine başvurma Modern sanat bilinci kazanma Aşamaların ilkelere uyumu
	Sanat Aracılığıyla	Nesnelere yeni anlamlar kazandırma Hayalleri nesneye dönüştürme Psikomotor becerilerin aktarımı Ortak bilinci yönlendirme Toplumsal değişimin gerçekleştirilebilirliği Rengin psikolojik etkisinden yararlanma Diğer alan bilgileriyle birleştirme Bilgiyi kullanma ve yönetme becerisi Var olan bilgiyi kullanma Kültürleri tanıma isteği Kültürün sürekliliğini kavrama Kültür-tarih ilişkisini kurma

---

Yaşam Sanat Birlikteliği	Günlük yaşamdan aktarım Yaşamla sanat arasında bağ kurma Popüler kültürden figür seçimi Figürün doğal hareketine bağlılık Sanatın işlevine inançsızlık Kişisel tüketim nesnelерinin kullanımı Tasarıma uygun malzeme seçimi Geri dönüşüm olarak sanat üretimi Sanat yoluyla duyarlılık ifadesi Bireysel sorunların üstesinden gelme becerisi Yaşam ve kariyer becerisi
Sınıf İçi Etkileşimler	Sınıf içi etkileşim kazanımı Akran farkındalığı
Eğitim Ortak Zeminini	Kazanımlar arası bağlantılar Boyutlu çalışmaların diğer kazanımlara etkisi Malzeme bilgisi eksikliği Kişisel becerisini uygulama Diğer derslerin bilgilerinin kullanımı

	Sergilemeye değer bulma Müzedede sergilenebilir olma Sınıf ortamında varlık gösterme Yeni bilginin verdiği haz Kendini değerli hissetme
Beğeni Toplama	
Öznel Tercihler	Renk seçiminde çeşitlilik Kişisel figüratif tercihler
Toplumsal Değerler	Tüketim karşıtı malzeme temini Çevre koruma bilinci Sevgi değeri Çalışkanlık değeri Topluma yararlı bireyler olma Hızlı tüketime eleştirel bakış Yeninin çekiciliği
İÇSELLEŞTİRME	Sanatsal duyarlılık geliştirme Farklılıklardan keyif alma Özgüven oluşturma Sanatın önemi değerini öğrenme Sosyal değerlerin edinimi “Atmak yerine yapmak” Yaratıcılığın keşfi Motivasyon aracı olarak sergileme Geri dönüşüm bilinci kazanımı Somutlaştırmanın özgürleştirici yönü Değişime uyum gösterme Eleştirel düşünme Çözüm odaklı kişisel gelişim Önyargıları kırma çabası Uygulamada karşılaşılan problemleri çözme Bireysel ifade gelişimi Kendi kültürünü tanıma
Benlik Gelişimi	Kişiselleştirme Kavram kazanımı Tasarımın duygusal etkileri Yaratıcı hissetme Farklı düşünme deneyimi Gerçekten uzaklaşma hazzı Soyut sanat önyargısının kırılması Soyutlaştırma sürecinden haz alma Tasarımın bilinmezliğinden haz alma Farklılıkların yaratıcılığa etkisi Sanat nesnesi algısının değişimi Geleneksel heykel algısının değişimi Estetik iletişime istekli olma Boyutlu çalışmalara ilgi Sanat tarihsel kazanımlar
Sanatsal Duyarlılık	

	Boyutlandırma aşamalarının sunumu Zihinsel imgeyi nesneleştirme Önceki deneyimi aktarma Dijital becerileri ürüne dönüştürme Öğretim materyalinin tekrar gösterimi Konuya uygun form belirleme Hayalleri somutlaştırma Düşünceleri yorumlama becerisi Düşünsel becerinin gelişimi Düşünceyle imgenin örtüşmesi Malzemenin doğallığına bağlılık Soyutun öğretiminde örneklerin önemi Tasarımdaki farklılıklar Tasarımda esneklik
GERÇEKLEŞTİRME	
	Yapıya uygun malzeme seçimi Somutlaştırmada malzeme seçimi zorluğu Boyutlandırmaya uygun malzeme seçimi Malzeme bilgisi Malzeme seçimi Düzeye uygun malzeme seçimi

---

	Malzemeye bağı somutlaştırma Deneyim kazanma Birlikte üretme duygusu Kazanımı gerçekleştirme Süreç içinde dönüt verme İki boyutlu imgeyi üç boyuta dönüştürme Psikomotor becerilerin gelişimi Boyutlandırmaya önyargılı yaklaşma
Boyut Kazandırma Süreci	Problem çözme becerisine katkı Öğretmenin uygulama aşamasına müdahalesi Psikomotor beceriler Deneme yanılma yoluyla öğrenme Öğretim materyalinin önemi Boyutlandırma bilgisi Boyutlu çalışma deneyimi Çoklu yetenek geliştirme Boyutlu çalışmaların bilişsel kazanımları Pratikte adaptasyon Boyutlu çalışmaların becerilere katkısı
Güvenli Koşullar	Kişisel güvenlik önlemleri Ortam güvenliği Verimli çalışma ortamı Sorunları öngörme Sürecin güvenli yönetimi Güvenlik unsurları
Sorunlar	Örneğe sadık kalma Yardım alma Ortama uygun boyutlandırma Pratik deneyim ihtiyacı Ders saati yetersizliği Not kaygısı Ezberci sistem eleştirisi Mekân boyutu sıkıntısı Dersin programdaki yerleşimi Ders saati süresinin yetersizliği Pratik deneyim eksikliği
Öneriler	Sosyal beceri geliştirme önerisi Uygulamayı geliştirici öneri Müzedede uygulama önerisi “Atölyesiz fakat planlı” Hazırlıklı gelme Sınıf ortamına uygun etkinlik Boyutlandırmaya çözümler

5.1. Bağlantılar

Bağlantılar teması öğretim sürecinde ortaya çıkan teorik, pratik ya da yaşama dönük kurulan ve kurulacağı öngörülen çeşitli bağlantıları içermektedir. Bu tema altında bir araya gelen veriler görüşme ve gözlem formlarıyla elde edilmiştir. Bu tema altında; “İletişim bağlantıları”, “Sanat alanları”, “Sanat aracılığıyla”, “Yaşam sanat birlikteliği”, “Sınıf içi etkileşimler” ve “Eğitim ortak zemini” kategorileri yer almaktadır.

Tablo 3.

Bağlantılar

BAĞLANTILAR	İletişim Bağlantıları	İletişime katkı Duygusal ortaklık Sosyal medyayı araç olarak kullanma Farklı fikirlere saygı duyma Bakış açılarının farklılığını gözlemlenme Farklılıklara değer verme
	Sanat Alanları	Temel sanat alanları farkındalığı Soyut resim bilgisi Sanat temel alanı kazanımı Düşünceyi nesneleştirmede temel sanat bilgisi Temel sanat bilgisinin kullanımı Sanatın temel ilkelerine başvurma Modern sanat bilinci kazanma Aşamaların ilkelere uyumu
	Sanat Aracılığıyla	Nesnelere yeni anlamlar kazandırma Hayalleri nesneye dönüştürme Psikomotor becerilerin aktarımı Ortak bilinci yönlendirme Toplumsal değişimin gerçekleştirilebilirliği Rengin psikolojik etkisinden yararlanma Diğer alan bilgileriyle birleştirme Bilgiyi kullanma ve yönetme becerisi Var olan bilgiyi kullanma Kültürleri tanıma isteği Kültürün sürekliliğini kavrama Kültür-tarih ilişkisini kurma

	Günlük yaşamdan aktarım Yaşamla sanat arasında bağ kurma Popüler kültürden figür seçimi Figürün doğal hareketine bağlılık Sanatın işlevine inançsızlık Kişisel tüketim nesnelерinin kullanımı
Yaşam Sanat	Tasarıma uygun malzeme seçimi Geri dönüşüm olarak sanat üretimi Sanat yoluyla duyarlılık ifadesi Bireysel sorunların üstesinden gelme becerisi
Birlikteliği	Yaşam ve kariyer becerisi
Sınıf İçi Etkileşimler	Sınıf içi etkileşim kazanımı Akran farkındalığı Kazanımlar arası bağlantılar Boyutlu çalışmaların diğer kazanımlara etkisi
Eğitim Ortak Zeminini	Malzeme bilgisi eksikliği Kişisel becerisini uygulama Diğer derslerin bilgilerinin kullanımı

5.1.1. İletişim bağlantıları. İletişim bağlantıları kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin kendi aralarında, bilgiler arasında ya da toplumsal iletişim anlamında kurdukları bağlantıları açıklanmaktadır. Bu kategori altında “İletişime katkı”, “Duygusal ortaklık”, “Sosyal medyayı araç olarak kullanma”, “Farklı fikirlere saygı duyma”, “Bakış açılarının farklılığını gözlemleme” ve “Farklılıklara değer verme” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 4.

İletişim Bağlantıları

İletişim Bağlantıları	İletişime katkı Duygusal ortaklık Sosyal medyayı araç olarak kullanma Farklı fikirlere saygı duyma Bakış açılarının farklılığını gözlemleme Farklılıklara değer verme
-----------------------	--

İletişime Katkı

“İletişime Katkı” kodu, bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında iletişim açısından katkıları olduğu görülmektedir. Bu duruma bir örnek olarak A okulundan Zehra’nın “Sözlü bir şekilde anlatamayacağımız ve mimiklerimizi kullanmamız gerektiği durumlarda emojiler önemli bir yer oluşturuyor.” şeklindeki sözleri gösterilebilir.

Duygusal Ortaklık

“Duygusal Ortaklıklar” kodu, öğrencilerin “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması yoluyla kurdukları duygusal ortaklıkları ortaya koymaktadır. Bununla ilgili etkili bir örnek olarak A okulundan Zehra’nın “Hangi milletten olursak olalım duygularımızı ifade ederken aynı hareket ve şekilleri kullanırız.” ifadesi gösterilebilir. Öğrencinin bu ifadesi emojileri duygusal ortaklıkların bir ifadesi olarak gördüğünü göstermektedir. Bu durum, bu araştırmanın birçok verisinde ortak biçimde karşılaşılan bir durumdur. Örneğin ders gözlemleri sırasında kaydedilen araştırmacının “Birer piktogram olan emojilerin uluslararası ortamda bir iletişim dili olduğunu yaptıkları dijital araştırmalar sonucunda ve bu etkinlik sayesinde deneyimlemiş oldular.” şeklindeki gözlem verisi bu bulguyu desteklemektedir. Bulguyu destekleyen diğer bir veri ise öğrencilerin etkinlikler sırasında tuttukları akran değerlendirme formuna aittir. “Konuşan Emojiler” etkinliğinde öğrencilerin formun “Arkadaşım çalışmasını yaparken farklı duyguların öneminin farkındadır.” şeklindeki 6. maddesine verdikleri %82 olumlu görüş bildirmeleri bu durumu desteklemektedir.

Sosyal Medyayı Araç Olarak Kullanma

“Sosyal Medyayı Araç Olarak Kullanma” kodu “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin gündelik hayatta sıkça kullandıkları sosyal medya araçlarını sanatsal bir etkinlikte kullanmalarını sağlamıştır. Buna A okulundaki uygulama

esnasında tutulan gözlem notlarından “Sanatın değeri ve önemi sosyal medya araçlarıyla öğrencilere tanıtılmış oldu.” (A Okulu, KE gözlem, soru:3.) cümlesi örnek olarak gösterilebilir.

Farklı Fikirlere Saygı Duyma

“Farklı Fikirlere Saygı Duyma” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Konusan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin birbirleri ile iletişimlerini arttırmış ve saygı duymalarını sağlamıştır. Bu duruma örnek olarak C okulundan Emir’in “Evet, arkadaşlarımla fikirlerine saygı duydum.” (Emir C (1), soru: 21.) ifadesi gösterilebilir. Ayrıca akran değerlendirme formunun 3. maddesi olan “Arkadaşım arkadaşlarının fikirlerine saygı duyar.” a verilen cevapların %88’i olumlu olup bu kodu destekleyici niteliktedir.

Bakış Açılarının Farklılığını Gözlemleme

“Bakış Açılarının Farklılığını Gözlemleme” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin yaptıkları çalışmalar doğrultusunda bakış açılarındaki farklılıkları gözlemlemelerini sağlamıştır. Bununla ilgili olarak öğrencilerin “İnsanların birbirinden farklı hayal edip somutlaştırdığını gözlemledim.” (Şeyda A (1), soru: 23.), “Herkesin farklı bir yaratıcılığı olduğunu fark ettim.” (Hatice C (1), soru: 23.), “Herkesin hayal gücünün farklı olduğunu gözlemledim.” (Yeşim, B (1), soru: 23.), “Herkesin hayal güçlerinin ve zevklerinin farklı olduğunu gözlemledim.” (Sema, C (1), soru: 23.) sözleri örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca akran değerlendirme formunun “Arkadaşım arkadaşlarının fikrine saygı duyar.” Şeklindeki 3. Maddesine verilen %88’lik ‘Her Zaman’ cevabı bu kodu desteklemektedir.

Farklılıklara Değer Verme Becerisi

“Farklılıklara Değer Verme Becerisi” kodu öğrencilerin “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması yoluyla sınıf içi farklılıklara saygı göstermelerini sağlamıştır. Bu

koda örnek olarak öğretmen görüşlerinden “Bu becerilerden daha çok insanlara saygı duyma becerilerinin bu etkinlik ile kazanmış olduklarını düşünüyorum.” (Gülten öğretmen görüşme, S.H. soru:1) gösterilebilir.

5.1.1.1. Sanat alanları. Sanat alanları kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla yeni sanat alanı bilgilerini öğrenmelerini ve daha önceden edindikleri sanat alan bilgilerini ortaya koymalarını açıklamaktadır. Bu kategori altında “*Temel Sanat Alanları Farkındalığı*”, “*Soyut Resim Bilgisi*”, “*Sanat Temel Alanı Kazanımı*”, “*Düşünceyi Nesneleştirmede Temel Sanat Bilgisi*”, “*Temel Sanat Bilgisinin Kullanımı*”, “*Sanatın Temel İlkelerine Başvurma*”, “*Modern Sanat Bilinci Kazanma*”, “*Aşamaların İlkelere Uyumu*” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 5.

Sanat Alanları

Sanat Alanları	Temel sanat alanları farkındalığı Soyut resim bilgisi Sanat temel alanı kazanımı Düşünceyi nesneleştirmede temel sanat bilgisi Temel sanat bilgisinin kullanımı Sanatın temel ilkelerine başvurma Modern sanat bilinci kazanma Aşamaların ilkelere uyumu
----------------	---

Temel Sanat Alanları Farkındalığı

“Temel Sanat Alanları Farkındalığı” kodu “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin sanatın farklı uygulama yöntemlerinin de olduğunu ve bu farklılıklara ilgilerinin arttığını göstermektedir. Buna A okulundan Zehra’nın “Sanatın yalnızca resim çizmekten ve boya yapmaktan ibaret olmadığını anladım.” (Zehra A, Konuşan Emojiler anket, soru: 22.) sözleri örnek gösterilebilir. Ayrıca A okulunda gerçekleştirilen “Konuşan Emojiler” etkinliği esnasında tutulan gözlemci verilerinden “-Öğrenciler sanatın

farklı alanlarda da ürünler vereceğini bu etkinliğin uygulayanı olarak deneyimlediler.” (A okulu, KE gözlem, soru: 3.) cümlesi bu kodu destekler niteliktedir.

Soyut Resim Bilgisi

“Soyut Resim Bilgisi” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin sahip oldukları soyut sanat bilgilerini kullandıklarını göstermektedir. Buna örnek olarak C okulundan Emir’in “Daha önce renklerin soyutluğu ile ilgili çalışma yapmıştım.” (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru: 3.) sözlerini gösterilebilir.

Sanat Temel Alanı Kazanımı

“Sanat Temel Alanı Kazanımı” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin sanatın farklı yönlerini de gözlemleyip bunları bilgi dağarcıklarına eklediklerini göstermektedir. Buna örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Öğrencilerin bu anlamda çevrelerinde bulunan atık malzemeleri dönüştürebildiklerini görmek onların bundan sonraki çalışmalarında da etkili olacaktır.” (Gülten öğretmen görüşme, soru: 1) sözleri ve B okulundan Emel öğretmenin “Kazanımları karşılıyor bence.” (Emel öğretmen görüşme, soru: 1) cevabı verilebilir.

Düşüncüyü Nesneleştirmede Temel Sanat Bilgisi

“Düşüncüyü Nesneleştirmede Temel Sanat Bilgisi” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin uygulama esnasında temel sanat unsurlarının ana bileşenlerini kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu duruma A okulundan Gülten öğretmenin “Bu süreçte bazen kullandıkları malzemeyi olduğu gibi bazen de oluşturdukları forma hizmet etmesi açısından keserek, küçülterek biçimlendirdiler. Tüm bu aşamalarda da yapıştırıcı, bant gibi yardımcı malzemeler kullandılar.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 7) sözlerini örnek gösterebiliriz.

Temel Sanat Bilgisinin Kullanımı

“Temel Sanat Bilgisinin Kullanımı” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin uygulama esnasında sahip oldukları temel sanat bilgisini ortaya koyduklarını ortaya koymaktadır. Bununla ilgili etkili bir örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Öğrenciler bu etkinlik sırasında sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin renk, çizgi, oran-orantı ve vurgu gibi sanat elemanlarını eskiz aşamasından uygulama aşamasına kadar kullandılar.” (Gülten öğretmen görüşme SH, soru: 8) sözü gösterilebilir.

Sanatın Temel İlkelerine Başvurma

“Sanatın Temel İlkelerine Başvurma” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin tüm sanat unsurlarında da sanatın temel ilkelerini kullanabileceklerini görmelerini sağlamıştır. Buna örnek olarak B okulundan Emel öğretmenin “İki boyutlu bir yüzey üzerinden üç boyutlu bir yüzey üzerinde de sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanabileceklerini, renk, ritim, oran-orantı gibi plastik öğeleri üçboyutlu çalışmada da uygulayabileceğini deneyimledi.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 8) cevabı gösterilebilir.

Modern Sanat Bilinci Kazanma

“Modern Sanat Bilinci Kazanma” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrenciler arasında modern sanat üzerine farkındalık yaratmaktadır. Bu koda örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Farklı içerikteki müzeleri ziyaret ettiklerinde özellikle de modern resim heykel müzelerini, yaptıkları bu etkinliğin sanat eserlerine bakışlarını değiştirdiğini...” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 9) sözleri gösterilebilir.

Aşamaların İlkelere Uyumu

“Aşamaların İlkelere Uyumu” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin yapım aşamasında temel sanat ilkeleriyle bağ kurup bunu çalışmalarına yansıtılmalarını vurgulamaktadır. Bununla ilgili etkili bir örnek A okulundan Gülten öğretmenin “Bu etkinlik sırasında öğrenciler eskiz aşamasından, strafor üzerine desenini çizme, gereksiz kısımları azaltma yöntemiyle çalışmalarını tamamlarken sanat elemanlarını ve tasarım ilkelerini aşama aşama izleyerek çalışmalarını tamamlamışlardır.” (Gülten öğretmen, BP, soru: 8) sözleri gösterilebilir.

5.1.1.2. Sanat aracılığıyla. Sanat aracılığıyla kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin sanat elemanları ve tasarım ilkeleriyle kurdukları bağlantıları açıklanmaktadır. Bu kategori altında “*Nesnelere Yeni Anlamlar Kazandırma*”, “*Hayalleri Nesneye Dönüştürme*”, “*Psikomotor Becerilerin Aktarımı*”, “*Ortak Bilinci Yönlendirme*”, “*Toplumsal Değişimin Gerçekleştirilebilirliği*”, “*Rengin Psikolojik Etkisinden Yararlanma*”, “*Diğer Alan Bilgileriyle Birleştirme*”, “*Bilgiyi Kullanma ve Yönetme Becerisi*”, “*Var Olan Bilgiyi Kullanma*”, “*Kültürleri Tanıma İsteği*”, “*Kültürün Sürekliliğini Kavrama*” “*Kültür-Tarih İlişkisini Kurma*” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 6.

Sanat Aracılığıyla

Sanat Aracılığıyla	Nesnelere yeni anlamlar kazandırma Hayalleri nesneye dönüştürme Psikomotor becerilerin aktarımı Ortak bilinci yönlendirme Toplumsal değişimin gerçekleştirilebilirliği Rengin psikolojik etkisinden yararlanma Diğer alan bilgileriyle birleştirme Bilgiyi kullanma ve yönetme becerisi Var olan bilgiyi kullanma Kültürleri tanıma isteği Kültürün sürekliliğini kavrama Kültür-tarih ilişkisini kurma
--------------------	--

Nesnelere Yeni Anlamlar Kazandırma

“Nesnelere Yeni Anlamlar Kazandırma” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında öğrenciler tarafından uygulanması sonucu günlük hayatta kullanılan tüm materyallerin birer sanat eserine dönüşebileceğinin farkına vardıklarını göstermektedir. C okulundan Sema’nın “Tek başına çok fazla anlamı olmayan cisimlerden anlamlı bir şey çıkarmak beni etkiledi.”(Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 7) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Hayalleri Nesneye Dönüştürme

“Hayalleri Nesneye Dönüştürme” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin zihinlerinde canlandırdığı tasarımları ortaya çıkarabildiklerini ifade etmektedir. Buna örnek olarak Şeyda’nın “Hayallerimizi gerçeğe dönüştürmek, somut bir nesne haline getirmek, yaratıcılığımı ortaya çıkarmak beni heyecanlandırdı ve mutlu etti.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 8) cevabı gösterilebilir.

Psikomotor Becerilerin Aktarımı

“Psikomotor Becerilerin Aktarımı” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin temel fiziksel becerilerini kullandıklarını göstermektedir. Bu duruma örnek olarak A okulundan Şeyda’nın “Daha önce öğrendiğim; şekil verme, kesme, yapıştırma, delme bilgilerimi kullandım.” (Şeyda, A, SH Anket, soru: 11) ve C okulundan Aykut’un “Önceden yapabildiklerim bant yapıştırma ve dengesinin düzgün olması.” (Aykut, C, Soyut Heykel anket, soru: 11) cevapları gösterilebilir

Ortak Bilinci Yönlendirme

“Ortak Bilinci Yönlendirme” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin soyut sanat kavramını

yaptıkları çalışmalarla diğer insanlara anlatabileceklerini düşündüklerini göstermektedir.

Buna örnek olarak C okulundan Emir'in "Fikirleri değiştirebilir çünkü somut malzemeleri soyut fikre aktardım." (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru: 15) cümlesi gösterilebilir.

Toplumsal Değişimin Gerçekleştirilebilirliği

"Toplumsal Değişimin Gerçekleştirilebilirliği" kodu "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin sanat çalışmaları yoluyla insanların bakış açılarının değiştirilebileceğine inandıklarını göstermektedir. Bu koda örnek olarak C okulundan Aykut'un "Evet." (Aykut, C, Soyut Heykel anket, soru: 15), Yeşim'in "Belki değiştirebilir." (Yeşim, C, Soyut Heykel anket, soru: 15) ve Sema'nın "Kişiye göre değişir fakat bence değiştirilebilir." (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 15) cevapları verilebilir.

Rengin Psikolojik Etkisinden Yararlanma

"Rengin Psikolojik Etkisinden Yararlanma" kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin renklerden yararlanarak farklı etkiler ortaya koymalarıdır. Bu koda Betül'ün "Renk içinde kırmızı, pembeyi seçtim çünkü kırmızı hayattaki zorluklara karşı çıkmamızı, pembede sevgi dolu yaşamamız gerektiğini anımsatıyor." (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 22) sözleri destekler niteliktedir.

Diğer Alan Bilgileriyle Birleştirme

"Diğer Alan Bilgileriyle Birleştirme" kodu "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin çevre koruma ve geri dönüşüm bilincini sanat ile pekiştirmelerini anlatmaktadır. Buna örnek olarak B okulundan Emel Öğretmenin "Her türlü mecradan çevre koruma ve dönüşüm ile ilgili bilgiler öğreniyorlar. Aslında öğrenciler bu anlamda duyarlılar ancak bunu sanat aracılığıyla yapmaları çok daha keyifli oldu." (Emel öğretmen Görüşme, SH, soru: 2) sözleri gösterilebilir.

Bilgiyi Kullanma ve Yönetme Becerisi

“Bilgiyi Kullanma ve Yönetme Becerisi” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin edindikleri bilgileri sorun çözüme amacıyla kullanabileceklerini göstermektedir. Buna örnek olarak B okulundan Emel öğretmenin “Sadece yaşadığı küçük çevresinin değil yaşadığı kentin, dünyanın da bu tür sorunlar yaşamaması için karşılaştığı sorunları, bilgiyi kullanma ve yönetme, akıl yürütme becerileriyle yaşadığı ya da yaşayacağı sorunların üstesinden gelecektir.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 4) sözleri gösterilebilir.

Var Olan Bilgiyi Kullanma

“Var Olan Bilgiyi Kullanma” kodu “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin var olan becerilerini ortaya koymalarıdır. Bu bağlamda C okulundan Büşra’nın “Resim yapmak.” (Büşra, C, Benim Param Anket, soru: 8) ve B okulundan Sevinç’in “Resim çizme, pergel kullanma” (Sevinç, B, Benim Param Anket, soru:8) cümleleri bu kodu destekler niteliktedir.

Kültürleri Tanıma İsteği

“Kültürleri Tanıma İsteği” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin farklı kültürleri tanıma isteklerinin çoğunlukla olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Bu kodu B okulundan Kaniye’nin “Evet tanımak isterim.” (Kaniye, B, Benim Param Anket, soru: 15) cevabı desteklemektedir.

Kültürün Sürekliliğini Kavrama

“Kültürün Sürekliliğini Kavrama” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrenciler kültürlerin sürekliliğini fark etmelerini sağladığını göstermektedir. A okulundan Gülten öğretmenin “...uygarlıkların sanatsal anlamda da dünya mirasına katkılarını anlamalarının yanı sıra

günümüzde de bu etkilerin devam ettiğini müze ve sergilerde de izleyeceklerdir.” (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 9) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Kültür-Tarih İlişisini Kurma

“Kültür-Tarih İlişisini Kurma” kodu “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin geçmiş ile günümüz arasında bir bağ kurduklarını ortaya koymaktadır. Buna örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Yaşadıkları toprakların izleri olan geçmiş kültürleri bilmenin bugünü anlamakta ne kadar önemli olduğunu zaman içerisinde anlamlandıracaklarını düşünüyorum.” sözleri gösterilebilir.

5.1.1.3. Yaşam sanat birlikteliği. Sanat aracılığıyla kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin sanat elemanları ve yaşadıkları dünya arasında kurdukları bağlantıları açıklanmaktadır. Bu kategori altında “*Günlük Yaşamdan Aktarım*”, “*Yaşamla Sanat Arasında Bağ Kurma*”, “*Popüler Kültürden Figür Seçimi*”, “*Figürün Doğal Hareketine Bağlılık*”, “*Sanatın İşlevine İnançsızlık*”, “*Kişisel Tüketim Nesnelерinin Kullanımı*”, “*Tasarıma Uygun Malzeme Seçimi*”, “*Geri Dönüşüm Olarak Sanat Üretimi*”, “*Sanat Yoluyla Duyarlılık İfadesi*”, “*Bireysel Sorunların Üstesinden Gelme Becerisi*” ve “*Yaşam Ve Kariyer Becerisi*” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 7.

Yaşam Sanat Birlikleri

Yaşam Sanat Birlikteliği	Günlük yaşamdan aktarım Yaşamla sanat arasında bağ kurma Popüler kültürden figür seçimi Figürün doğal hareketine bağlılık Sanatın işlevine inançsızlık Kişisel tüketim nesnelерinin kullanımı Tasarıma uygun malzeme seçimi Geri dönüşüm olarak sanat üretimi Sanat yoluyla duyarlılık ifadesi Bireysel sorunların üstesinden gelme becerisi Yaşam ve kariyer becerisi
--------------------------	--

Günlük Yaşamdan Aktarım

“Günlük Yaşamdan Aktarım” kodu “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin gündelik yaşantılarında sıklıkla kullandıkları emojileri derste uyguladıklarını ifade etmektedir. Bu bağlamda A okulundan Seyyal’ın “Hayatımda her şeye karşı sevgi dolu davranmayı anlatıyor.” (Seyyal, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 3), B okulundan Burak’ın “En çok gülen emojiyi kullanıyorum.” (Burak, B, Konuşan Emojiler anket, soru: 3), B okulundan Melis’in “Kalpleri ve yüz ifadelerinin çoğunu kullanıyorum.”(Melis, B, Konuşan Emojiler anket, soru: 3) ve C okulundan Güngör öğretmenin “Günlük yaşamlarında kullandıkları bir şeyi sanatla biçimlendirmeleri öğrenciler için güzel oldu. Günlük hayatında sanatın bir parçası olduğunu, olabileceğini anladılar ve bu onları sanata yaklaştırdı. Emojiler onlar için bundan sonra çok daha farklı olacaktır.” (Güngör, KE, soru: 9) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Yaşamla Sanat Arasında Bağ Kurma

“Yaşamla Sanat Arasında Bağ Kurma” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin sıklıkla kullandıkları emojileri ders konusu olarak görmesinin olumlu yönlerini belirtmektedir. Bu koda A okulundan Gülten öğretmenin “Özellikle gündelik yaşamlarında sıklıkla kullandıkları emojilerin Görsel Sanatlar Dersi’nde karşılıklarına ders konusu olarak çıkmış olması öğrencilerin sanata yaklaşımını olumlu yönde değiştirdiğini gözlemledim. Bu etkinlik aracılığı ile mutlu olduklarını gördüm.” (Gülten, KE, soru: 4) sözleri örnek olarak gösterilebilir.

Popüler Kültürden Figür Seçimi

“Popüler Kültürden Figür Seçimi” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliği sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin yaşamlarında etkilendikleri karakterleri çalışmalarında kullandıklarını göstermektedir. B okulundan

Yeşim'in "Öğretmenimiz yapacağımız çalışmayı anlatırken "çizgi film karakteri de yapabilirsiniz." demişti oradan aklıma Sünger Bob geldi."(Yeşim, B, Soyut Heykel anket, soru: 12) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Figürün Doğal Hareketine Bağlılık

"Figürün Doğal Hareketine Bağlılık" kodu "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin yaptıkları uygulamalarda her zaman karşılaştıkları referanslardan yararlandıklarını göstermektedir. Bu koda örnek olarak A okulundan Şeyda'nın "Kız kardeşimi otururken hayal ettim." (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 12), (EK-21) sözleri gösterilebilir.

Sanatın İşlevine İnançsızlık

"Sanatın İşlevine İnançsızlık" kodu bir üç boyutlu uyulama örneği olarak "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin sanat yoluyla insanların soyut sanat algısının değiştirilebileceğine inançlarını ortaya koymaktadır. A okulundan Aliye'nin "Evet." (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 15) ve Zekiye'nin "Bence değiştirebilir." (Zekiye, A, Soyut Heykel anket, soru: 15) cevaplarından bu konuda olumlu yaklaşımları olduğu söylenilebilir.

Kişisel Tüketim Nesnelerinin Kullanımı

"Kişisel Tüketim Nesnelerinin Kullanımı" kodu "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin yaptığı çalışmalarda günlük yaşamda kişisel objelerini de kullanabildiklerini ortaya koymaktadır. A okulundan Betül'ün "pet şişe, koli bandı, makas, yapıştırıcı, çorap, ip, saç tokası, karton, ıslak mendil."(Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 17) cevabı bu kodu desteklemektedir.

Tasarıma Uygun Malzeme Seçimi

"Tasarıma Uygun Malzeme Seçimi" kodu bir üç boyutlu uyulama örneği olarak "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin tasarımdaki

bileşenlere uygun malzeme temini yaptıklarını ifade etmektedir. Bununla ilgili etkili bir örnek olarak C okulundan Emir'in "CD kullandım (heykelimin gözü), deterjan kutusu (gövdesi) ve karton (kolları) kullandım." (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru: 17) şeklindeki sözleri gösterilebilir (EK-22).

Geri Dönüşüm Olarak Sanat Üretimi

"Geri Dönüşüm Olarak Sanat Üretimi" kodu "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin atık malzemelerden sanat ürünleri üretebileceklerini anlatmaktadır. A okulundan Zekiye'nin "Bunlardan yararlanarak daha fazla iş yapabilirim." (Zekiye, A, Soyut Heykel anket, soru: 20) , Aliye'nin "Atık malzemeleri kullanarak hayata geçirdim" (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 20) ve B okulundan Emir'in "Onları heykelimde kullanarak geri kazandım." (Emir, B, Soyut Heykel anket, soru: 20) sözleri bu koda örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca "Öz Değerlendirme Formu"nun "Çalışmamı yaparken atık malzemelerin ne kadar önemli olduğunu fark ettim." 13. maddesine verilen %100'lük evet cevabı kodu desteklemektedir.

Sanat Yoluyla Duyarlılık İfadesi

"Sanat Yoluyla Duyarlılık İfadesi" kodu "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin geri dönüşüm bilinci kazanmaları sayesinde daha duyarlı bireyler haline geldiklerini ifade etmektedir. Buna örnek olarak B okulundan Emel öğretmenin "Saygı ve duyarlılık değeri bence bu etkinlik ile daha da pekişti." (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 2) ve C okulundan Güngör öğretmenin "Yanlış yaptıkları davranışlarını atıkları doğru kullanarak insanlara saygı duyma becerilerini geliştireceklerdir diye düşünüyorum. " (Güngör, SH, soru: 2) sözleri gösterilebilir.

Bireysel Sorunların Üstesinden Gelme Becerisi

"Bireysel Sorunların Üstesinden Gelme Becerisi" kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin

edindikleri bilgilerle karşılaştıkları sorunları çözme konusunda ilerleme kaydedeceklerini anlatmaktadır. B okulundan Emel öğretmenin “bilgiyi kullanma ve yönetme, akıl yürütme becerileriyle yaşadığı ya da yaşayacağı sorunların üstesinden gelecektir.” (Emel, SH, soru: 4) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Yaşam ve Kariyer Becerisi

“Yaşam ve Kariyer Becerisi” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin edindikleri bilgilerin hayatlarına ve kariyerlerine etkisini ifade etmektedir. Bu koda etkili bir örnek olarak B okulundan Emel öğretmenin “Geri dönüşüm duyarlılığı uzun vadede ekonomik dönüşler sağlar kendisine ve yaşadığı topluma.” (Emel, SH, soru: 4) ve C okulundan Güngör öğretmenin “Atıkların doğru kullanımı hakkında bilgi sahibi olduklarında ve bunu Görsel Sanatlar Dersi aracılığıyla sanatsal çalışmalara dönüştürdüklerinde sosyo-ekonomik yapıya katkıları olacak.”(Güngör, SH, soru: 4) sözleri gösterilebilir.

1.1.1. Sınıf içi etkileşimler. Sınıf içi etkileşimler kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin sınıf içi farkındalıklarını ve diğer öğrencilerle kurdukları bağlantıları açıklamaktadır. Bu kategori altında “*Sınıf İçi Etkileşim Kazanımı*“, “*Akran Farkındalığı*” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 8.

Sınıf İçi Etkileşim

Sınıf İçi Etkileşimler	Sınıf içi etkileşim kazanımı Akran farkındalığı
------------------------	--

Sınıf İçi Etkileşim Kazanımı

“Sınıf İçi Etkileşim Kazanımı” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin birlik ve beraberlik içinde keyifle çalıştıklarını göstermektedir. Buna örnek olarak C okulundan Emir’in “Malzemeleri

paylaşmak, fikirlerimizi paylaşmak ve dayanışma içinde olmak birliğimizi gösterdi.” (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru: 20) sözleri gösterilebilir. Ayrıca “Akran Değerlendirme Formu”nun 9. maddesine “Arkadaşım etkinlik genelinde diğer arkadaşlarıyla paylaşımlarda bulunur.”a (ADF. 9) verilen %65 oranında “Evet” cevabı bu kodu destekler niteliktedir.

Akran Farkındalığı

“Akran Farkındalığı” kodu üç boyutlu uygulama örneği olan “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin sınıf içeri gözlem yapmalarını sağladığını ifade etmektedir. B okulundan Sevinç’in “Arkadaşlarımın nasıl yaptığını ve öğretmenimin nasıl yaptığını gözlemledim.” (Sevinç, B, Benim Param Anket, soru: 20), Melih’in “Herkesin hevesle yapmak istediğini gözlemledim.” (Melih, B, Benim Param Anket, soru: 20), Kaniye’nin “Herkes yaparken çaba sarf etti.” (Kaniye, B, Benim Param Anket, soru: 20) ve A okulundan Ebru’nun “Bazı insanların bunu yapamadığını ama bazılarının da çok güzel yaptığını gördüm.” (Ebru, A, Benim Param Anket, soru: 20) sözleri bu koda örnek olarak gösterilebilir.

5.1.1.4. Eğitim ortak zemini. Eğitim ortak zemini kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin diğer ders ve kazanımlar arasında kurdukları bağlantıları açıklanmaktadır. Bu kategori altında “*Kazanımlar Arası Bağlantılar*”, “*Boyutlu Çalışmaların Diğer Kazanımlara Etkisi*”, “*Malzeme Bilgisi Eksikliği*”, “*Kişisel Becerisini Uygulama*”, “*Diğer Derslerin Bilgilerinin Kullanımı*” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 9.

Eğitim Ortak Zemini

Eğitim Ortak Zemini	Kazanımlar arası bağlantılar Boyutlu çalışmaların diğer kazanımlara etkisi Malzeme bilgisi eksikliği Kişisel becerisini uygulama Diğer derslerin bilgilerinin kullanımı
---------------------	---

Boyutlu Çalışmaların Diğer Kazanımlara Etkisi

“Boyutlu Çalışmaların Diğer Kazanımlara Etkisi” kodu öğrencilerin “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin sanat elemanlarını destekleyen diğer kazanımları da çalışmalarda kullandıklarını gösteriyor. Bu duruma örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Birlik, oran-orantı ve eşitlik gibi sanat elemanlarını tasarım ilkelerini aşamalandırarak bu etkinlikte başarılı bir şekilde kullandıklarını düşünüyorum.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru:8) sözleri gösterilebilir.

Malzeme Bilgisi Eksikliği

“Malzeme Bilgisi Eksikliği” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin çalışmaları esnasında kullandıkları malzemeleri iyi tanımadıklarını ifade etmektedir. C okulundan Sema’nın “Heykelimin bazı yerlerini delmem gerekti, onları delerken zorlandım.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 16), Emir’in “CD yapıştırması biraz zorladı.” (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru: 16) ve B okulundan Yeşim’in “Ayaklarını pipetten yaptığım için süngere yapışmadı. Sürekli koptu.” (Yeşim, B, Soyut Heykel anket, soru: 16) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Kişisel Beğenisini Uygulama

“Kişisel Beğenisini Uygulama” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olarak “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin çalışmalarında kendi kişisel beğenileri doğrultusunda tercihler yaptıklarını göstermektedir. Buna örnek olarak A okulundan Aliye’nin “Boyamak yerine etek ve bir üst yaptım” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 22), Betül’ün “Boyamaktan ziyade iplerle süsledim” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 22), (EK-23) ve C okulundan Aykut’un “ Kırmızıya boyadım.” (Aykut, C, Soyut Heykel anket, soru: 22) cevapları gösterilebilir.

Diğer Derslerin Bilgilerinin Kullanımı

“Diğer Derslerin Bilgilerinin Kullanımı” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin diğer derslerde edindikleri bilgileri çalışmalarında kullanmalarını ifade etmektedir. B okulundan Emel öğretmenin “Teknoloji Tasarım dersinden de benzer konuları işledikleri için atık malzemeleri tanıyorlardı sadece burada soyut bir heykel yapmak onlar için yeni olan bir konu.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 9) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Kazanımlar Arası Bağlantılar

“Kazanımlar Arası Bağlantılar” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olan “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin diğer dersler ve kazanımlar hakkında bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Bu duruma bir örnek olarak B okulundan İrmak’ın “Bence farklı kültürleri öğrendim.” (İrmak, B, Benim Param Anket, soru: 21) sözü gösterilebilir.

5.2. İçselleştirme

İçselleştirme teması öğretim sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları durumlar sonucu edindikleri bilgileri ve kişisel tercihlerini içermektedir. Bu tema altında bir araya gelen veriler, görüşme ve gözlem formlarıyla elde edilmiştir. İçselleştirme teması “*Beğeni Toplama*”, “*Öznel Tercihler*”, “*Toplumsal Değerler*”, “*Benlik Gelişimi*”, “*Sanatsal Duyarlılık*” kategorilerinden oluşmaktadır.

Tablo 10.

İçselleştirme

	Beğeni Toplama	Sergilemeye değer bulma Müzedede sergilenebilir olma Sınıf ortamında varlık gösterme Yeni bilginin verdiği haz Kendini değerli hissetme
	Öznel Tercihler	Renk seçiminde çeşitlilik Kişisel figüratif tercihler Tüketim karşıtı malzeme temini Çevre koruma bilinci
	Toplumsal Değerler	Sevgi değeri Çalışkanlık değeri Topluma yararlı bireyler olma Hızlı tüketime eleştirel bakış Yenin çekiciliği
İÇSELLEŞTİRME	Benlik Gelişimi	Sanatsal duyarlılık geliştirme Farklılıklardan keyif alma Özgüven oluşturma Sanatın önemi değerini öğrenme Sosyal değerlerin edinimi “Atmak yerine yapmak” Yaratıcılığın keşfi Motivasyon aracı olarak sergileme Geri dönüşüm bilinci kazanımı Somutlaştırmanın özgürleştirici yönü Değişime uyum gösterme Eleştirel düşünme Çözüm odaklı kişisel gelişim Önyargıları kırma çabası Uygulamada karşılaşılan problemleri çözme Bireysel ifade gelişimi Kendi kültürünü tanıma
		Sanatsal Duyarlılık

5.2.1. Beğeni toplama. “Beğeni Toplama” kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin kendi beğeni değerlerini nasıl ortaya koyduklarını açıklanmaktadır. Bu kategori altında “*Sergilemeye Değer Bulma*”, “*Müzedede Sergilenebilir Olma*”, “*Sınıf Ortamında Varlık Gösterme*”, “*Yeni Bilginin Verdiği Haz*”, “*Kendini Değerli Hissetme*” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 11.

Beğeni Toplama

Beğeni Toplama	Sergilemeye değer bulma Müzedede sergilenebilir olma Sınıf ortamında varlık gösterme Yeni bilginin verdiği haz Kendini değerli hissetme
----------------	---

Sergilemeye Değer Bulma

“Sergilemeye Değer Bulma” kodu üç boyutlu uygulamalardan “Konuşan Emojiler”, “Soyut Heykel” ve “Benim Param” etkinliklerini sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin yaptıkları çalışmaları sergileme isteklerini ifade etmektedir. A okulundan İlay’ın “ Odamdaki duvarda durmasını isterim.” (İlay, A, KE Anket soru: 15) , Şakir’in “Okul sergisinde sergilenebilir ama bence müzede sergilenmesi için üzerinde daha çok çalışmam gerek.” (Şakir, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 16), Aliye’nin “Güzel bir sergide sergilenmesini isterdim.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 13), B okulundan Baki’nin “Sergide” (Baki, B, KE Anket,soru: 15), Kaniye’nin “Müzedede sergilenmesi.” (Kaniye, B, Benim Param Anket, soru: 13), Sevinç’in “Bir müzede veya kendi odamda bir anı olarak saklayabilirim.” (Sevinç, B, Benim Param Anket, soru: 13) ve C okulundan Ayşe’nin “Evin en güzel köşesinde sergilenmesi.”(Ayşe, Konuşan Emojiler anket, soru: 15) Büşra’nın “Büyük başkan olduğum ilde sergilemek isterdim.” (Büşra, C, Benim Param Anket, soru: 13) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Müzedede Sergilenebilir Olma

“Müzedede Sergilenebilir Olma” kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin müzedede sergileme isteklerini göstermektedir. Bu duruma örnek olarak A okulundan Betül’ün “ Kendime güveniyorum daha iyisini yaparsam, öğretmenim bana biraz daha fazla zaman tanırsa müzedede sergilenmesini isterim.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 14), C okulundan Emir’in “Biraz acemice bir çalışma olduğu için bir müze zor olur.” (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru: 14) ve Sema’nın “Bence bunun için çalışmamı geliştirmem gerekiyor.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 14) sözleri gösterilebilir.

Sınıf Ortamında Varlık Gösterme

“Sınıf Ortamında Varlık Gösterme” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin çalışmalarını sınıf ortamında sergilemek istediklerini ifade etmektedir. Buna örnek olarak C okulundan Serkan’ın “Sınıfımda sergilenmesi.” (Serkan, C, Soyut Heykel anket, soru: 13) cevabı gösterilebilir.

Yeni Bilginin Verdiği Haz

“Yeni Bilginin Verdiği Haz” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin edindikleri yeni bilgilerden keyif aldıklarını göstermektedir. C okulundan Yeşim’in “Çok güzel yeni şeyler öğrenmiş oluyorum.” (Yeşim, C, Benim Param Anket, soru: 1) ve B okulundan Melih’in “İyi bir duygu çünkü yeni bir şey öğreniyorum.”(Melih, B, Benim Param Anket, soru: 1) şeklindeki sözleri örnek olarak gösterilebilir.

Kendini Değerli Hissetme

“Kendini Değerli Hissetme” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin yapılan bu etkinlik çerçevesinde kendilerini değerli hissettiklerini göstermektedir. Bu duruma örnek olarak B okulundan

Melih'in "Çok güzel bir duygu" (Melih, B, Benim Param Anket, soru: 3) ve C okulundan Büşra'nın "Kendimizi özel hissediyoruz." (Büşra, C, Benim Param Anket, soru: 3) sözleri gösterilebilir.

5.2.2. Öznel tercihler. Öznel tercihler kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin kendi tercihlerini nasıl ortaya koyduklarını açıklanmaktadır. Bu kategori altında "*Renk seçiminde çeşitlilik*", "*Kişisel figüratif tercihler*" kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 12.

Öznel Tercihler

Öznel Tercihler	Renk seçiminde çeşitlilik Kişisel figüratif tercihler
-----------------	--

Renk Seçiminde Çeşitlilik

"Renk Seçiminde Çeşitlilik" kodu üç boyutlu uygulamalardan "Konuşan Emojiler" ve "Benim Param" etkinliklerinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin çalışmalarında kişiye özel tercihler kullanarak renk tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu duruma örnek olarak C okulundan Berke'nin "Siyah çok sevdiğim için." (Berke, C, Benim Param Anket, soru: 18), A okulundan Beren'in "Turuncu çünkü farklılık katmak istedim." (Beren, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 23), İlay'ın "Tüm renkleri kullandım çünkü duygular da renk renktir." (İlay, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 23), (EK-24), B okulundan Irmak'ın "Boyamaya gerek duymadım." (Irmak, B, Benim Param Anket, soru: 18) ve Baki'nin "Sarı ve kırmızı. Sarı insanların yüzüne mutlu, kırmızı ise arkalarından iş çevirmeyi temsil eder." sözleri gösterilebilir.

Kişisel Figüratif Tercihler

"Kişisel Figüratif Tercihler" kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan "Soyut Heykel" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin tasarımda kişisel tercihlerini yansıttıklarını ortaya koymaktadır. Bu duruma örnek olarak C okulundan Sema'nın "Ben

kayık yaptım. Balık tutmayı sevdiğim için aklıma kayık yapmak geldi ve onu yaptım.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 12) sözleri gösterilebilir.

5.2.3. Toplumsal değerler. Toplumsal değerler kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin çevre bilincine sahip, topluma yararlı bireyler olabilme kazanımlarını açıklanmaktadır. Bu kategori altında “Tüketim Karşıtı Malzeme Temini”, “Çevre Koruma Bilinci”, “Sevgi Değeri”, “Çalışkanlık Değeri”, “Topluma Yararlı Bireyler Olma”, “Hızlı Tüketime Eleştirel Bakış”, “Yeninin Çekiciliği” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 13.

Toplumsal Değerler

Toplumsal Değerler	Tüketim karşıtı malzeme temini Çevre koruma bilinci Sevgi değeri Çalışkanlık değeri Topluma yararlı bireyler olma Hızlı tüketime eleştirel bakış Yeninin çekiciliği
--------------------	---

Tüketim Karşıtı Malzeme Temini

“Tüketim Karşıtı Malzeme Temini” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilere geri dönüşüm bilinci kazandırdığı ve bu bağlamda çalışmalarında geri dönüştürülebilir malzemeler kullandıklarını göstermektedir. Ayrıca A okulundan Aliye’nin “Evet var. Malzemeleri marketten almak yerine kullandığım malzemeleri yeniden hayata geçirdim.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 19), B okulundan Yeşim’in “Var, çünkü evdeki atık maddelerim çöpe gideceği yerine projemde kullandım.” (Yeşim, B, Soyut Heykel anket, soru: 19) ve C okulundan Sema’nın “Pipet hariç hepsi atık malzeme. Atık malzemelerin kullanılması hem güzel hem de kullanışlı.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 19) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Çevre Koruma Bilinci

“Çevre Koruma Bilinci” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu geri dönüşüm malzemelerini öğrencilerin çalışmalarında kullanması, bu kodun çevre bilincini kazandırdığını ifade etmektedir. A okulundan Gülten öğretmen “Atık malzemelerin bu etkinlik için seçilmesi ve öğrenciler tarafından kullanımı çevreye karşı duyarlılığa dikkat çekmesi açısından önemli olduğunu düşünüyorum.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 2) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Sevgi Değeri

“Sevgi Değeri” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin etkinlik kapsamındaki değerlerin dışında sevgi değerini de öğrenmeleri gerektiğini göstermektedir. Bu duruma iyi bir örnek olarak A okulundan Gülten öğretmen “Sevgi değeri de ele alınabilirdi. Çevresini korumaya çalışan bir birey özellikle de bunu okul ortamında etkinlik aracılığıyla verildiğinde yaşadığı kenti ve o kent insanlarına sevgi besleyecektir. Bu değer farkında olan öğrenciler okul sonrası yaşamlarında toplumun farkındalığı yüksek bireyleri olarak karşımıza çıkacaklardır.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 3) sözleri gösterilebilir.

Çalışkanlık Değeri

“Çalışkanlık Değeri” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin çevre bilinci kazandıktan sonra daha çalışkan ve özgüvenli bireyler haline geleceklerini ifade etmektedir. B okulundan Emel öğretmen “Çevresine karşı sorumlu olan öğrenci çalışkan ve özgüvenli olacaktır.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 3) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Topluma Yararlı Bireyler Olma

“Topluma Yararlı Bireyler Olma” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin çevre bilinci kazanmalarını ve topluma yararlı bireyler

olacaklarını göstermektedir. Bu duruma örnek olarak B okulundan Emel öğretmenin “Duyarlılığı uzun vadede ekonomik dönüşler sağlar kendisine ve yaşadığı topluma.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 4) sözleri gösterilebilir.

Hızlı Tüketime Eleştirel Bakış

“Hızlı Tüketime Eleştirel Bakış” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin çevre bilinci sayesinde çevreye karşı daha duyarlı bireyler haline geleceklerini göstermektedir. Buna Emel öğretmenin “Böylece çevreye karşı duyarlı olacaklar ve evlerinde bir şeyi atarken bundan ne yapabilirim? diye soracaklardır.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 8) sözleri örnek olarak gösterilebilir.

Yeninin Çekiciliği

“Yeninin Çekiciliği” kodu “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin edindikleri yeni bilgilerin ilgilerini daha fazla çektiğini ifade etmektedir. C okulundan Yeşim’in “Paraların daha değişik olması.” (Yeşim, C, BP Anket soru: 4) ve B okulundan Kaniye’nin “Kendilerine öz bir paralarının olması.” (Kaniye, B, Benim Param Anket, soru: 4) cevapları kodu tanımlayan iyi birer örnektir.

5.2.4. Benlik gelişimi. Benlik gelişimi kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin bireysel olarak benliklerinin gelişimi açıklanmaktadır. Bu kategori altında “*Sanatsal Duyarlılık Geliştirme*”, “*Farklılıklardan Keyif Alma*”, “*Özgüven Oluşturma*”, “*Sanatın Önemi Değerini Öğrenme*”, “*Sosyal Değerlerin Edinimi*”, “*Atmak Yerine Yapmak*”, “*Yaratıcılığın Keşfi*”, “*Motivasyon Aracı Olarak Sergileme*”, “*Geri Dönüşüm Bilinci Kazanımı*”, “*Somutlaştırmanın Özgürleştirici Yönü*”, “*Değişime Uyum Gösterme*”, “*Eleştirel Düşünme*”, “*Çözüm Odaklı Kişisel Gelişim*”, “*Önyarguları Kırma Çabası*”, “*Uygulamada Karşılaşılan Problemleri Çözme*”, “*Bireysel İfade Gelişimi*”, “*Kendi*

Kültürünü Tanıma” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 14.

Benlik Gelişimi

Benlik Gelişimi	Sanatsal duyarlılık geliştirme Farklılıklardan keyif alma Özgüven oluşturma Sanatın önemi değerini öğrenme Sosyal değerlerin edinimi Atmak yerine yapmak Yaratıcılığın keşfi Motivasyon aracı olarak sergileme Geri dönüşüm bilinci kazanımı Somutlaştırmanın özgürleştirici yönü Değişime uyum gösterme Eleştirel düşünme Çözüm odaklı kişisel gelişim Önyargıları kırma çabası Uygulamada karşılaşılan problemleri çözme Bireysel ifade gelişimi Kendi kültürünü tanıma
-----------------	---

Sanatsal Duyarlılık Geliştirme

“Sanatsal Duyarlılık Geliştirme” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin yaptıkları çalışmalar aracılığıyla farkındalık kazanacaklarını göstermektedir. Bu duruma iyi bir örnek A okulundan Seyyal’ın “Bakış açılarının değişebileceğine inanıyorum.” (Seyyal, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 17) ve C okulundan Ayşe’nin “ Bu çalışma farklı bakmayı öğretebilir.” (Ayşe, Konuşan Emojiler anket, soru :17) sözleri gösterilebilir.

Farklılıklardan Keyif Alma

“Farklılıklardan Keyif Alma” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin yeni fikirlere açık ve bundan keyif aldıklarını göstermektedir. A okulundan Beren’in “Sanatın farklı alanında bilgi sahibi oldum ve el becerimi geliştirdim.” (Beren, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 25) ve Sami’nin “Çok farklı

emojiler kazandım.” (Sami, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 5) cevapları bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca “Akran Değerlendirme Formu”nun “Arkadaşım arkadaşlarının fikirlerine saygı duyar.” ifadeli 3. maddesine verdikleri % 82’lik “Her Zaman” cevabı kodu desteklemektedir.

Özgüven Oluşturma

“Özgüven Oluşturma” kodu, üç boyutlu uygulama yöntemlerinden “Konuşan Emojiler” ve “Soyut Heykel” etkinliklerinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin özgüven kazandıklarını göstermektedir. Bu duruma örnek olarak A okulundan Aliye’nin “Kendi formumu serbest bir şekilde oluşturmak bana özgüven getiriyor.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 5) ve Betül’ün “Daha iyisini yapma tutkusunu kazandırdığını kendimde gözlemledim.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 24) sözleri gösterilebilir. B okulundan Emel öğretmenin de “Özgüven, çalışkanlık da ele alınabilirdi.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 3) sözleri özgüven değerinin önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca “Konuşan Emojiler” etkinliğinin “Öz Değerlendirme Formu”nun 14. maddesi olan “Zihnimde canlandırdığımı üç boyutlu çalışmaya aktarmaktan mutluluk duydum.” ifadesine verdikleri %64’lük “Evet” cevabı bu kodu desteklemektedir.

Sanatın Önemi, Değerini Öğrenme

“Sanatın Önemi, Değerini Öğrenme” kodu “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin sanatın önemini kavradığını ifade etmektedir. Bu duruma örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Bazen basitçe çizilmiş bir gülümsemenin etkisinin dünyayı sarsabileceğini ve bunu sanat aracılığıyla yapıldığını deneyimlemesi sanatın sınırlarının ne kadar geniş olduğunun öğrencilerin anlaması açısından etkili oldu.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 2) sözlerini gösterebiliriz.

Sosyal Değerlerin Edinimi

“Sosyal Değerlerin Edinimi” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin diğer sosyal değerleri de kazanması gerektiğini göstermektedir. A okulundan Gülten öğretmenin “Bu etkinlik ile paylaşma, eşitlik ve özgürlük değeri de ele alınabilir.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 3) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Atmak Yerine Yapmak

Atmak Yerine Yapmak kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin geri dönüştürülebilir malzemeleri atmak yerine onlardan sanat eserleri yapabileceklerinin farkına varmalarını göstermektedir. Bu durumu C okulundan Aykut’un “Atık malzemeleri atmak yerine yeni eşyalar yapabilmek.” (Aykut, C, Soyut Heykel anket, soru: 7) sözleriyle örneklendirebiliriz.

Yaratıcılığın Keşfi

“Yaratıcılığın Keşfi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirdiklerini ifade etmektedir. C okulundan Sema’nın “Yaratıcılığımı ve el becerimi geliştirdi.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 9) ve Emir’in “Soyut kavramımı, düşüncelerimi ve hayal gücümü etkiledi.” (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru: 9) yorumları bu kodu desteklemektedir.

Motivasyon Aracı Olarak Sergileme

“Motivasyon Aracı Olarak Sergileme” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin yaptıkları çalışmaların sergilenmesi yoluyla sanata olan ilgilerinin arttığını göstermektedir. Bu duruma örnek olarak A okulundan Şeyda’nın “Bana ilham vermesi amacıyla çalışma odamda durmasını isterim.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 13) sözleri gösterilebilir.

Geri Dönüşüm Bilinci Kazanımı

“Geri Dönüşüm Bilinci Kazanımı” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin geri dönüşüm bilinci kazandıklarını ifade etmektedir. Bu duruma örnek olarak A okulundan Şeyda’nın “Atık maddelerin değerlendirilmesi, tekrar geri kazanılması israfı önleme adına beni etkiledi.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 7), “Atık maddeleri israf etmeden geri dönüşümün sağlanabileceğini kazandırdı.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 24), “Çöpler ve atıkları kendi arasında sınıflandırmak.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 20) ve Aliye’nin “El becerilerimi geliştirdi ve geri dönüşümün önemini daha çok anladım.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 24) sözleri gösterilebilir.

Somutlaştırmanın Özgürleştirici Yönü

“Somutlaştırmanın Özgürleştirici Yönü” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin kendilerini daha özgür hissettiklerini göstermektedir. A okulundan Şeyda’nın “Hayallerimizi gerçeğe dönüştürmek, somut bir nesne haline getirmek, yaratıcılığımı ortaya çıkarmak beni heyecanlandırdı ve mutlu etti.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 8) ve A okulundan Gülten öğretmenin “Yaşam ve Kariyer Becerilerinden Değişime uyum gösterme becerisine de ulaşılabilirdi. Ben öğrenciler farkında olmasa da bu beceriyi de kazandıklarını düşünüyorum.” (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 5) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Değişime Uyum Gösterme

“Değişime Uyum Gösterme” kodu, “Soyut Heykel” ve “Benim Param” etkinliklerinin sınıf ortamında uygulanmalarıyla öğrencilerin yeni karşılaştıkları durumlara adapte olabildiklerini göstermektedir. B okulundan Emel öğretmenin “Yaşam ve kariyer becerilerinden değişime uyum gösterme becerisi de kazandıklarına inanıyorum.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 5) sözleri bu duruma örnek olarak verilebilir.

Eleştirel Düşünme

“Eleştirel Düşünme” kodu, bir üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin eleştirel düşünme yetisini kazanabileceklerini ifade etmektedir. Bu duruma örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine bu etkinlik ile ulaşılabilir.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 5) sözleri gösterilebilir.

Çözüm Odaklı Kişisel Gelişim

“Çözüm Odaklı Kişisel Gelişim” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin karşılaştıkları zorluklara çözümler üretebildiklerini göstermektedir. A okulundan Gülten öğretmenin “Çevresinde yaşadığı sorunlara çözüm odaklı yaklaşabilen bir öğrencinin problemi kabul etmek yerine çözüm odaklı yaklaşımı sonucu çalışmalarını yaptıklarını düşünüyorum.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 5) sözlerini örnek olarak gösterebiliriz.

Önyargıları Kırma Çabası

“Önyargıları Kırma Çabası” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin önyargılarını kırdıklarını ifade etmektedir. Bu duruma örnek olarak B okulundan Emel öğretmenin “Soyut Heykel” deneyimleri olmadığı için bir süre endişe ettiler fakat sonra örnekler çok etkili oldu onlar üzerinde.” sözlerini gösterebiliriz.

Uygulamada Karşılaşılan Problemleri Çözme

“Uygulamada Karşılaşılan Problemleri Çözme” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin karşılaştıkları sorunları ortaya koymaktadır. C okulundan Büşra’nın “Oyma kısmında zorlandım.” (Büşra, C, Benim Param Anket, soru: 16), B okulundan Irmak’ın “Çizgileri kesmek çok zor.” (Irmak, B, Benim Param Anket, soru: 16), Kaniye’nin “Oyma yaparken zorlandım.” (Kaniye, B, Benim Param Anket, soru: 16),

Sevinç'in "Kendi resmimi çizerken zorlandım." (Sevinç, B, Benim Param Anket, soru: 16) ve A okulundan Ekrem'in "Resim strafora kolayca geçmemişti." (Ekrem, A, Benim Param Anket, soru: 16) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Bireysel İfade Gelişimi

"Bireysel İfade Gelişimi" kodu bir üç boyutlu uygulama örneği olan "Benim Param" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade edebildiklerini ortaya koymaktadır. Bu duruma A okulundan Gülten öğretmenin "Öğrencinin ders sunumunda anlatılan farklı uygarlıkları tanınması, o uygarlıklar hakkında bilgi sahibi olması ve dünyadaki toplumlar için önemli olan parayı farklı şekilde ele almaları ve kendi paralarını tasarlamaları ve bunu uygulamaları bireysel ifadeleri açısından önemli." (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 4) sözleri örnek olarak verilebilir.

Kendi Kültürünü Tanıma

"Kendi Kültürünü Tanıma" kodu, "Benim Param" etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin kendi kültürleri hakkında yeni bilgiler edindiklerini göstermektedir. Bu duruma A okulundan Gülten öğretmenin "Bu etkinlikte Frig, Urartu, Hitit ve Lidyalılar hakkında edindikleri bilgilerin Anadolu Uygarlıkları olduğunu ve bu uygarlıkların sanatsal anlamda da dünya mirasına katkılarını anlamalarının..." (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 9) sözleri örnek olarak gösterilebilir.

5.2.5. Sanatsal duyarlılık. Sanatsal duyarlılık kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerde oluşan sanatsal duyarlılığı açıklanmaktadır. Bu kategori "*Kişiselleştirme "Kavram Kazanımı"*, "*Tasarımın Duygusal Etkileri"*, "*Yaratıcı Hissetme"*, "*Farklı Düşünme Deneyimi"*, "*Gerçekten Uzaklaşma Hazzı"*, "*Soyut Sanat Önyargısının Kırılması"*, "*Soyutlaştırma Sürecinden Haz Alma"*, "*Tasarımın Bilinmezliğinden Haz Alma"*, "*Farklılıkların Yaratıcılığa Etkisi"*, "*Sanat Nesnesi Algısının Değişimi"*, "*Geleneksel Heykel Algısının Değişimi*, "*Estetik İletişime İstekli Olma"*, "*Boyutlu*

Çalışmalara İlgili”, “Sanat Tarihsel Kazanımlar” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 15.

Sanatsal Duyarlılık

Sanatsal Duyarlılık	Kişiselleştirme Kavram kazanımı Tasarımın duygusal etkileri Yaratıcı hissetme Farklı düşünme deneyimi Gerçekten uzaklaşma hazzı Soyut sanat önyargısının kırılması Soyutlaştırma sürecinden haz alma Tasarımın bilinmezliğinden haz alma Farklılıkların yaratıcılığa etkisi Sanat nesnesi algısının değişimi Geleneksel heykel algısının değişimi Estetik iletişime istekli olma Boyutlu çalışmalara ilgi Sanat tarihsel kazanımlar
---------------------	---

Kişiselleştirme

“Kişiselleştirme” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin yaptıkları sanatsal çalışmalarda kişiselleştirmeyi kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu durma A okulundan Selin’in “Eğlenceli yanımı biraz da çılgın yönümü anlatıyor.” (Selin, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 4), B okulundan Melis’in “Gülmeyi güldürmeyi seviyorum bu yönümü anlatıyor.” (Melis, B, Konuşan Emojiler anket, soru: 4), (EK-25) ve Zehra’nın “Daha çok beni yansıtan şeyleri tema haline getirmeye çalıştım.” (Zehra, B, Konuşan Emojiler anket, soru: 14) sözleri örnek olarak gösterilebilir.

Kavram Kazanımı

“Kavram Kazanımı” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin kavramları kazandığını ortaya koymaktadır. A okulundan Aliye’nin “Beş duyu organımız olan göz, dil, deri, kulak ve burun ile hissedemediğimiz şeyler soyuttur.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 1) ve C okulundan Sema’nın “Soyut gözle göremediğimiz, dokunamadığımız kısacası beş duyu

organımızla algılayamadığımız kavramlara denir.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 1) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Tasarımın Duygusal Etkileri

“Tasarımın Duygusal Etkileri” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin tasarımlarında kendi duygularından faydalandıklarını göstermektedir. Bu durma örnek olarak C okulundan Sema’nın “Bence çok güzel bir duygudur çünkü bana göre eğlenceli.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 5) ve Emir’in “Kendi yaptığım eser ile bir form oluşturmak gurur verici.” (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru: 5) sözleri gösterilebilir.

Yaratıcı Hissetme

“Yaratıcı Hissetme” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin kendilerini daha yaratıcı hissettiklerini ortaya koymaktadır. A okulundan Betül’ün “Kendimi daha yaratıcı hissettiğimi ve daha özel hissettiğimi söyleyebilirim.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 5) ve “Akran Değerlendirme Formu”nun 10. sırasında yer alan “Arkadaşım yaratıcılık ve matematiksel becerilerine sahiptir.” maddesine verilen %58’lik “Her Zaman” cevabı bu kodu desteklemektedir.

Farklı Düşünme Deneyimi

“Farklı Düşünme Deneyimi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerde farklı düşünme deneyimi sağladığını göstermektedir. Bu duruma örnek olarak C okulundan Emir’in “Evet, bana düşünme açısından farklı bir boyut kazandırdı.” (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru: 6) ve Sema’nın “Çok sevdim. Yeni şeyler oluşturmak yaratıcılığımı geliştiriyor.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 6) ifadeleri gösterilebilir.

Gerçekten Uzaklaşma Hazzı

“Gerçekten Uzaklaşma Hazzı” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin soyut çalışmalardan daha fazla keyif aldıklarını göstermektedir. C okulundan Emir’in “Gerçekliğin dışında bir boyut kazandırdım. Hoştu.” (Emir, C, Soyut Heykel anket, soru : 7) ifadesi bu kodu destekleyen iyi bir örnektir.

Soyut Sanat Önyargısının Kırılması

“Soyut Sanat Önyargısının Kırılması” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin soyut sanata önyargılarının olduğunu göstermektedir. Bu duruma örnek olarak B okulundan Yeşim’in “Soyut heykel yapmanın görüldüğü kadar kolay olmadığı.” (Yeşim, B, Soyut Heykel anket, soru: 7) cevabı gösterilebilir.

Soyutlaştırma Sürecinden Haz Alma

“Soyutlaştırma Sürecinden Haz Alma” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin soyutlaştırma sürecinden keyif aldıklarını göstermektedir. Örnek olarak C okulundan Serkan’ın “Ortaya ne çıkacak diye heyecanlandım.” (Serkan, C, Soyut Heykel anket, soru: 8), Hatice’nin “Düşüncemi gerçekleştirdiğim için sevindim.” (Hatice, C, Soyut Heykel anket, soru: 8) ve B okulundan Yeşim’in “Böyle bir şey yapabildiğim için çok mutlu oldum.” (Yeşim, C, Soyut Heykel anket, soru: 8) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Tasarımın Bilinmezliğinden Haz Alma

“Tasarımın Bilinmezliğinden Haz Alma” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin tasarım sürecinden keyif aldıklarını ortaya koymaktadır. Bu duruma C okulundan Sema’nın “Ortaya neler çıkacağını bilmediğim için heyecanlandım.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 8) ifadesi örnek olarak gösterilebilir.

Farklılıkların Yaratıcılığa Etkisi

“Farklılıkların Yaratıcılığa Etkisi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin farklı çalışmalar yaptıklarında yararcılıklarının olumlu yönde etkilendiğini göstermektedir. Buna örnek olarak A okulundan Şeyda’nın “Evet değişti. Hayal etmenin sınırsız olduğunu anladım.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 21), Betül’ün “Evet değişti hocamın yaptırdığı bir nesneye bağlı kalmamak ve onun yerine daha güzel işler yapabilmek yani yaratıcı olmak düşüncelerime farklılık kattı.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 21) ve C okulundan Sema’nın “Yapılan güzel veya çirkin olsa da saygı duyuyorum çünkü herkesin hayal gücü farklıdır.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 21) sözleri gösterilebilir.

Sanat Nesnesi Algısının Değişimi

“Sanat Nesnesi Algısının Değişimi” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin sanat nesnelere bakış açılarının değiştiğini ortaya koymaktadır. B okulundan Emel öğretmenin “Sanatsal anlamda atık olan bir malzemeyi sanat eseri olarak kabul etmeleri zor olurdu eğer sizin getirdiğiniz örnekleri görmeselerdi.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 7) ve A okulundan Gülten öğretmenin “Ayrıca daha önce bir sanat eseri olabileceğini düşünmedikleri çöpe atılmak üzere olan atıkların geri dönüşümü onları heyecanlardı bence.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 10) ifadeleri bu kodu desteklemektedir.

Geleneksel Heykel Algısının Değişimi

“Geleneksel Heykel Algısının Değişimi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin heykel algılarının değiştiğini göstermektedir. Bu duruma etkili bir örnek olarak B okulundan Emel öğretmenin “Atıklardan neler yapılabileceğini hele de heykel yapılabileceğini görünce onlar adına iyi oldu.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 7) ifadesi gösterilebilir.

Estetik İletişime İstekli Olma

“Estetik İletişime İstekli Olma” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin eserlerle bağ kurabildiklerini ifade etmektedir. A okulundan Gülten Öğretmenin “...eserlerle bağ kurdurma konusunda daha gönüllü olacakları düşüncesindeyim.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 9) ifadesi bu kodu desteklemektedir.

Boyutlu Çalışmalara İlgili

“Boyutlu Çalışmalara İlgili” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin daha önceki boyutlu çalışma geçmişlerini göstermektedir. Buna örnek olarak B okulundan Remzi’nin “Hayır kullanmadım.” (Remzi, B, Benim Param Anket, soru: 11) ve Sevinç’in “Hayır kullanmamıştım.” (Sevinç, B, Benim Param Anket, soru: 11) ifadeleri gösterilebilir.

Sanat Tarihsel Kazanımlar

“Sanat Tarihsel Kazanımlar” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin sanatın tarihsel süreçteki önemini kavrayacaklarını ifade etmektedir. Buna örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Müze ve sergilerde benzeri eserler gördüklerinde bu uygarlıklarla kuracakları bağın önemli olacağı kanısındayım.” (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 9) ifadesi gösterilebilir.

5.3. Gerçekleştirme

Gerçekleştirme teması öğretim sürecinde öğrencilerin uygulama esnasında karşılaştıkları durumlar ve bu durumlarla aralarındaki etkileşimleri içermektedir. Bu tema altında bir araya gelen veriler, görüşme ve gözlem formlarıyla elde edilmiştir. Bu tema altında “Tasarım süreci”, “Malzeme Seçimi”, “Boyut kazandırma süreci”, “Güvenli koşullar”, “Sorunlar” ve “Öneriler” kategorileri yer almaktadır.

Tablo 16.

Gerçekleştirme

GERÇEKLEŞTİRME	Tasarım Süreci	Boyutlandırma aşamalarının sunumu Zihinsel imgeyi nesneleştirme Önceki deneyimi aktarma Dijital becerileri ürüne dönüştürme Öğretim materyalinin tekrar gösterimi Konuya uygun form belirleme Hayalleri somutlaştırma Düşünceleri yorumlama becerisi Düşünsel becerinin gelişimi Düşünceyle imgenin örtüşmesi Malzemenin doğallığına bağlılık Soyutun öğretiminde örneklerin önemi Tasarımdaki farklılıklar Tasarımda esneklik
	Malzeme Seçimi	Yapıya uygun malzeme seçimi Somutlaştırmada malzeme seçimi zorluğu Boyutlandırmaya uygun malzeme seçimi Malzeme bilgisi Malzeme seçimi Düzeye uygun malzeme seçimi
	Boyut Kazandırma Süreci	Malzemeye bağlı somutlaştırma Deneyim kazanma Birlikte üretme duygusu Kazanımı gerçekleştirme Süreç içinde dönüt verme İki boyutlu imgeyi üç boyuta dönüştürme Psikomotor becerilerin gelişimi Boyutlandırmaya önyargılı yaklaşma Problem çözme becerisine katkı Öğretmenin uygulama aşamasına müdahalesi Psikomotor beceriler Deneme yanılma yoluyla öğrenme Öğretim materyalinin önemi Boyutlandırma bilgisi Boyutlu çalışma deneyimi Çoklu yetenek geliştirme Boyutlu çalışmaların bilişsel kazanımları Pratikte adaptasyon Boyutlu çalışmaların becerilere katkısı

Güvenli Koşullar	Kişisel güvenlik önlemleri Ortam güvenliği Verimli çalışma ortamı Sorunları öngörme Sürecin güvenli yönetimi Güvenlik unsurları
Sorunlar	Örneğe sadık kalma Yardım alma Ortama uygun boyutlandırma Pratik deneyim ihtiyacı Ders saati yetersizliği Not kaygısı Ezberci sistem eleştirisi Mekân boyutu sıkıntısı Dersin programdaki yerleşimi Ders saati süresinin yetersizliği Pratik deneyim eksikliği
Öneriler	Sosyal beceri geliştirme önerisi Uygulamayı geliştirici öneri Müzede uygulama önerisi “Atölyesiz fakat planlı” Hazırlıklı gelme Sınıf ortamına uygun etkinlik Boyutlandırmaya çözümler

5.3.1. Tasarım süreci. Tasarım süreci kategorisi öğretim sürecinde öğrencilerin tasarlamayı planladıkları çalışmaların aşamaları açıklanmaktadır. Bu kategori altında “*Boyutlandırma Aşamalarının Sunumu*”, “*Zihinsel İmgeyi Nesneleştirme*”, “*Önceki Deneyimi Aktarma*”, “*Dijital Becerileri Ürüne Dönüştürme*”, “*Öğretim Materyalinin Tekrar Gösterimi*”, “*Konuya Uygun Form Belirleme*”, “*Hayalleri Somutlaştırma*”, “*Düşünceleri Yorumlama Becerisi*”, “*Düşünsel Becerinin Gelişimi*”, “*Düşünceyle İmgenin Örtüşmesi*”, “*Malzemenin Doğallığına Bağlılık*”, “*Soyutun Öğretiminde Örneklerin Önemi*”, “*Tasarımdaki Farklılıklar*” ve “*Tasarımda Esneklik*” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 17.

Tasarım Süreci

Tasarım Süreci	Boyutlandırma aşamalarının sunumu Zihinsel imgeyi nesneleştirme Önceki deneyimi aktarma Dijital becerileri ürüne dönüştürme Öğretim materyalinin tekrar gösterimi Konuya uygun form belirleme Hayalleri somutlaştırma Düşünceleri yorumlama becerisi Düşünsel becerinin gelişimi Düşünceyle imgenin örtüşmesi Malzemenin doğallığına bağlılık Soyutun öğretiminde örneklerin önemi Tasarımdaki farklılıklar Tasarımda esneklik
----------------	---

Boyutlandırma Aşamalarının Sunumu

“Boyutlandırma Aşamalarının Sunumu” kodu sırasında kullanılan sunum materyalinin öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarını sağladığını ortaya koymaktadır. Bu duruma örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Mukavvayı iki boyutlu doğal formundan kesip, biçimlendirerek üç boyutlu hale dönüştürme aşamasında komutları izledikleri sürece sorun yaşamadılar.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 7) ifadesi gösterilebilir.

Zihinsel İmgeyi Nesneleştirme

“Zihinsel İmgeyi Nesneleştirme” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucunda öğrencilerin zihinlerinde canlandırdıkları imgeleri üç boyutlu hale getirme süreçlerini ortaya koymaktadır. Buna örnek olarak A okulundan Aliye’nin “İlk başta fikirlerimi yorumlayamıyordum.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 16) ifadesi bu kodu destekler niteliktedir.

Önceki Deneyimi Aktarma

“Önceki Deneyimi Aktarma” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu, öğrencilerin var olan bilgilerini yeni yaptıkları çalışmaya aktardıklarını göstermektedirler. A okulundan Seyyal’in “Daha önce

bir ev maketi ve küp yapmıştık.” (Seyyal, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 6), Selin’in “Bir daireyi sekiz parçaya bölerken açılarını kullandım. Böylece daha kolay şekilde yaptım.” (Selin, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 13), B okulundan Zeze’nin “Evet. Köprü modeli yapmıştım.” (Zeze, B, Konuşan Emojiler anket, soru: 6) ve C okulundan Hazar’ın “Maket yapmıştım” (Hazar, Konuşan Emojiler anket, soru:6) ifadeleri kodu destekler niteliktedir.

Dijital Becerileri Ürüne Dönüştürme

“Dijital Becerileri Ürüne Dönüştürme” kodu “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin dijital bilgi birikimlerini çalışmalarına yansıttıklarını ortaya koymaktadır. Buna örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Bu etkinliği uygulayabilmelerinde gerekli olan dijital becerilerini geliştirdiğini ve bu becerilerini sanatın elemanına dönüştürmeyi deneyimlemiş olmaları açısından önemsendiğimi söylemek isterim.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 4) sözleri gösterilebilir. Ayrıca ders içinde yapılan gözlem verilerinden “Yapılan etkinlik günlük yaşamda telefon ve internet gibi sosyal medya ortamında daha çok kullanıldığından bu etkinlik ile dijital becerilere dikkat çekildi.” (A okulu, KE gözlem, soru: 3) ile de desteklenmektedir.

Öğretim Materyalinin Tekrar Gösterimi

“Öğretim Materyalinin Tekrar Gösterimi” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında öğrencilerin yapılan sunumu tekrar izlemelerinin hata yapmalarını engellediğini ortaya koymaktadır. A okulundan Gülten öğretmenin “Mukavvanın oval forma dönüşmesi sırasında sorun yaşayan öğrenciler için sunumun adım adım uygulama bölümünü ekranda tekrar açarak dikkatlice izlemelerini söyledim ve bir örnek üzerinde gösterdim. Sonrasında bu sorunu rahatlıkla çözümlədiler.” ifadesi kodu destekler niteliktedir.

Konuya Uygun Form Belirleme

“Konuya Uygun Form Belirleme” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin soyut heykel konusuna uygun tasarımlar yaptıklarını göstermektedir. Buna örnek olarak Aliye’nin “Soyut bir çalışma tanımlamak ve nasıl bir izlenim yolu gözlediğimi göstermek için bu formu seçtim.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru:4) ifadesi gösterilebilir.

Hayalleri Somutlaştırma

“Hayalleri Somutlaştırma” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin düşüncelerini çalışmalarına aktarmalarını ifade etmektedir. Buna örnek olarak Betül’ün “Duygularımı, hayallerimi bir heykele dökmek beni çok rahatlattı.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru:7) sözleri gösterilebilir.

Düşünceleri Yorumlama Becerisi

“Düşünceleri Yorumlama Becerisi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin düşüncelerini yorumlayabildiklerini ortaya koymaktadır. A okulundan Aliye’nin “Kendi düşüncelerimi yorumlayabilme yeteneğimi geliştirdim ve geri dönüşüm malzemelerinden çok güzel şeyler ortaya çıkardım.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru:7) ifadesi bu kodu desteklemektedir.

Düşünsel Becerinin Gelişimi

“Düşünsel Becerinin Gelişimi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin düşünsel becerilerini geliştirdiklerini ifade etmektedir. Buna örnek olarak A okulundan Aliye’nin “Kendi düşüncelerimi yorumlayabilmeye başladım.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 9), Zekiye’nin “İlk başta yapamayacağımı düşündüm ve şuan form dolduruyorum.” (Zekiye A, Soyut Heykel anket, soru:9) ve Şeyda’nın “Hayal

gücüm başta olmak üzere el becerilerim de gelişti.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 9) ifadeleri gösterilebilir.

Düşünceyle İmgenin Örtüşmesi

“Düşünceyle İmgenin Örtüşmesi” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin seçtikleri malzemelerin tasarımlarıyla uyuştuğunu göstermektedir. Buna örnek olarak A okulundan Zekiye’nin “Açıkçası malzemeler bence uygun.” (Zekiye, A, Soyut Heykel anket, soru:18) ve Şeyda’nın “Biraz uygun olduğunu düşünüyorum.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru:18) ve C okulundan Hatice’nin “Bence bunlar uygundu. Başka malzeme düşünmedim.” (Hatice, C, Soyut Heykel anket, soru:18) ifadeleri gösterilebilir.

Malzemenin Doğallığına Bağlılık

“Malzemenin Doğallığına Bağlılık” kodu “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin çalışmalarını olduğu gibi bırakıp boyamadan yapmak istediklerini göstermektedir. A okulundan Zekiye’nin “Her hangi bir renk yapmadım. Renk yaparsam görüntü kaybolabilirdi.” (Zekiye, A, Soyut Heykel anket, soru:22), Şeyda’nın “Boyamadım, doğal haliyle bıraktım.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 22) ifadeleri bu kodu desteklemektedir.

Soyutun Öğretiminde Örneklerin Önemi

“Soyutun Öğretiminde Örneklerin Önemi” kodu, üç boyutlu uygulama örneği olan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin soyut kavramını daha iyi anlamaları için örneklerle anlatım yapılmasının önemini vurgulamaktadır. Bu duruma örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Örnek göstermeden konu söylendiğinde çekingen davranan öğrenciler sunumda gösterilen örnekler sonrasında daha güvenle yaklaştılar çalışmaya.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 10) sözlerini gösterebiliriz.

Tasarımdaki Farklılıklar

“Tasarımdaki Farklılıklar” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin çalışmalarında tasarımsal farklılıklar gözlenmiştir. C okulundan Büşra’nın “Parayı buldukları için bu uygarlığı seçtim.” (Büşra, C, Benim Param Anket, soru:2) sözleri kodu desteklemektedir. Ayrıca “Akran Değerlendirme Formu”nun 4. maddesi olan “Arkadaşım çalışmasında sanat elemanları ve tasarım ilkelerini uygular.” cümlesi %75 ve “Öz Değerlendirme Formu”nun 12. maddesi olan “Çalışmamı yaparken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini uyguladım.” cümlesinin ise %77 oranında “Evet” cevabı almış olması bu kodu destekler niteliktedir.

Tasarımda Esneklik

“Tasarımda Esneklik” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin isteklerine göre hareket edebildiklerini ifade eder. A okulundan Gülten öğretmenin “İsteyen öğrencilere çalışmalarını boyayabilecekleri söylenmiştir.” (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 8) sözleri örnek olarak verilebilir.

5.3.2. Malzeme seçimi. Malzeme seçimi kategorisi öğretim sürecinde öğrencilerin tasarlamadıkları çalışmalarda kullandıkları malzemelerin özellikleri açıklanmaktadır. Bu kategori altında “Yapıya Uygun Malzeme Seçimi”, “Boyutlandırmaya Uygun Malzeme Seçimi”, “Malzeme Bilgisi”, “Malzeme Seçimi” ve “Düzeye Uygun Malzeme Seçimi” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 18.

Malzeme Seçimi

Malzeme Seçimi	Yapıya uygun malzeme seçimi Boyutlandırmaya uygun malzeme seçimi Malzeme bilgisi Malzeme seçimi Düzeye uygun malzeme seçimi
----------------	---

Yapıya Uygun Malzeme Seçimi

“Yapıya Uygun Malzeme Seçimi” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin tasarımlarına uygun malzemeler seçtiklerini vurgulamaktadır. A okulundan Şakir’in “Çalışmanın dayanıklı olması ve daha güzel bir görüntü vermesi için kalın karton kullandım.” (Şakir, A, Konuşan Emojiler anket, soru:19), İlay’ın “Belki daha parlak olması için sim, simli kâğıtlar ya da alüminyum folyo kullanabilirdim.” (İlay, A, Konuşan Emojiler anket, soru:19) ve Selin’in “Evet var. Karton atık bir malzemeydi. Bunu seçmemin nedeni geri dönüşüm.” (Selin, A, KE Anket soru:19) sözleri örnek olarak gösterilebilir.

Somutlaştırmada Malzeme Seçimi Zorluğu

“Somutlaştırmada Malzeme Seçimi Zorluğu” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında öğrencilerin çalışmalarını boyutlandırırken yaşadıkları malzeme sıkıntılarını ortaya koymaktadır. A okulundan Şeyda’nın “Hayal ettiğim soyut heykeli somutlaştırmak için kullanmam gereken malzemeleri seçerken zorlandım.” (Şeyda, A, Konuşan Emojiler anket, soru:16) ifadesi bu koda örnek olarak gösterilebilir.

Boyutlandırmaya Uygun Malzeme Seçimi

“Boyutlandırmaya Uygun Malzeme Seçimi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında sınıf yapısından dolayı öğrencilerin malzeme seçerken daha küçük boyutlu malzemeler seçmeleri gerektiğini ifade etmektedir. B okulundan Emel öğretmenin “Ancak öğrencilere malzeme seçerken hacimli malzeme seçmemeleri önerisinde bulunmuştum, bu da doğru bir karardı gördüğümüz gibi.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 10) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Malzeme Bilgisi

“Malzeme Bilgisi” kodu, “Benim Param” etkinliğinin uygulanması esnasında öğrencilerin var olan malzeme bilgilerini vurgulamaktadır. Buna örnek olarak B okulundan

Sevinç'in "Resim çizme, pergel kullanma." (Sevinç, B, Benim Param Anket, soru: 8) ve Irmak'ın "Kullanmadım." (Irmak, B, Benim Param Anket, soru: 8) ifadeleri gösterilebilir.

Malzeme Seçimi

"Malzeme Seçimi" kodu, "Benim Param" etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin çalışmalar için alternatif malzemeler önerdiklerini ortaya koymaktadır. Buna örnek olarak B okulundan Melih'in "Olabilir, demir uygun." (Melik, B, Benim Param Anket, soru: 17) sözleri verilebilir.

Düzeğe Uygun Malzeme Seçimi

"Düzeğe Uygun Malzeme Seçimi" kodu, "Benim Param" etkinliği sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin düzeylerine uygun malzemeler seçilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. A okulundan Gülten öğretmenin "Üç boyutlu çalışmalar yapısı gereği zor malzemelerden oluşuyor. Ancak öğrenci düzeyine uygun olarak seçilen strafor ile amaçlanan rölyef etkisi başarıyla uygulanmıştır." (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 7), (Fotoğraf 6) bu kodu destekler niteliktedir.

5.3.3. Boyut kazandırma süreci. Öğretim sürecinde öğrencilerin tasarımlarını uygulama aşamalarını açıklamaktadır. Bu kategori altında "*Malzemeye Bağlı Somutlaştırma*", "*Deneyim Kazanma*", "*Birlikte Üretme Duygusu*", "*Kazanımı Gerçekleştirme*", "*Süreç İçinde Dönüt Verme*", "*İki Boyutlu İmgeyi Üç Boyuta Dönüştürme*", "*Psikomotor Becerilerin Gelişimi*", "*Boyutlandırmaya Önyargılı Yaklaşma*", "*Problem Çözme Becerisine Katkı*", "*Öğretmenin Uygulama Aşamasına Müdahalesi*", "*Psikomotor Beceriler*", "*Deneme Yanılma Yoluyla Öğrenme*", "*Öğretim Materyalinin Önemi*", "*Boyutlandırma Bilgisi*", "*Boyutlu Çalışma Deneyimi*", "*Çoklu Yetenek Geliştirme*", "*Boyutlu Çalışmaların Bilişsel Kazanımları*" "*Pratikte Adaptasyon*" ve "*Boyutlu Çalışmaların Becerilere Katkısı*" kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 19.

Boyut Kazandırma Süreci

Boyut Kazandırma Süreci	Malzemeye bağlı somutlaştırma Deneyim kazanma Birlikte üretme duygusu Kazanımı gerçekleştirme Süreç içinde dönüt verme İki boyutlu imgeyi üç boyuta dönüştürme Psikomotor becerilerin gelişimi Boyutlandırmaya önyargılı yaklaşma Problem çözme becerisine katkı Öğretmenin uygulama aşamasına müdahalesi Psikomotor beceriler Deneme yanılma yoluyla öğrenme Öğretim materyalinin önemi Boyutlandırma bilgisi Boyutlu çalışma deneyimi Çoklu yetenek geliştirme Boyutlu çalışmaların bilişsel kazanımları Pratikte adaptasyon Boyutlu çalışmaların becerilere katkısı
-------------------------	--

Malzemeye Bağlı Somutlaştırma

“Malzemeye Bağlı Somutlaştırma” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin konularına göre malzemeler seçtiklerini ortaya koymaktadır. Buna örnek olarak A okulundan Aliye’nin “Yaptığım soyut heykeli somutlaştırmak için atık maddeleri kullanmak beni mutlu etti.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru:8) ifadesi gösterilebilir.

Deneyim Kazanma

“Deneyim Kazanma” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin üç boyutlu çalışmalar üzerine deneyim kazandıklarını göstermektedir. A okulundan Şakir’in “Bu çalışma bana üç boyutlu tasarımlar hakkında tecrübe kazandırdı ve el becerimi geliştirdim.” (Şakir, A, Konuşan Emojiler anket, soru:25) ve Zehra’nın “Atık malzemeleri kullanarak pratik ve güzel şeylerin yapılabileceğini anladım.” (Zehra, A, Konuşan Emojiler anket, soru:25) ifadeleri bu kodu desteklemektedir.

Birlikte Üretme Duygusu

“Birlikte Üretme Duygusu” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin sınıf içi etkileşimlerini göstermektedir. Bu duruma örnek olarak A okulundan Seyyal’ın “Uyumlu bir şekilde çalışabileceğimizi anladım.” (Seyyal, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 24), İlay’ın “Herkesin yüzünde bir gülümseme vardı.” (İlay, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 24), Beren’in “İnsanların el becerilerinin geliştiğini ve insanların eğlendiğini gözlemledim.” (Beren, KA, Konuşan Emojiler anket, soru: 24), Zehra’nın “Hep birlikte ve yardımlaşarak bir şeyler yapmanın eğlenceli olduğunu gözlemledim.” (Zehra, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 24) ve C okulundan Hazar’ın “Bir birimize yardım ederek güzel şeyler ortaya koyduk.” (Hazar, Konuşan Emojiler anket, soru: 24) sözleri gösterilebilir. Ayrıca “Akran Değerlendirme Formu”nun, “Arkadaşlarım etkinlik genelinde diğer arkadaşlarıyla paylaşımda bulunur.” içerikli 9. maddesine verilen %55’lik “Her Zaman” cevabı bu kodu desteklemektedir.

Kazanımı Gerçekleştirme

“Kazanımı Gerçekleştirme” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin verilmek istenen kazanımları öğrendiklerini göstermektedir. A okulundan Gülten öğretmenin “Programda yer alan kazanımı karşıladığını düşünüyorum.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 1), “Bunların dışında sınıf ortamı için oldukça uygun bir etkinlik olduğunu deneyimledim.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 6) ve “Birlik, oran-orantı ve eşitlik gibi sanat elemanlarını tasarım ilkelerini aşamalandırarak bu etkinlikte başarılı bir şekilde kullandıklarını düşünüyorum.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 8) ifadeleri bu kodu desteklemektedir.

Süreç İçinde Dönüt Verme

“Süreç İçinde Dönüt Verme” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin ihtiyaçlarına karşı öğretmenlerin dikkat ederek dönütte

bulunmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin ders gözlemleri sırasında kaydedilen araştırmacının “Öğrenciler yapmayı planladıkları emojişlerden birkaç tanesini önce eskiz defterlerine çizdiler. Sonra öğretmen ile birlikte hızla değerlendirek içlerinden bir tanesini seçtiler.” (A okulu, GV, KE) şeklindeki gözlem verisi bu bulguyu desteklemektedir.

İki Boyutlu İmgeyi Üç Boyuta Dönüştürme

“İki Boyutlu İmgeyi Üç Boyuta Dönüştürme” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin tasarımlarını boyutlu hale getirme süreçlerini göstermektedir. Ders gözlemleri sırasında araştırmacının “Oluklu mukavva üzerine pergel ile daire çizdiler, sonrasında dairenin dış kenarlarından kestiler. Yüz için belirledikleri ifadeleri bu alan içine çizdiler. Dairenin kenarlarından belirli bir kısmını oval form oluşturmak için kestiler. Kesilen kısımları tersten bantlayarak oval formun oluşmasını sağladılar.” (A Okulu, GV, KE) şeklindeki gözlem verisi bu bulguya örnek olarak gösterilebilir.

Psikomotor Becerilerin Gelişimi

“Psikomotor Becerilerin Gelişimi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanmasıyla öğrencilerin fiziksel becerilerinin geliştiğini vurgulamaktadır. A okulundan Betül’ün “Düşünme, yaratıcılık, el becerisi.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 9), Zekiye’nin “El becerim gelişti.” (Zekiye, A, Soyut Heykel anket, soru:9), Aliye’nin “El becerilerimi geliştirdi.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru:24) ve C okulundan Hatice’nin “Becerilerimi geliştirdim.” (Hatice, C, Soyut Heykel anket, soru:24) sözleri bu kodu destekler niteliktedir.

Boyutlandırmaya Önyargılı Yaklaşma

“Boyutlandırmaya Önyargılı Yaklaşma” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında bazı öğrencilerin boyutlu çalışmalara ön yargılı yaklaştıklarını vurgulamaktadır. Buna örnek olarak A okulundan Zekiye’nin “Herkes

yapamayacağı açısından biraz düşünceliydi.” (Zekiye, A, Soyut Heykel anket, soru: 23) şeklindeki sözleri bu koda örnek olarak gösterilebilir.

Problem Çözme Becerisine Katkı

“Problem Çözme Becerisine Katkı” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması yoluyla öğrencilerin problem çözme becerilerinin gelişeceğini ortaya koymaktadır. Bu durma örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri bu etkinlik ile ulaşılabilir.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 5) sözleri gösterilebilir.

Öğretmenin Uygulama Aşamasına Müdahalesi

“Öğretmenin Uygulama Aşamasına Müdahalesi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında öğrencilerin karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri sorunları ön görerek öğretmenlerin gerekli müdahaleleri yapmaları gerektiğini vurgulamaktadır. A okulundan Gülten öğretmenin “Malzemelerin ellerini kesmemesi veya tehlike oluşturabilecek durumlarda dersin öğretmeni olarak bazı kesimleri kendim yaparak sorunlara çözüm buldum.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 11) ifadesi bu durumu desteklemektedir.

Psikomotor Beceriler

“Psikomotor Beceriler” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulandığında öğrencilerin psikomotor becerilerini aktif olarak kullandıklarını göstermektedir. Örneğin ders gözlemleri sırasında kaydedilen araştırmacının “Farklı teknik olarak eskiz oluşturma, ölçüm, kesim, yapıştırma ve boyama gibi tekniklerin yanında karton, makas, yapıştırıcı vb. farklı malzemeler kullandılar.” (A okulu, GV, KE) şeklindeki gözlem verisi bu bulguyu desteklemektedir.

Deneme Yanılma Yoluyla Öğrenme

“Deneme Yanılma Yoluyla Öğrenme” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması yoluyla öğrencilerin malzeme bilgilerinin zenginleştirmek için deneme yanılma yoluna başvurduklarını göstermektedir. Bu durumla ilgili örnek olarak A okulundan Gülten Öğretmenin “Öğrenciler evlerinden, çevrelerinden getirdikleri atık malzemeleri öncelikle anlamlı bir bütün oluşturabilmek adına malzemeleri deneme-yanılma, birleştirme-ayırma yöntemleri ile malzeme üzerinde deneyimledikten sonra uygulama aşamasına getirdiler.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 7) sözleri verilebilir.

Öğretim Materyalinin Önemi

“Öğretim Materyalinin Önemi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması yoluyla öğrencilerin bilgilendirilmesi aşamasında öğretim materyalinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. B okulundan Emel öğretmenin “Sunumunuzdan hareketle aslında örnek üzerinde biçimlendirmeyi kavradıkları için bunu kendi malzemelerinde rahatlıkla uyguladıklarını düşünüyorum.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru:7) ve A okulundan Gülten öğretmenin “Örnek göstermeden konu söylediğinde çekingen davranan öğrenciler sunumda gösterilen örnekler sonrasında daha güvenle yaklaştılar çalışmaya.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 10) ifadeleri bu durumu desteklemektedir.

Boyutlandırma Bilgisi

“Boyutlandırma Bilgisi” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında öğrencilerin sahip oldukları boyutlandırma bilgilerini ortaya koymaktadır. Bu duruma örnek olarak C okulundan Vahide’nin “Oyma bir şeyi daha üstte göstermek.” (Vahide, C, Benim Param Anket, soru: 10), B okulundan Remzi’nin “Oyma ve kabartma alçaltmak için, modelleme yüz için yapıyoruz.” (Remzi, B, Benim Param Anket, soru:10) ve Sevinç’in “Modelleme bir şeyi modelleyip güzelleştirme” (Sevinç, B, Benim Param Anket, soru:10) ifadeleri gösterilebilir. “Akran Değerlendirme Formu”nun “Arkadaşım

çalışmasında üç boyutlu tekniği uygular” içerikli 2. maddesine verilen %84 “Her Zaman” cevabı da bu kodu desteklemektedir.

Boyutlu Çalışma Deneyimi

“Boyutlu Çalışma Deneyimi” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında öğrencilerin sahip oldukları üç boyutlu çalışma bilgilerini ifade etmektedir. B okulundan Kaniye’nin “Hayır” (Kaniye, B, Benim Param Anket, soru: 11), Vahide’nin “Hayır” (Vahide, C, Benim Param Anket, soru: 11) ve Ebru’nun “Evet kabartma çalışmasında kullanmıştım.” (Ebru, A, Benim Param Anket, soru: 11) sözleri bu koda örnek olarak gösterilebilir.

Çoklu Yetenek Geliştirme

“Çoklu Yetenek Geliştirme” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında öğrencilerin farklı yetenekler kazandıklarını vurgulamaktadır. Buna örnek olarak B okulundan Kaniye’nin “Bana bir yetenek daha kazandırdı.” (Kaniye, B, Benim Param Anket, soru: 21) ve A okulundan Ebru’nun “El becerimin geliştiğini düşünüyorum.” (Ebru, A, Benim Param Anket, soru: 21) ifadeleri gösterilebilir.

Boyutlu Çalışmaların Bilişsel Kazanımları

“Boyutlu Çalışmaların Bilişsel Kazanımları” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucunda öğrencilerin bilişsel becerilerinin geliştiğini ifade etmektedir. C okulundan Vahide’nin “Hayal gücümü arttırdı.” (Vahide, C, Benim Param Anket, soru: 21) ve Yeliz’in “Hayal gücümü arttırdı.” (Yeliz, C, Benim Param Anket, soru: 21) ifadeleri bu koda örnek olarak gösterilebilir.

Pratikte Adaptasyon

“Pratikte Adaptasyon” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında öğrencilerin daha önceden kullandıkları malzemeleri farklı amaçlar için kullanmalarını vurgulamaktadır. Buna örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Straforu

daha önce bazı çalışmalarında kullanmışlardı ancak bu şekilde rölyef etkisi oluşturmak onlar için yeni bir deneyim oldu.” (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 10) sözleri verilebilir.

Boyutlu Çalışmaların Becerilere Katkısı

“Boyutlu Çalışmaların Becerilere Katkısı” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında öğrencilerin farklı becerilerde kazandıklarını vurgulamaktadır. B okulundan Kaniye’nin “Matematiksel ve mantıksal becerilerimi geliştirdim.” (Kaniye, B, Benim Param Anket, soru: 6) ve C okulundan Vahide’nin “Hayal gücümü geliştirdi.” (Vahide, C, Benim Param Anket, soru: 6) ifadeleri bu kodu destekler niteliktedir. Ayrıca “Öz Değerlendirme Formu”nun “Bu etkinliği yaparken yaratıcılık, matematiksel becerilerimin arttığının farkına vardım.” ifadeli 14. maddesine verilen %84 “Evet” cevabı da bu kodu desteklemektedir.

1.1.2. Güvenli koşullar. Boyut kazandırma süreci kategorisi öğretim sürecinde öğrencilerin dikkat etmesi gereken iş güvenliği unsurlarını açıklamaktadır. Bu kategori altında “Kişisel Güvenlik Önlemleri”, “Ortam Güvenliği”, “Verimli Çalışma Ortamı”, “Sorunları Öngörme”, “Sürecin Güvenli Yönetimi” ve “Güvenlik Unsurları” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 20.

Güvenli Koşullar

Güvenli Koşullar	Kişisel güvenlik önlemleri Ortam güvenliği Verimli çalışma ortamı Sorunları öngörme Sürecin güvenli yönetimi Güvenlik unsurları
------------------	--

Kişisel Güvenlik Önlemleri

“Kişisel Güvenlik Önlemleri” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında yaşanabilecek olumsuzluklara karşı alınan kişisel güvenlik önlemlerini ifade eder. A Okulundan Aliye’nin “Bu etkinliği yaparken kesici

maddeler olduğundan bazı önlemler aldım.”(Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 10), Betül’ün “Pet şişeyi keserken elime geldi.”(Betül, A, Soyut Heykel anket, soru:10), Şeyda’nın “Delici ve kesici aletleri kullanırken dikkatli ve tedbirli davrandım.”(Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru:10) ve C Okulundan Sema’nın “Makas kullanırken elimi kesmemek için temkinli davrandım.” (Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 10) cevapları örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca “Akran Değerlendirme Formu”nun “Arkadaşım çalışmasını yaparken iş güvenliğine önem verir.” içerikli 8.maddesine verilen %58 “Her Zaman” ve “Öz Değerlendirme Formu”nun “Bu etkinliği yaparken iş güvenliği önlemlerimi aldım.” 15.maddesine verilen %65 oranında “Evet” cevapları bu kodu destekler.

Ortam güvenliği

“Ortam Güvenliği” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında alınan güvenlik önlemlerini ifade eder. A Okulundan Şakir’in “Tüm güvenlik önlemlerini aldığım için bir sorun yaşamadım.” (Şakir, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 12), Baki’nin “Makas kullanırken dikkatli davrandım.” (Baki, A, Konuşan Emojiler anket, soru: 12) cevapları bu kodu destekler. “Akran Değerlendirme Formu”nun “Arkadaşım çalışmasını yaparken sınıf temizliğine dikkat eder.” içerikli 5.maddesine verilen “Her Zaman” ve “Arkadaşım çalışmasını yaparken iş güvenliğine önem verir.” içerikli 8.maddesine verilen %100 “Her Zaman” cevapları bu kodu desteklemektedir.

Verimli Çalışma Ortamı

“Verimli Çalışma Ortamı” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında verimli çalışma koşullarını ifade eder. A Okulundan Gülten öğretmenin “Bir sırada iki kişi oturduğu için malzemelerini yerleştirmeleri ve kullanmaları konusunda biraz sıkıntı yaşadılar.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 6) cevabı, verimli çalışma ortamının ders öğretmeni tarafından değerlendirilmesi açısından önemlidir.

Sorunları Öngörme

“Sorunları Öngörme” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında yaşanabilecek sorunları öngörmeyi ifade eder. A Okulundan Gülten öğretmenin “Bu etkinlik sırasında mukavvayı oval forma dönüştürürken dikkatle izlemeyen öğrenciler sorun yaşadı. Uygulama basamaklarını dikkatlice takip eden öğrenciler sorun yaşamadı.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 10) ifadesi bu kodu destekler.

Örneğin ders gözlemleri sırasında araştırmacının “Öğrenciler bu etkinlik sırasında makas ve yapıştırıcı kullanırken öğretmenlerinin talimatlarına uyum gösterdiler. Ders süresince iş güvenliği konusunda olumsuz bir durum yaşamadılar.” ve “Planlanan etkinlikte kullanılan malzemelerin doğru seçimi sınıf ortamında öğrencilerin iş güvenliğini olumsuz etkileyecek bir durumun yaşamasını önledi.” şekkindeki “Gözlem Verisi” bu kodu desteklemektedir.

Sürecin Güvenli Yönetimi

“Sürecin Güvenli Yönetimi” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında öğrencilerin öğretmen gözetiminde güvenli bir şekilde çalışmalarını yapabileceklerini vurgulamaktadır. Bu duruma örnek olarak A okulundan Gülten öğretmenin “Anlatmam için hazırlanan bu etkinlikte iş güvenliği de dikkate alınarak planlandığından seçilen malzemelerden uygulama aşamalarına kadar iş güvenliği açısından olumsuzluk yaratmadığını deneyimlemek benim bundan sonraki çalışmalarında da önemli etkisi olacaktır.” (Gülten öğretmen görüşme, SH, soru: 6), B okulundan Emel öğretmenin “Okul kurallarımız gereği kesici alet kullanmak yasak. Sadece öğretmen denetiminde kullanabiliyorlar. Ben bu etkinlik sırasında iş güvenliği açısından olumsuz bir durum yaşamadım öğrencilerimle.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 6) ve C okulundan Güngör öğretmenin “Etkinliğin sınıf ortamında gerçekleştirilmesi iş güvenliği açısından belli riskler taşımaktadır. Öğrenciler, oluşabilecek iş kazaları ile ilgili bilgilendirildi, etkinlik sırasında sık

sık hatırlatmalar yapıldı.” (Güngör öğretmen görüşme, BP, soru: 6) ifadeleri bu koda örnek gösterilebilir.

Güvenlik Unsurları

“Güvenlik Unsurları” kodu, “Benim Param” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında öğrencilerin iş güvenliğine dikkat ettiklerini göstermektedir. B okulundan Seviç’in “İş güvenliğine çok dikkat ettim.” (Seviç, B, Benim Param Anket, soru: 7) , Irmak’ın “Çok dikkatli yapmaya çalıştım.” (Irmak, B, Benim Param Anket, soru: 7), A okulundan Murat’ın “Oyarken çok dikkatli oldum.” (Murat, A, Benim Param Anket, soru: 7) ve Ebru’nun “Köpüğümü para şekline getirirken kendim kesemedim çünkü bıçak tehlikeli. O yüzden öğretmenimden yardım aldım.” (Ebru, A, Benim Param Anket, soru: 7) ifadeleri bu kodu desteklemektedir. “Akran Değerlendirme Formu”nun “Arkadaşım çalışmasını yaparken iş güvenliğine önem verir.” ifadeli 8. maddesine verilen % 84 “Her Zaman” ve “Öz Değerlendirme Formu”nun “Bu etkinliği yaparken iş güvenliği önlemimi aldım.” ifadeli 15. maddesine verilen %77 “Evet” cevabı “Güvenlik Unsurları” kodunu desteklemektedir.

5.3.4. Sorunlar. Sorunlar kategorisi öğretim sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları sorunları içermektedir. Bu kategori altında “Örneğe Sadık Kalma”, “Yardım Alma”, “Ortama Uygun Boyutlandırma”, “Pratik Deneyim İhtiyacı”, “Ders Saati Yetersizliği”, “Not Kaygısı”, “Ezberci Sistem Eleştirisi”, “Mekan Boyutu Sıkıntısı”, “Dersin Programdaki Yerleşimi”, “Ders Saati Süresinin Yetersizliği” ve “Pratik Deneyim Eksikliği” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 21.

Sorunlar

Sorunlar	Örneğe sadık kalma Yardım alma Ortama uygun boyutlandırma Pratik deneyim ihtiyacı Ders saati yetersizliği Not kaygısı Ezberci sistem eleştirisi Mekân boyutu sıkıntısı Dersin programdaki yerleşimi Ders saati süresinin yetersizliği Pratik deneyim eksikliği
----------	--

Örneğe Sadık Kalma

“Örneğe Sadık Kalma” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında tasarımların farklılığının etkilerini ifade eder. A Okulundan Zekiye’nin “Bir tamamız zaten vardı fakat yaptığımız heykel daha garip durursa daha çok ilgi çekeceğini düşündüm.” (Zekiye, A, Soyut Heykel anket, soru: 12) sözü bu kodu destekler.

Yardım Alma

“Yardım Alma” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında öğrencilerin yardım almalarını ifade eder. C Okulundan Aykut’un “İş güvenliğinde ise bir şeyi keserken ben değil de öğretmenimin kesmesi.” (Aykut, C, Soyut Heykel anket, soru: 10) sözü bu koda iyi bir örnektir.

Ortama Uygun Boyutlandırma

“Ortama Uygun Boyutlandırma” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sonucu öğrencilerin tasarımlarını yaparken sınıf ortamına dikkat etmeleri sonucunu göstermektedir. A Okulundan Aliye’nin “İlk başta gördüğüm soyut heykelleri aklıma getirdim. Sonra gördüğüm soyut heykellerin daha pratik ve daha küçüğünü

yapabilmek için geri dönüşüm malzemelerinden yardım aldım.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 12) sözü bu koda örnek olarak verilebilir.

Pratik Deneyim İhtiyacı

“Pratik Deneyim İhtiyacı” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında öğrencilerin çalışmalarında bu deneyimin önemli olduğunu göstermektedir. A Okulundan Şeyda’nın “O kadar başarılı olduğumu düşünmüyorum. İlk çalışmam.” (Şeyda, A, Soyut Heykel anket, soru: 15) sözü bu kodu destekler.

Ders Saati Yetersizliği

“Ders Saati Yetersizliği” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında öğrencilerin çalışmalarını zamanında tamamlayamamasını içerir. A Okulundan Betül’ün “Öğretmenim bana biraz daha fazla zaman tanırsa.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 14) cümlesi bu kodu destekler niteliktedir.

Not Kaygısı

“Not Kaygısı” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında yapılan çalışmalarda bu kaygının önemli olduğunu anlatır. A Okulundan Aliye “Herkes projesini acele ederek ve çoğu kişi de not almak için yaptı.” (Aliye, A, Soyut Heykel anket, soru: 23) ve “Arkadaşlarım bu çalışmayı sadece 100 almak için yaptı ve ezberci sisteme çok maruz kaldıklarını anladım.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 23) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Ezberci Sistem Eleştirisi

“Ezberci Sistem Eleştirisi” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında bu kaygının etkili olduğunu gösterir. Bu koda A Okulundan Betül’ün “Arkadaşlarım bu çalışmayı sadece 100 almak için yaptı ve ezberci sisteme çok maruz kaldıklarını anladım.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 23) cevabı örnek olarak gösterilebilir.

Mekân Boyutu Sıkıntısı

“Mekân Boyutu Sıkıntısı” kodu, “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması esnasında sınıf yapısından dolayı sıkıntı yaşadıklarını ifade eder. B okulundan Emel öğretmeninin “Sınıflar küçük ve bizden sonra başka bir ders olduğu için çok hızlı hareket etmemiz gerekiyor.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 10) sözü bu kodu destekler.

Dersin Programdaki Yerleşimi

“Dersin Programdaki Yerleşimi” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında yaşanan olumsuzlukları ifade eder. B Okulundan Emel öğretmeninin “Teneffüslerinden almamak adına beş dakika kala toparlanıyoruz bu arada da öğrenciler tam anlamıyla yoğunlaşmış oluyor.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 10) sözü bu kodu destekleyen iyi bir örnektir.

Ders Saati Süresinin Yetersizliği

“Ders Saati Süresinin Yetersizliği” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında yaşanan olumsuzlukları ifade eder. B Okulundan Emel öğretmeninin “Teneffüslerinden almamak adına beş dakika kala toparlanıyoruz bu arada da öğrenciler tam anlamıyla yoğunlaşmış oluyor.” (Emel öğretmen görüşme, SH, soru: 10) ve C okulundan Güngör öğretmeninin “Ders saatinin ve sınıf ortamının üç boyutlu çalışmalar için yetersiz olması dışında etkinlik verimli geçti.” (Güngör, BP, soru: 10) sözleri bu kodu destekleyen iyi birer örnektir.

Pratik Deneyim Eksikliği

“Pratik Deneyim Eksikliği” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Benim Param” etkinliği sırasında sınıf ortamında pratik deneyim eksikliğini ifade eder. A Okulundan Gülten öğretmeninin “Bu etkinlik sırasında daha önceden oyma bıçağı kullanmadıkları için araçlar konusunda öğrenciler biraz zorlandılar.” (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 10) sözü bu kodu destekleyen iyi bir örnektir.

5.3.5. Öneriler. Öneriler kategorisi öğretim sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar karşısında ürettikleri önerileri içermektedir. Bu kategori altında “*Sosyal Beceri Geliştirme Önerisi*”, “*Uygulamayı Geliştirici Öneri*”, “*Müzedede Uygulama Önerisi*”, “*Atölyesiz Fakat Planlı*”, “*Hazırlıklı Gelme*”, “*Sınıf Ortamına Uygun Etkinlik*” ve “*Boyutlandırmaya Çözümler*” kodları yer almaktadır. Bu kodlar aşağıda doğrudan alıntılar ve görseller yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 22.

Öneriler

Öneriler	Sosyal beceri geliştirme önerisi Uygulamayı geliştirici öneri Müzedede uygulama önerisi “Atölyesiz fakat planlı” Hazırlıklı gelme Sınıf ortamına uygun etkinlik Boyutlandırmaya çözümler
----------	--

Sosyal Beceri Geliştirme Önerisi

“Sosyal Beceri Geliştirme Önerisi” kodu, “Konuşan Emojiler” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasındaki becerilerini ifade eder. A okulundan Gülten öğretmenin “Yaptığı etkinlik ile kültürel ve kültürler arası yeterliliği geliştireceğinden sosyal beceriler de bu etkinlikte ele alınabilirdi.” (Gülten öğretmen görüşme, KE, soru: 5) cümlesi bu kodu destekler niteliktedir.

Uygulamayı Geliştirici Öneri

“Uygulamayı Geliştirici Öneri” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Soyut Heykel” etkinliğinin sınıf ortamında uygulanması sırasında öğrencilerin farklı malzemeler seçebileceklerini ifade eder. A okulundan Betül’ün “Ek olarak öğretmenimiz bizden renkli ipler isteyebilirdi.” (Betül, A, Soyut Heykel anket, soru: 18), B okulundan Yeşim’in “Uygun, ayakları için daha uygun malzeme kullanabilirim.” (Yeşim, B, Soyut Heykel anket, soru 18)

ve C okulundan Sema'nın "Uygun fakat belki daha çok ve büyük malzemeler olabilirdi."

(Sema, C, Soyut Heykel anket, soru: 18) sözleri bu kodu desteklemektedir.

Müzedede Uygulama Önerisi

"Müzedede Uygulama Önerisi" kodu, üç boyutlu uygulamalardan "Benim Param" etkinliği sırasında sınıf ortamında uygulanması sırasında yapılan çalışmaların öğrenciler tarafından değerlendirilmesini ifade eder. B okulundan Sevinç'in "Sevinç evet olurdu. İnsanın kendine ait bir parası oluyor." (Sevinç, B, Benim Param Anket, soru: 19), Melih'in "Evet farklı olurdu müzedekiler çok eski." (Melih, B, Benim Param Anket, soru: 19) ve Kaniye'nin "Müzedede sergilenmesi farklı olurdu çünkü benim param." (Kaniye, B, Benim Param Anket, soru: 19) sözleri bu kodu destekleyen iyi örneklerdir.

Atölyesiz Fakat Planlı

"Atölyesiz Fakat Planlı" kodu, üç boyutlu uygulamalardan "Benim Param" etkinliği sırasında sınıf ortamında uygulanması sırasında derse özgü bir atölyenin olmamasını ifade eder. A Okulundan Gülten öğretmenin "Öncelikle okulumuzda özel bir atölyenin olmamasının dersimiz açısından olumsuz sonuçları var. Ancak iyi planlandığında sınıf ortamında da bu türden çalışmalar yapılabilir." (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 6) sözü bu kodu desteklemektedir.

Hazırlıklı Gelme

"Hazırlıklı Gelme" kodu, üç boyutlu uygulamalardan "Benim Param" etkinliği sırasında sınıf ortamında uygulanması sırasında ders öncesinde öğrenciye malzeme bilgisinin verilmesini ifade eder. A okulundan Gülten öğretmenin "İş Güvenliği açısından strafoların önceden kesilip sınıf ortamına getirilmesi pek çok kesici alet ile oluşabilecek yaralanmaları önlemiş oldu." (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 6) sözü bu kodu destekler niteliktedir.

Sınıf Ortamına Uygun Etkinlik

“Sınıf Ortamına Uygun Etkinlik” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Benim Param” etkinliği sırasında sınıf ortamında uygulanması sırasında uygun malzemelerin seçilmesindeki olumlu sonuçları içerir. A okulundan Gülten öğretmenin “Görsel sanat alanlarından rölyef çalışması sınıf ortamında farklı malzemelerin birlikteliğiyle başarı ile uygulanmıştır.” (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 7) sözü bu koda iyi bir örnektir.

Boyutlandırmaya Çözümler

“Boyutlandırmaya Çözümler” kodu, üç boyutlu uygulamalardan “Benim Param” etkinliği sırasında sınıf ortamında uygulanması boyutlandırma sorununa karşı üretilen çözümleri içerir. A okulundan Gülten öğretmenin “Oyma bıçağı ile yaşadıkları sorunlarda küçük strafor parçalarında denemeler yaparak çözüm ürettim.” (Gülten öğretmen görüşme, BP, soru: 7) görüşleri bu kodu destekler.

6. Bölüm

Sonuç

“Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışması Örneği” başlıklı araştırmanın sonuçları, bulgularda ayrıntılarıyla sunulan verilerin çoklu durum deseninin karşılaştırmalı yapısı dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu karşılaştırmalı yaklaşımda “Konuşan Emojiler”, “Soyut Heykel” ve “Benim Param” etkinliklerinin Bursa ilinin üç merkez ilçesinde devlet okulunun sınıf ortamında uygulanması sonucu ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklar üzerinde durulmuştur. Aşağıda bu yaklaşım dâhilinde ortaya çıkan sonuçlar “Bağlantılar”, “İçselleştirme” ve “Gerçekleştirme” temaları altında 153 koddan oluşmaktadır. Bulgular ayrıntılı olarak değerlendirilerek tezin araştırma sorularında yer alan dört ana madde halinde aşağıda sunulmuştur.

1. Sınıf ortamında üç boyutlu uygulamalar yoluyla elde edilen kazanımlara,
2. Sınıf ortamında üç boyutlu uygulamalar yoluyla elde edilen becerilere,
3. Sınıf ortamında üç boyutlu uygulamalar yoluyla elde edilen değerlere,
4. Sınıf ortamında üç boyutlu uygulamalar yoluyla elde edilen iş güvenliği esaslarına ilişkin sonuçlar.

6.1. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen Kazanımlara İlişkin

Sonuçlar

Üç boyutlu çalışmalar yoluyla gerçekleştirilen bu araştırmada elde edilen verilerinden Bağlantılar Teması, Sanat Alanları, Sanat Aracılığıyla, Yaşam Sanat Birlikteliği, Sınıf İçi Etkileşim ve Eğitim Ortak Zemini kategorileri üst başlıklarından elde edilen 44 kod'dan oluşmaktadır. Bu kodlar; “*Temel Sanat Alanları Farkındalığı*”, “*Soyut Resim Bilgisi*”, “*Sanat Temel Alanı Kazanımı*”, “*Temel Sanat Bilgisinin Kullanımı*”, “*Sanatın Temel İlkelerine Başvurma*”, “*Modern Sanat Bilinci Kazanma*”, “*Aşamaların İkelere Uyumu*”,

“Ortak Bilinci Yönlendirme”, “Toplumsal Değişimin Gerçekleştirilebilirliği”, “Rengin Psikolojik Etkisinden Yararlanma”, “Kültürleri Tanıma İsteği”, “Kültürün Sürekliliğini Kavrama”, “Kültür-Tarih İlişisini Kurma”, “Günlük Yaşamdan Aktarım”, “Yaşamla Sanat Arasında Bağ Kurma”, “Popüler Kültürden Figür Seçimi”, “Figürün Doğal Hareketine Bağlılık”, “Kişisel Tüketim Nesnelerinin Kullanımı”, “Tasarıma Uygun Malzeme Seçimi”, “Geri Dönüşüm Olarak Sanat Üretimi”, “Akran Farkındalığı”, “Kazanımlar Arası Bağlantılar”, “Boyutlu Çalışmaların Diğer Kazanımlara Etkisi”, “Malzeme Bilgisi Eksikliği”, “Kişisel Becerisini Uygulama”, “Diğer Derslerin Bilgilerinin Kullanımı” dır.

İletişim bağlantıları kategorisi öğretim sürecinde üç boyutlu uygulamalar yoluyla öğrencilerin kendi aralarında, bilgiler arasında ya da toplumsal iletişim anlamında kurdukları bağlantıları açıklanmaktadır. Bu kategoriye verilen yanıtların öğrencilerin üç boyutlu çalışmalar aracılığıyla amaçlanan kazanımı davranışa dönüştürebildiklerinin göstergesidir.

“İçselleştirme” teması altında Beğeni Toplama, Öznel Tercihler, Toplumsal Değerler, Benlik Gelişimi, Sanatsal Duyarlılık Kategorileri Altında *“Sergilemeye Değer Bulma”, “Müzedede Sergilenebilir Olma”, “Sergilenecek Düzeyde Bulunma”, “Sınıf Ortamında Varlık Gösterme”, “Yeni Bilginin Verdiği Haz”, “Kendini Değerli Hissetme”, “Renk Seçiminde Çeşitlilik”, “Kişisel Figüratif Tercihler”, “Tüketim Karşısı Malzeme Temini”, “Yaratıcılığın Keşfi”, “Motivasyon Aracı Olarak Sergileme”, “Geri Dönüşüm Bilinci Kazanımı”, “Somutlaştırmanın Özgürleştirici Yönü”, “Kişiselleştirme”, “Kavram Kazanımı”, “Tasarımın Duygusal Etkileri”, “Yaratıcı Hissetme”, “Farklı Düşünme Deneyimi”, “Gerçekten Uzaklaşma Hazzı”, ve “Farklılıkların Yaratıcılığa Etkisi”* kodlarından oluşmaktadır. Bulgular bölümünde bu kodlar ayrıntılarıyla incelenmiştir. Görüşmeler ve gözlem formlarından ortaya çıkan sonuçlar her sınıf düzeyinde ilgili kazanıma verilen cevaplarda öğretmen ve öğrencilerin ilgili kazanımı fark ettikleri ve bunu bir davranış biçimine dönüştürdüklerini düşündürmektedir.

“Gerçekleştirme” teması adı altında Tasarım Süreci, Malzeme Seçimi, Boyut Kazandırma Süreci, Sorunlar ve Öneriler kategorileri altında *“Boyutlandırma Aşamalarının Sunumu”, “Zihinsel İmgeyi Nesneleştirme”, “Önceki Deneyimi Aktarma”, “Öğretim Materyalinin Tekrar Gösterimi”, “Konuya Uygun Form Belirleme”, “Hayalleri Somutlaştırma”, “Düşünceyle İmgenin Örtüşmesi”, “Malzemenin Doğallığına Bağlılık”, “Soyutun Öğretiminde Örneklerin Önemi”, “Tasarımdaki Farklılıklar”, “Tasarımda Esneklik”, “Yapıya Uygun Malzeme Seçimi”, “Somutlaştırmada Malzeme Seçimi Zorluğu”, “Rastlantısal Malzeme Seçimi”, “Boyutlandırmaya Uygun Malzeme Seçimi”, “Malzeme Bilgisi”, “Malzeme Seçimi”, “Düzeğe Uygun Malzeme Seçimi”, “Malzemeye Bağlı Somutlaştırma”, “Kazanımı Gerçekleştirme”, “İki Boyutlu İmgeyi Üç Boyuta Dönüştürme”, “Psikomotor Becerilerin Gelişimi”, “Öğretim Materyalinin Önemi”, “Boyutlandırma Bilgisi”, “Çoklu Yetenek Geliştirme”, “Boyutlu Çalışmaların Bilişsel Kazanımları”, “Örneğe Sadık Kalma”, “Yardım Alma”, “Ortama Uygun Boyutlandırma”, “Pratik Deneyim İhtiyacı”, “Ders Saati Yetersizliği”, “Not Kaygısı”, “Ezberci Sistem Eleştirisi”, “Mekân Boyutu Sıkıntısı”, “Dersin Programdaki Yerleşimi”, “Ders Saati Süresinin Yetersizliği”, “Uygulamayı Geliştirici Öneri”, “Atölyesiz Fakat Planlı”, “Hazırlıklı Gelme”, “Sınıf Ortamına Uygun Etkinlik”, “Boyutlandırmaya Çözümler”* kodlarına verilen cevaplar ise kazanımların uygulanması sırasında doğru planlanmış üç boyutlu etkinlikler aracılığıyla sınıf ortamında öğrenciye aktarılabilen önerimizi güçlendirmektedir. Kazanım yapısı gereği programda beceri, değer ve iş güvenliği başlıklarını barındırır da yapılan analiz sonucu öğrencilerin üç boyutlu etkinlikleri kazanımla ilişkilendirebildiklerini göstermektedir.

6.2. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen Becerilere İlişkin Sonuçlar

Öğrenciler, 21. yüzyılda karmaşık hâle gelen yaşam koşulları karşısında öğrenmeye ve yeni beceriler edinmeye daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar. Eleştirel ve yenilikçi düşünme,

iletişime ve iş birliğine odaklanma gibi beceriler, öğrencilerin geleceğe hazırlanmasında önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığının da son yıllarda üzerinde titizlikle durduğu beceri temelli eğitimin öğrenci üzerinde nasıl ve ne şekilde sonuçlanacağı bu tez çalışması kapsamında gözlemlenmiştir. MEB Görsel Sanatlar Programı'nda "Millî Eğitim Bakanlığının eğitim politikaları ve öncelikleri; temel eğitim almış öğrencilerin millî, manevi, evrensel değerlere sahip; hem akademik hem de sosyal anlamda başarılı olabilen; teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilen; kendisine, toplumuna ve farklı kültürlerle karşı yüksek düzeyde farkındalıkla saygı duymayı başarabilen, hayata hazır, mutlu ve sağlıklı bireyler olarak yetişmelerini sağlamak yönündedir." açıklaması öğrencilerin becerilerinin gelişmesine verilen önemim göstergesidir. Öğretim Programı'nda yer alması gereken temel beceriler, kazanımların içinde örtük bir şekilde ve ayrıca kazanımların altındaki açıklamaları desteklediğinden kazanımlar, anahtar yetkinlik adı verilen beceri başlıklarından biri veya birkaçıyla birlikte mutlaka ilişkilidir. İlişkili değilse de mutlaka ilişkilendirilmelidir. Öğretim Programı'nda ele alınan yetkinlikler dersin uygulayıcısı olan öğretmen tarafından sınıf içinde yapacağı eğitim-öğretim yöntemi, hazırlanan etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin davranışlarında beklenen değişimler ders sırasında araştırmacı tarafından gözlem raporu, öğretmen ve öğrenci formları ile elde edilen verilerle sağlanmıştır. Üç boyutlu çalışmalar yoluyla gerçekleştirilen bu araştırmada elde edilen verilerin önemli bir kısmının öğrencilere beceri kazandırmaya yönelik ortaya çıktığı görülmüştür. Bunlardan bir kısmı bilişsel, akademik ve psikomotor beceriler olmakla beraber bir kısmı da iletişim becerileri ve kişisel gelişimle ilgili becerilerdir. 153 koddan 56'sı beceri temellidir. "Bağlantılar" teması altında yer alan İletişim Bağlantıları, Sanat Alanları, Sanat Aracılığıyla, Yaşam Sanat Birlikteliği, Sınıf İçi Etkileşimler kategorilerinden "*İletişime Katkı*", "*Sosyal Medyayı Araç Olarak Kullanma*", "*Düşünceyi Nesneleştirmede Temel Sanat Bilgisi*", "*Nesnelere Yeni Anlamlar Kazandırma*", "*Hayalleri Nesneye Dönüştürme*", "*Psikomotor Becerilerin Aktarımı*",

“Toplumsal Değişimin Gerçekleştirilebilirliği”, “Diğer Alan Bilgileriyle Birleştirme”, “Bilgiyi Kullanma ve Yönetme Becerisi”, “Var Olan Bilgiyi Kullanma”, “Kültürleri Tanıma İsteği”, “Kültür-Tarih İlişisini Kurma”, “Günlük Yaşamdan Aktarım”, “Yaşamla Sanat Arasında Bağ Kurma”, “Sanatın İşlevine İnançsızlık”, “Geri Dönüşüm Olarak Sanat Üretimi”, “Sanat Yoluyla Duyarlılık İfadesi”, “Bireysel Sorunların Üstesinden Gelme Becerisi”, “Yaşam ve Kariyer Becerisi”, “Sınıf İçi Etkileşim Kazanımı”, “Akran Farkındalığı”, “Kazanımlar Arası Bağlantılar” kodlarına verilen cevaplar öğrencilerin etkinlikleri uygulamaları sırasında örtük olarak verilen becerileri davranışa dönüştürebildiğini göstermektedir.

İşelleştirme teması öğretim sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları durumlar sonucu edindikleri bilgileri ve kişisel tercihlerini içermektedir. Bu tema altında görüşme ve gözlem formlarıyla elde edilen verilerden Benlik Gelişimi ve Sanatsal Duyarlılık kategorilerine verilen cevaplar yine beceri temellidir. Bu kodlar; *“Atmak Yerine Yapmak”, “Değişime Uyum Gösterme”, “Eleştirel Düşünme”, “Çözüm Odaklı Kişisel Gelişim”, “Önyargıları Kırma Çabası”, “Uygulamada Karşılaşılan Problemleri Çözme”, “Bireysel İfade Gelişimi”, “Kendi Kültürünü Tanıma”, “Gerçekten Uzaklaşma Hazzı”, “Soyut Sanat Önyargısının Kırılması”, “Soyutlaştırma Sürecinden Haz Alma”, “Tasarımın Bilinmezliğinden Haz Alma”, “Farklılıkların Yaratıcılığa Etkisi”, “Sanat Nesnesi Algısının Değişimi”, “Geleneksel Heykel Algısının Değişimi”* ve *“Estetik İletişime İstekli Olma”* başlıklarından oluşur.

Gerçekleştirme teması öğretim sürecinde öğrencilerin uygulama esnasında karşılaştıkları durumlar ve bu durumlarla aralarındaki etkileşimleri içermektedir. Bu tema altında Tasarım Süreci, Malzeme Seçimi, Boyut Kazandırma Süreci, Güvenli Koşullar, Sorunlar ve Öneriler kategorilerinden *“Önceki Deneyimi Aktarma”, “Dijital Becerileri Ürüne Dönüştürme”, “Düşünceleri Yorumlama Becerisi”, “Düşünsel Becerinin Gelişimi”, “Düşünceyle İmgenin Örtüşmesi”, “Malzemeye Bağlı Somutlaştırma”, “Deneyim Kazanma”,*

“Birlikte Üretme Duygusu”, “Süreç İçinde Dönüt Verme”, “İki Boyutlu İmgeyi Üç Boyuta Dönüştürme”, “Problem Çözme Becerisine Katkı”, “Deneme Yanılma Yoluyla Öğrenme”, “Çoklu Yetenek Geliştirme”, “Pratikte Adaptasyon”, “Sorunları Öngörme”, “Boyutlu Çalışmaların Becerilere Katkısı” ve “Yardım Alma”, “Pratik Deneyim Eksikliği”, “Sosyal Becerileri Geliştirme Önerisi” ve “Müzedede Uygulama Öneri” kodlarına verilen cevaplardan oluşmaktadır. Kodlara verilen cevaplar, atölyesi olmayan okullarda, sınıf ortamında doğru planmış üç boyutlu uygulamalarda beklenen becerilerin geliştiğinin ve gelişebileceğinin güçlü bir göstergesidir.

6.3. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen Değerlere İlişkin

Sonuçlar

Eğitim, süreci içinde öğrencilere iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçlamaktadır. Son yıllarda okullarda uygulanan değer eğitiminin amacı öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini okul rehberliğinde sağlamaktır. Bu süreçte bireyin çok yönlü gelişmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretim programında da belirtildiği üzere Türk Millî Eğitim Sistemi'nin temel hedefleri arasında öğrencileri sağlıklı, mutlu bir şekilde hayata hazırlamak, iyi insan ve iyi vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, değer, tutum, davranış ve alışkanlıklarla donatmak yer alır. Bu bağlamda değerlerin eğitim süreci içerisinde kazandırılması ve yeni nesillere aktarılması hedeflere ulaşmada ve kültürel devamlılık açısından da son derece önem taşımaktadır (Görsel Sanatlar Programı: 2017, s.11). Aynı zamanda değer eğitiminin amacı; millî, manevi ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmektir. Her dersin doğasına uygun olarak kazanımlar içinde yer alan değer ifadeleri, öğrencilere hissettirilerek ve yaşantısal hâle getirilerek örtük bir biçimde kazandırılmaya çalışılmaktadır. Böylece kazanım merkezli öğretim programında örtük olarak değerlerin kazandırılması da amaçlanmıştır. Dersin uygulayıcısı olan öğretmen bu süreci

doğru yönetebilecek bilgi ve donanımına sahip olmalıdır. Görsel Sanatlar Dersi ğretim Programında yer alan kök değerlerin nerede ve nasıl verileceği ğretmen inisiyatifine bırakıldığından ğretmen kazanımına ilişki kurarak kendi öngörüsü ile belirlediği değerini ders sırasında öğrencilere vermektedir.

Bu alışma kapsamında “G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır”. başlıklı kazanımında “Saygı”, “G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar”. kazanımında “Duyarlılık ve Sorumluluk” ve “G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar”. kazanımında “Sorgulama” değerini etkinliklerle ilişkilendirilerek planlanmış uygulanmıştır.

Yapılan değerlendirmelerde “Bağlantılar” teması altında İletişim Bağlantıları kategorisinden “*Duygusal Ortaklık*”, “*Farklı Fikirlere Saygı Duyma*”, “*Bakış Aıların Farklılığını Gözleme*”, “*Farklılıklara Değer Verme*”, “*İçselleştirme*” temasından Toplumsal Değerler ve Benlik Gelişimi kategorilerinden “*Tüketim Karşıtı Malzeme Temini*”, “*evre Koruma Bilinci*”, “*Sevgi Değerini*”, “*alışkanlık Değerini*”, “*Topluma Yararlı Bireyler Olma*”, “*Hızlı Tüketime Eleştirel Bakış*”, “*Yeninini ekiciliği*”, “*Sanatsal Duyarlılık Geliştirme*”, “*Farklılıklardan Keyif Alma*”, “*zgven Oluşturma*”, “*Sanatın nemi Değerini ğrenme*”, “*zgven Geliştirme*”, “*Sosyal Değerlerin Edinimi*”, “*Atmak Yerine Yapmak*” ve “Gerçekleştirme” temasından Tasarım Süreci ve Boyut Kazandırma Süreci kategorilerinden “*Tasarımdaki Farklılıklar*”, “*Boyutlandırmaya nyargılı Yaklaşma*”, “*ğretmenin Uygulama Aşamasına Müdahalesi*”, “*Psikomotor Beceriler*” ve “*Boyutlu alışma Deneyimi*” kodlarının ğrencilerin Sevgi, Saygı, Duyarlılık ve Sorumluluk değerinin davranışlarına dönüştüğü, öğretmenlerin ise bu sreciizlediğini göstermesi açısından önemlidir.

6.4. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen İş Güvenliği Esaslarına İlişkin Sonuçlar

Son yıllarda her alanda büyük önem taşıyan iş güvenliği konusu bu araştırma kapsamında ele alınmıştır. Dersin doğası gereği farklı araçların kullanımı iş güvenliği önlemleri alınmasını da zorunlu kılar. Bu amaçla seçilecek etkinliklerde öğretmenin konu üzerinde hassasiyetle durması ve gereken güvenlik önlemlerini alması gerekmektedir. Her sınıf öğretmenin dosyasında olan öğrencilere özel sağlık durumları konusunda özel durumu olan öğrenciler hakkında ders öğretmenin sınıf öğretmeni tarafından uyarılması ve bilgilendirilmesi zorunludur. Bunun dışında işlenecek kazanıma bağlı olarak belirlenecek malzemeler öğrenciye zarar vermeyecek şekilde seçilmeli, kullanılması zorunlu durumlarda da öğretmen eşliğinde dikkatle kullanılması gerekmektedir. Araştırma kapsamında ele alınan etkinliklerde iş güvenliği hassasiyetle ele alınmış, etkinliklerin uygulama aşamasında ders öğretmenine yardımcı olunarak olumsuz durumlar önlenmiştir.

Gerçekleştirme teması altında yer alan Güvenli koşullar kategorisinde “*Kişisel Güvenlik Önlemleri*”, “*Ortam Güvenliği*”, “*Verimli Çalışma Ortamı*”, “*Sorunları Öngörme*”, “*Sürecin Güvenli Yönetimi*”, “*Güvenlik Unsurları*” kodlarına cevaplar veren öğrencilerin doğru planlanmış ve dikkatle seçilmiş etkinlikleri uygulama sürecinde malzemeleri güvenli şekilde kullandıkları gözlenmiştir. Bu konuda karşılaştıkları sorunları ise öğretmenleri eşliğinde çözümledikleri gözlenmiştir.

Araştırma soruları dışındaki verilerden dersin programına yönelik dönütler de alınmıştır. Gerçekleştirme teması, Sorunlar kategorisi başlığı altında “*Ders Saati Yetersizliği*”, “*Not Kaygısı*”, “*Ezberci Sistem Eleştirisi*” ve “*Mekan Boyutu Sıkıntısı*” kodların dersin programına yönelik olduğu görüşüne varılmıştır.

7. Bölüm

Tartışma ve Öneriler

“Estetik haz duyarlılığı sadece kişisel eğilimlere, duygulara bağlı olmayıp bilgi ve olgunluk gibi toplumsal etkenlere bağlı olduğu kadar eğitime de bağlı olmaktadır. Beğeni ancak bir estetik eğitim ve estetik kültürle meydana gelmektedir. Hem sanattan anlayan kuşakların yetişmesi hem de yetiştirilecek sanatçı ve sanat eğitimcisi adaylarında toplumsal bilincin yaratılması eğitimin üstlenmesi gereken en önemli amaç ve konulardan birisidir.” (Tunalı, 2003, s. 44).

Araştırmada Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi’nde atölyesi olmayan okullarda üç boyutlu çalışmaların uygulanması durum çalışması yapılmıştır. Elde edilen bulguların sonuçları, sonuçların ne anlama geldiği ve yansımaları bu bölümde tartışılacaktır. Tartışma ve öneriler aşağıda sunulmuştur.

7.1. Tartışma

7.1.1. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Programına ve Sınıf Ortamında

Uygulanmaya Yönelik Üç Boyutlu Çalışmalar Nasıl Planlanabilir? Bu bölüm sınıf ortamında üç boyutlu uygulamalar yoluyla içeriklerin belirlenmesi, elde edilen kazanım, beceri, değer ve iş güvenliği esaslarını konu alır.

7.1.1.1. *Sınıf ortamında üç boyutlu uygulamalar yoluyla elde edilen kazanımlar.*

Bu araştırmanın sonuçları, sınıf ortamında doğru planlanmış etkinlikler yapıldığında ilgili kazanımı karşıladığı araştırmacının gözlem notları, öğretmen ve öğrenci formlarından alınan cevaplardan oluşmaktadır. Araştırma sırasında üç boyutlu çalışmalar; “G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.”, “G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.” ve “G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.” kazanımları seçilerek “Benim Param”, “Soyut Heykel” ve “Konuşan Emojiler” isimli etkinlikler planlanmıştır. Etkinliklerin

uygulanması aşamasında yapılan gözlemler sırasında öğrencilerin araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlik sunumlarındaki ayrıntıları dikkatle izledikleri ve adım adım uygulama aşamasını doğru yönergelerle yerine getirdikleri görülmüştür. Kazanımların öğrenci davranışlarına yansımaları ders öğretmenin donanımı, ilgisi ve atölye ortamıyla yakından ilişkilidir. Genel kanının aksine araştırmada savunulan doğru etkinlikler hazırlandığında öğretim programında yer alan kazanımların öğrenci davranışlarına yansıtacağı şeklindedir. Çapar'ın da (2006) üzerinde durduğu gibi doğru planlanan etkinlikler ile öğrenciler üç boyutlu çalışmalara ilgi göstermekte ve haz almaktadır.

Bu araştırma kapsamında ortaya çıkan sonuçlar “Bağlantılar”, “İçselleştirme” ve “Gerçekleştirme” başlıkları altında 3 tema, 17 kategori ve 153 koddan oluşmaktadır. Veri analizi sırasında verilen cevapların büyük kısmının kazanım odaklı olduğu sonucu doğru planlanan etkinliklerin öğrenciler üzerinde olumlu etkisinin kanıtıdır.

7.1.1.2. Etkinliklerde içeriklerin belirlenmesi. Bu tezin konusu olan 2017 Öğretim Programından 6, 7 ve 8.sınıf Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras ve Sanat Eleştirisi ve Estetik Öğrenme Alanları incelenmiş ve tez başlığına uygun olarak aşağıdaki kazanımlar seçilmiştir.

6.sınıflar için; Görsel İletişim ve Biçimlendirme öğrenme alanından “*G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.*” ile kültürel miras öğrenme alanından “*G.6.2.4. Anadolu uygarlıklarına ait eserleri müzeler aracılığıyla inceler.*” kazanımları birlikte ele alınarak sınıf ortamına uygun içerik oluşturulmuştur. 7.sınıflar için Görsel İletişim ve Biçimlendirme öğrenme alanından “*G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.*” ve 8.sınıflar için Görsel İletişim ve Biçimlendirme Öğrenme alanından “*G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.*” kazanımları seçilmiştir.

Yukarıda belirlenen öğrenme alanlarına ilişkin planlanan etkinlikler kazanım, beceri, değer ve iş güvenliği esasları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Uygulamalar sırasında gözlem yapılmış ve araştırmacı tarafından notlar alınmıştır. İki haftalık uygulamanın sonunda öğretmen ve öğrencilere hazırlanan formlar verilmiş ve bu etkinlikleri değerlendirmeleri istenmiştir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim-öğretim yılı başında internet ortamında bulunan hazır planları tercih etmektedirler. Bu yöntemleriyle okulun içinde bulunduğu çevre koşulları ve öğrencilerinin ailelerinin sosyo-ekonomik yapılarını dikkate alma konusu göz ardı edilmektedir. Oysa öğretim programında da belirtildiği gibi ders öğretmenleri ilgili kazanımı uygun etkinlik ile planlama konusunda özgür bırakılmışlardır. Bu özgür bırakılmışlıkta çevre koşulları ve geniş anlamda öğrenci düzeyleri dikkate alınmalıdır önerisi MEB tarafından öğretim programında da üzerinde durulan bir konudur. İçeriğin belirlenmesinde toplumun değişen yapısı, teknolojik gelişmeler, güçlenen eğitim başlıkları öğretmen tarafından takip edilmeli, kaynak araştırması yapılmalı ve öğrencinin gelişimine katkı sağlayacak her türden yenilik öğrenciye yansıtılmalıdır.

7.1.1.3. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen Beceriler.

2017 öğretim programında da belirtildiği gibi kazanımlar dışında beceri, değer ve iş güvenliği öğretmenin özgür iradesine bırakılarak programa yerleştirilmiştir. Böylelikle öğretmenin hangi kazanımı hangi beceri veya değer ile ilişkilendireceği öğretmen inisiyatifine bırakılmıştır.

Beceri ve yeterlilikler öğrencilerin eğitimin aktif rol oynadığı sınıf ortamında amacına ulaşmaktadır. İlgili kazanımların doğru becerilerle planlanması etkili eğitim açısından değerlidir. Ezberden uzak yaparak, yaşayarak, beceri geliştirerek öğrenen öğrencilerin üç boyutlu çalışmaları sınıf ortamında sağlıklı yaparak, bu etkinlikten haz alarak ve öğrenerek verimli zaman geçirebilmeleri için aşağıdaki beceriler seçilmiştir. Dersin doğası gereği

tasarlama becerisi, estetik düşünce becerisi gibi derse özgü becerilerle güçlendirilecek bir etkinlik anlayışı üç boyutlu çalışmaların öğretmenler tarafından tercih edilmesinde etkili olacak ve öğrenme, akılda kalma, yaşama aktarma gibi sosyal yaşamı için önem taşıyan konularda etkili olacaktır. Bu çalışması kapsamında ilgili kazanımlar aşağıdaki becerilerle ilişkilendirilerek etkinlikler planlanmış, uygulanmış ve öğretmen ve öğrencilerden alınan veri analiz süreci yapılmıştır.

“G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.” kazanımı ile öğrencilerden Matematiksel Yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinlikler kazanması beklenir. Bu yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzı geliştirme ve uygulamadır. Aynı zamanda eleştirel takdiri ve merakı, etik sorunlara ilgiyi, hem güvenliğe hem de sürdürülebilirliğe saygıyı, özellikle kendisi, ailesi, toplum ve küresel konularla ilgili bilimsel ve teknolojik gelişmelere değer veren bir tutumu içermektedir. Bu beceri Sosyal Bilgiler dersinin de konusu olan Anadolu Uygarlıklarından hareketle “Benim Param” isimli etkinliği hazırlanmıştır. Etkinlik üç boyutlu çalışmalardan rölyef tekniği ile uygulanarak öğrencilerin matematiksel becerilerini geliştirmeleri sağlanmıştır.

“G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.” kazanımı başlığında Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yeterlilik kazanması hedeflenmiştir. Bu yetkinlik; kişisel, kişiler arası, kültürel ve kültürler arası yeterliliği, ayrıca sosyal ve çalışma yaşamına bireylerin etkili ve yapıcı yolla katılması için bireyleri donatan davranışın tüm formlarını ve gereken yerlerde fikir ayrılıklarını çözmeyi sağlayacak çeşitli davranışlarla bütünüyle donanmayı içermektedir.

“G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.” kazanımı ile Dijital Yetkinlik kazanması hedeflenmiştir. Günlük yaşam ve iletişim için bilgi toplumu teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsamaktadır. Söz

konusu yetkinlik, bilgi iletişim teknolojisi içinde bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması, ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

Araştırma kapsamında ortaya çıkan sonuçlarda kazanımlardan sonraki sırayı beceriler almaktadır. Bu sonuçlar çok yönlü planlanan etkinliklerin öğrenciler üzerinde etkili olduğu sonucunu güçlendirir. Karatop'un (2005) çalışmasında söz ettiği öğrencinin kolaylıkla bulabileceği malzemeler seçilerek planlanan etkinlikler öğrencilerin dikkatini çekmektedir. Üç boyutlu çalışmalar yapısı gereği resim malzemelerinden ayrılır, ancak öğrencilerin kolaylıkla bulabileceği atık malzemeler ve mukavvalarda amacına uygun olarak kullanıldığında üç boyutlu etki vermektedir. Araştırma kapsamında Karatop'un da söz ettiği gibi malzeme çeşitliliği araştırma kapsamında dikkate alınmıştır.

7.1.1.4. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen Değerler.

Eğitim-öğretimin kapsamı gereği sosyal yaşamda yer alacak öğrencilerin davranışlarında olumlu değişimler sağlamaktır. Son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı'nın da üzerinde titizlikle durduğu değer eğitime 2017 Öğretim Programı'nda yer verilerek beceri ve yeterliliklerde olduğu gibi on kök değer öğretmen insiyatifine bırakılmıştır. Bir ders yılı içinde her alan dersinin bu on kök değeri dersi kapsamında ele alması istenmiştir. 2017 Öğretim Programı'nda öğrencilerin eğitim süreci içinde iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak amaçlanmıştır. Bu çalışma kapsamında kazanım ve beceri ile uyumlu olan dört kök değer etkinliklerde örtük olarak ele alınmıştır.

Bu çalışma kapsamında; "G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, assemblaj veya modelleme tekniklerini kullanır." başlıklı kazanımda "Saygı" değeri ele alınarak kendi kültürü dışında başka kültürleri tanıyarak o kültürlere saygı duymaları

amaçlanmıştır. “G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.” kazanımında “Duyarlılık ve Sorumluluk” değeri ile yaşadığı yüzyılın önemli bir sorunu olan çevre kirliliği atık malzemelerin sanat objesine dönüşmesi ile öğrencilerin bu konuda duyarlılıklarının geliştirilmesi ve çevresine karşı sorumlu olduğu hatırlatılmıştır. “G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.” kazanımında “Sorgulama” değerleri etkinliklerle ilişkilendirilerek uygulanmıştır. Sorgulama 8.sınıf düzeyindeki bir öğrencinin eleştiri, öz eleştiri gibi konuları da ele alarak emojiiler etkinliği ile kendisini ve çevresini sorgulaması sağlanmıştır. Bu araştırma kapsamında toplumların birlikte yaşamasının gereği olarak önemli bir konu olan değerlerin, Görsel Sanatlar Dersi kapsamında üç boyutlu uygulamalar başlığıyla ele alınarak sağlıklı bireylerin yetiştirilmesindeki önemi vurgulanmıştır.

Veri analizi sürecinde bulgular değerlendirilirken hazırlanan etkinlikler kapsamında ele alınan “Saygı”, “Duyarlılık ve Sorumluluk” ve “Sorgulama” değerleri, öğretmen tarafından etkinlikler aracılığıyla öğrencilere kazandırılmıştır.

7.1.1.5. Sınıf Ortamında Üç Boyutlu Uygulamalar Yoluyla Elde Edilen İş Güvenliği Esasları. Araştırmada benzeri çalışmalardan ayrı olarak özellikle son yıllarda kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektörde oldukça önemli bir yere sahip olan iş güvenliği esasları da ele alınmıştır. Dersin doğası gereği iş güvenliği önemlidir. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin büyük çoğunluğu geçmişte yaşanan olumsuz durumlardan hareketle bu türden olumsuzlukların yaşanmaması adına ders konularında üç boyutlu çalışmalara yer vermeyi tercih etmemektedir. Okullarda atölyelerin olmayışı da öğretmenlerin etkinlikleri belirlerken üç boyutlu konulara yer vermemesinde etkilidir. Ancak dikkatle planlanan etkinliklerin uygulanması aşamasında öğretmen kontrolünde kullanılacak kesici araçlar oluşabilecek olumsuzlukları önleyebildiği bu araştırma sırasında gözlemlenmiştir.

7.1.2. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Programına ve Sınıf Ortamında

Uygulanmaya Yönelik Üç Boyutlu Çalışmaların Uygulanması Sırasında Öğretmenin

Rolleri. Öncelikle 2017 Öğretim Programı'nda 6, 7 ve 8.sınıf düzeyinde toplamda üç kazanımın, üç boyutlu çalışmaları kapsamaması yetersizdir. Ders öğretmenlerinin lisans eğitimleri sırasında üç boyutlu çalışmalara yönelik ana sanat veya yardımcı sanat eğitimi almamaları bu konulara karşı tepkili yaklaşımlarında birinci sırada yer alır. Bu konuda yapılan araştırmalarda da ders öğretmenlerinin lisans düzeyinde iki boyutlu dersler almış olması üç boyutlu konulara yönelmemesinde etkilidir. “Çoğunluğu iki boyutlu çalışmalara yönelik öğrenim almış ders öğretmenlerinin, üç boyutlu çalışmaları uygulatabilme donanımına sahip olmaması ise diğer bir sorundur.” (Çapar, 2012). Daha sonra atölyesi olmayan okullarda sınıf ortamında tek ders saatinin üç boyutlu çalışmalar için uygun olmadığı görüşü hakimdir. Bu konuda ders öğretmenlerine katılmakla birlikte dikkatle planlanan etkinlikler aracılığıyla üç boyutlu çalışmaların yapılabileceği bu araştırma sırasında gözlemlenmiştir. Sınıf mevcutlarının değişken sayısı, ders özelinde üç boyutlu uygulamalar sırasında öğretmen için olumsuzluk oluşturabilmektedir. Bu tür çalışmalar için uygun olan öğrenci sayısı onu geçmemelidir. Ancak böyle bir koşul oluşmadığında da kalabalık sınıf mevcutları dikkate alınarak hazırlanacak etkinlikler ile bu türden olumsuzlukların önlenebileceği yine bu çalışma sırasında deneyimlenmiş ve gözlemlenmiştir. Akıncı (2009) da çalışmasında modern hayatın gereği olarak eğitimde üç boyutlu çalışmaların önemi üzerinde durmuştur. Öğrencinin tek yönlü düşünce ve kavrayış sisteminden çok yönlü düşünce ve duyuş modellerine adım atmasında, kullanılan materyallerin ve tekniklerin araştırılması, etkilerinin gözlenmesi ve sorunların saptanması, eğitimdeki amaçlara ulaşılmasında, çözümler aranmasında ve stratejiler belirlenmesinde son derece önemli olduğunu belirtir. Çapar'a (2012) göre; “Bütün bu olumsuz etkilere rağmen, istekli öğretmenlerin özverili çabalarıyla kâğıt hamuru, tel, bulunmuş nesne gibi malzemeler kullanılarak çocukların üç boyutlu çalışma yapma olanakları

az da olsa sağlanmaktadır.” Akıncı’nın da belirttiği gibi malzeme çeşitliliğinin önemi araştırmada da dikkate alınarak planlanan etkinliklerde öğrencilerin kolaylıkla temin edebileceği malzemeler tercih edilmiştir. Sınıf ortamında kolay bulunabilen ve şekil verilebilme özelliğine sahip kâğıt çalışmaları Görsel Sanatlar öğretmenleri tarafından tercih edilmektedir. Gökaydın (1998) çalışmasında iki boyutlu olarak kullanılan kağıdı şöyle tanımlar; Bir tabaka kâğıdın ne kadar sakın ve düz bir susmuşluğu vardır. Bu durgunluk bizde ona biçim verme isteği uyandırır. Elimize aldığımızda değişir. Yüksek ve alçak girintileri ışık- gölge oluşmasına yardım eder. Artistik bir görüntü ve üç boyutluluk kazanır. Bu görüşten hareketle kağıdın bu çok yönlü özelliği, malzeme çeşitliliği, malzemelerin fonksiyon değişikliklerinin öğrenciye aktarılması öğrenci çalışmalarındaki çeşitliliği arttıracaklarını düşündürür.

Çapar (2006), Karatop (2005) ve Akıncı (2009) çalışmalarında Görsel Sanatlar öğretmenin etkinlikleri hazırlarken sunumlarını zenginleştirdikleri takdirde öğrencilerin üç boyutlu çalışmalarda çok daha başarılı olduklarını çalışmalarında gözlemlemişlerdir. Ayrıca Akıncı çalışmasında materyal zenginliğini ders öğretmenlerinin özellikle dikkate alması gereken konulardan olduğu üzerinde durur. Şişci ve İnci çalışmalarında atölye ortamlarının yetersizliği üzerinde de durarak her okulda Görsel Sanatlar dersi için ayrılmış özel bir atölyenin olmasının ders öğretmenlerinin üç boyutlu çalışmaları yaptırma konusunda etkili olacağını savunmuşlardır. Karaoğlu’da (2004) çalışmasında iki ve üç boyutlu çalışmaları karşılaştırdığında üç boyutlu çalışmaların lehine belirgin farkların tespit edildiği sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin yaratıcılık sürecinde önemli etkisi olan Görsel Sanatlar Dersi’nin, ders saatinin bir saatten en az iki saate çıkartılması gerekmektedir. Her okul kendi koşullarını dikkate alarak beceri atölyelerine okul düzeyinde yer vermelidir. Yapılması planlanan yeni okul projelerinde her okulda derse özel atölyelerin mimari planlarda yer alması zorunlu hale

gelmedir. Kavramsal çerçevede bölümünde incelenen tezlerden Çapar'ın (2006) çalışmasında da etkinlikler sırasında araştırmacının yaptığı teorik ve görsel sunumdan söz edilir.

Zenginleştirilmiş sunumların öğrenci çalışmalarına olumlu yansımından söz eden Çapar, Görsel Sanatlar Dersi'nde üç boyutlu çalışmalara daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna varır. Demir'de (2009) çalışmasında sanat eleştirisi ve üç boyutlu çalışmaların, öğrencilerin görsel algılamalarını ve psikomotor becerilerini geliştirirken eleştirel düşünebilme becerilerine de katkı sağladığını vurgular. Ayrıca İnci (2012) çalışmasında Görsel Sanatlar Dersi kapsamında üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarıyla özgüven gelişiminin, öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesini incelemiştir. Araştırma ve anket verilerine göre nesnel gerçeklik basamağında, nesnelere üç boyutlu olarak gerçeğine uygun algılandığı ve öğrenciler için üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarının Görsel Sanatlar Dersi'ni zenginleştirici bir niteliğe sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. İnci de Görsel Sanatlar Dersi programında üç boyutlu çalışmalara yeteri kadar yer verilmediğini ve sürenin yetersizliğinden söz etmiştir. Çalışmasında üç boyutlu çalışmaların, öğrencilerin derinlik, yükseklik ve genişliği algılamalarına yardımcı, eğitsel değeri yüksek, deneyim imkânı sağlayan, ayrıca öğrencilerin özgüven gelişimlerine de etki eden uygulamalar olduğu üzerinde duran araştırmacı bu ders kapsamında üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarına daha çok önem verilmesi önerisinde bulunmuştur.

Bu konuda araştırma yapan bilim insanlarının da belirttiği gibi üç boyutlu çalışmaların ders öğretmeni tarafından tercih edilmemesinin çeşitli nedenleri vardır. Bunların başında ders süresinin bir saat olması gelirken ikinci sırada okullarda bu derse ait özel atölyelerin olmayışı gelir. Genel olarak ders öğretmenlerinin lisans eğitimleri sırasında üç boyutlu uygulamalara yönelik eğitimler almaması da üç boyutlu çalışmaları tercih etmemelerinde önemlidir.

Özellikle Görsel Sanatlar eğitimi dersi öğretmeninin yetişmesini konu alan Küpeli'nin (2014) tezi dikkat çekicidir. Araştırmasının sonuç bölümünde üç boyutlu uygulamaların

üniversite 1.sınıf Temel Tasarım dersi programına yansıtılması ve bu eğitimin üniversitenin her kademesinde uygulanması gibi önemli bir öneride bulunmuştur.

7.1.3. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Programına ve Sınıf Ortamında

Uygulanmaya Yönelik Üç Boyutlu Çalışmalar Sırasında Öğrenci Rollerini. Öğrenciler yaşları ve becerileri dikkate alınarak hazırlanan öğretim programının uygulayanları olarak ders öğretmenlerini dikkatle izlemek ve verilen yönergeleri adım adım uygulamakla görevlidirler. Bu uygulama sırasında dikkati dağılan öğrenciler işlem basmaklarından herhangi birinde olumsuzluk yaşayabilmektedirler. Bu nedenle dersi dikkatle dinleyerek işlemleri adım adım uygulamalıdır. Bu süreci doğru izleyen öğrenciler için olumlu dönütler alındığı ders gözlemleri sırasında gözlemlenmiştir.

Araştırma sırasında üç farklı bölgeden seçilen üç okulda 6, 7 ve 8.sınıf düzeyinde yapılan çalışma kapsamında okulların içinde bulunduğu sosyal çevrenin de çalışmalara dolaylı olarak yansıdığı gözlenmiştir. Gelir düzeyi yüksek bölgelerde malzeme çeşitliliği artarken gelir düzeyi daha düşük olan okullarda ise yaratıcılığın arttığı gözlenmiştir. Her üç okulda yapılan incelemelerde öğretmen donanımının ilgili kazanımın öğrencilere kazandırılması konusunda etkili olduğu süreci izleyen araştırmacı tarafından fark edilmiştir. Hazırlanan etkinlik sunumlarının öğretmene ders öncesinde verilmesine rağmen öğretmenin etkinlik konusuna hâkimiyet düzeyi öğrencilerin uygulanacak olan etkinliğin sonuçlarında belirgin farklara neden olduğu bu araştırma sırasında gözlemlenmiştir. Planlanan etkinliklerde özellikle atık malzemeler gibi her öğrencinin ulaşabileceği malzemeler seçilerek öğrencilere kolaylık sağlanmıştır. Programın temel amacı olan kazanım ile davranış değişikliğine gitme modelinde öğretmen rolü oldukça etkilidir.

Yapılan araştırma kapsamında 6.sınıf öğrencilerinin formlara kısa cevaplar vermesi ve rölyef konusunu uygularken derse özel becerilere yönelik sıkıntı son yıllarda 5.sınıfların ders programından çıkartılan Görsel Sanatlar dersinin öğrenci gelişiminde ne denli önemli

olduğunu kanıtlar. Halen uygulanmakta olan 2017 Görsel Sanatlar Programı'nda 5.sınıf görsel sanatlar dersi kazanımları vardır. 6.sınıfa gelen bir öğrencinin 5.sınıf düzeyindeki kazanımları işlediği düşünüldüğünden bu öğrenciler ders özelinde sorun yaşamaktadırlar. Görsel Sanatlar dersinin bir yıl işlenememesi olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Buna neden öğretim programının pilot uygulamalar düzeyinde güncellenmemesidir. Temel eğitim döneminde Görsel Sanatlar dersini sınıf öğretmenlerinin işlemesi de derse gereken ilginin verilmemesinde etkilidir. Temel eğitim öğretmenleri iki saat olan Görsel Sanatlar dersi için ayrılan sürede diğer derslere zaman ayırması da derse olan ilgiyi azaltmakta ve öğrencilerin sanatsal gelişimi göz ardı edilmektedir.

7.2. Öneriler

2017 Öğretim Programında yeteri kadar yer verilmeyen üç boyutlu uygulamalara Milli Eğitim Bakanlığı yeni yapacağı Görsel Sanatlar Öğretim programında daha fazla yer ayırması, öğretmen ve velilerin heykel konusuna gereken ilgiyi göstermesi öğrenciler için yararlı olan üç boyutlu çalışmaların uygulanmasına olanak tanıyacaktır.

7.2.1. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hazırlanırken içerik ve kazanıma yönelik öneriler. Uzun yıllar Resim dersi olarak adlandırılan ders kapsamı genişletilerek ismi Görsel Sanatlar olarak değiştirilmiştir. “Çizim, yağlıboya, baskı ve heykeli içeren geleneksel güzel sanatlar, yüzyıllardan beri varlığını sürdürmektedir. Bugün ise, teknolojiye dayalı, fotoğrafçılık, video ve bilgisayar güzel sanatların içinde yer almaktadır. Çevresel sanat, performans dayalı sanat, kavramsal sanat ve düzenleme gibi yeni kavramlar görsel sanatlara çeşitlilik katmıştır.” (Hurwitz ve Day, 2001). Sanattaki bu çeşitliliğin etkileri günlük yaşamda mimari, iç mimari, tekstil, moda tasarımı, endüstriyel tasarım ve reklamcılık gibi alanlarda da görülmektedir. Sanatın yaşam içindeki varlık alanının genişlemesi ile sanat eğitimine yönelik çalışmalar 20. yy.ın ikinci yarısından itibaren hız kazanmıştır. Bundan böyle yalnızca yetenekli çocuklara yönelikmiş gibi görünen sanat eğitiminin, bütün çocukların

gelişiminin önemli bir parçası olduğu görüşü yaygınlık kazanmıştır. Buradan hareketle Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, program geliştirme uzmanları ve alan uzmanı yazarlarının hazırlayacakları programda dersin kapsamı konusunda dikkatli olunmalı ve öğrenme alanı alt başlığında yer alan kazanım sınırlarını öğrencilerin becerileri dikkate alınarak belirlemelidirler. Ülkemizde Görsel Sanatlar branşından öğretmenlerin 1-4.sınıflar düzeyindeki öğrencilere ders verememesi de öğretim programı hazırlanırken unutulmamalıdır. 5.sınıf düzeyinden itibaren alan öğretmenleri derse girmektedir. Ancak MEB'in son yıllarda uyguladığı pilot uygulamalar kapsamında olan Bursa ilinde 5.sınıflarda da Görsel Sanatlar Dersi yoktur. 6.sınıf düzeyinde başlayan Görsel Sanatlar eğitimi öğrencilerin gelişiminde geç kalınmış olacaktır. Bu nedenle öğrencilerin okul ile tanıştıkları sürecin başlangıcı olan anaokulu düzeyinden başlanarak haftada iki saat olmak üzere dersin planlaması yapılmalıdır. Eğitim-öğretim düzeyindeki her bireyin yetenekli olup olmamasına bakılmaksızın sanat eğitiminin verilmesi öğrencilerin disiplinlerarası bağlantı kurmalarında etkili olacaktır. Yeni hazırlanacak olan öğretim programında ders öğretmenlerinden ve alan uzmanlarından alınan geri bildirimler de dikkate alınarak olumsuzluklar giderilmelidir. Sanat eğitimin birey üzerindeki olumlu etkisinin öne çıkarıldığı program anlayışı benimsenmelidir.

7.2.2. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hazırlanırken beceri/yeterliliklerin belirlenmesine yönelik öneriler. Araştırma sırasında incelenen 2017 Öğretim Programında beceri/yeterliliklerin öğretmen insiyatifine bırakıldığı görülmüştür. Genel olarak öğretmenlerin eğitim-öğretim yılı başında hazır plan kullandıkları düşünülürse beceri/yeterliliklerin kazanıma uygunluğu göz ardı edilmiş olmaktadır. Bu nedenle ders öğretmenine bırakılmaması gereken beceri/yeterliliklerin ilgili kazanım ve öğrenci düzeyine uygunluğu esas alınarak hazırlanmalıdır. Görsel Sanatlar Dersi doğası gereği uygulama basamağı ağır olan bir ders olması nedeniyle belirlenecek beceri/yeterliliklerin üç öğrenme alanını kapsaması ve 1-8.sınıf düzeyinde hazırlanan öğretim programında devamlılığın

dikkate alınması önemli olacaktır. Öğrencinin yaş özellikleri dikkate alınarak hazırlanacak öğretim programında görsel sanatların alanlarına eşit dağılım konusunda uzmanların dikkatli olmaları öğrencilerin bu ders üzerinden kazanacakları beceri alanlarını genişletecektir. Öğrencilerin yaratıcılık sürecinde önemli etkisi olan Görsel Sanatlar Dersi'nin, ders saatinin bir saatten en az iki saate çıkartılması gerekmektedir. Her okul kendi koşullarını dikkate alarak beceri atölyelerine okul düzeyinde yer vermelidir. Yapılması planlanan yeni okul projelerinde her okulda derse özel atölyelerin mimari planlarda yer alması zorunlu hale gelmelidir. Öğretim programı hazırlanırken kazanım, beceri/yeterlilik, değer ve iş güvenliği esasları öğrenci düzeyi dikkate alınarak belirlenmeli ve öğrenciye hangi becerilerin hangi kazanımlar aracılığıyla değer ve iş güvenliğini de kapsayacak şekilde verileceği planlanmalıdır. Öğretim programında mutlaka kazanım, beceri/yeterlilik, değer ve iş güvenliği esasların öğrenci düzeyinde kazanılıp kazanılmadığı, nerede aksama olduğu ölçme araçları ile belirlenmeli, aksaklık durumunda geri dönüşlerle öğrenme eksiklikleri giderilmelidir.

7.2.3. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hazırlanırken değerlerin belirlenmesine yönelik öneriler. MEB'in 10 kök değer olarak belirlediği değerler de öğretmen inisiyatifine bırakılmıştır. Hangi değerın hangi kazanımla ilişkilendirileceği veya 10 kök değerın bir ders düzeyinde öğretmen tarafından kullanılıp kullanılmadığı göz ardı edilmektedir. Öğretim Programları hazırlanırken her kök değer ilgili kazanım ve beceri ile uyumu dikkate alınarak belirlenmelidir. Ülkemizde son yıllarda öğretim programlarında uygulanmaya başlanan kök değerler gerekli önemi görememektedir. Değer eğitiminin birey üzerindeki olumlu etkisi öncelikle MEB tarafından öğretmenlere anlatılmalı ve uygulanması sağlanmalıdır. Sadece Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinin alanı gibi algılanan değerlerin her branştan öğretmen tarafından kazanımlarla olan bağı güçlendirilmeli ve önemi anlatılmalıdır. Gerekirse öğretmenler bu konuda eğitime alınmalıdır.

7.2.4. Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hazırlanırken iş güvenliği esaslarına yönelik öneriler. Görsel Sanatlar Dersi doğası gereği farklı malzeme ve araçlarla çalışmayı gerektirdiğinden iş güvenliği ders özelinde önem taşımaktadır. Malzeme ve ders araçları kullanılırken öğrenciler bilgilendirilmelidir. Ders özelinde hazırlanacak atölye kuralları öğrencilerin görebileceği bir yere asılmalı ve oluşacak olumsuz durumlar önlenmelidir. Maket bıçağı gibi araçlar okul ortamında kullanılmamaktadır. Ders öğretmeni gerektiğinde bu araçları okul ortamında doğru bir şekilde kullanabileceklerini öğrencilere öğretmelidir. Bu araçların kullanılmaması da öğrencilerin çalışma alanını kısıtlamaktadır. Her eğitim-öğretim yılı başında öğretmenler ders araçlarını tanıırken iş güvenliği esaslarını da öğrencilere anlatmalı ve bunu denetlemelidir. Öğrencileri hayata hazırlayan okul ortamı bu tür durumlara karşı önlem almayı, gerektiğinde bu araçları kendisine zarar vermeden kullanmayı öğretirken iş güvenliği esaslarını dikkate almalı ve bunu yaşamının bir parçası haline getirmelidir.

7.2.5. Uygulayıcılara (Öğretmenlere) öneriler. Ders öğretmenlerinin yıllık planları hazırlarken her ders yılı başında öğretim programını yeniden incelemesi ve okulun bulunduğu çevre ve öğrencilerin sosyo-ekonomik yapılarını dikkate alınarak kazanımlara uygun etkinlikler planlamaları görsel sanatlar dersi ve özelde üç boyutlu çalışmalar açısından olumlu sonuçlar sağlayacaktır. Öğretim programında belirlenen kazanımlara uygun etkinlikler hazırlanırken öğrencinin gelişim süreci göz önünde bulundurulmalıdır. Gelişim sürecine uygun hazırlanacak etkinliklerde üç boyutlu çalışmalara özellikle yer verilmelidir.

Ülkemizde pek çok konuda alanında uzman kişiler tarafından eğitimlerin verildiği özel atölyelerin olduğu bir ortamda ders öğretmenleri kendilerini yetersiz hissettikleri alanlarda bu eksikliklerini gidermek amacıyla öncelikle hizmet içi eğitimlere veya özel atölyelere giderek bu eksikliklerini gidermeleri Görsel Sanatlar Dersi ve özelde üç boyutlu çalışmalar açısından olumlu olacaktır.

Görsel Sanatlar dersinin sadece iki boyutlu çalışmaları kapsamadığı ders öğretmenleri tarafından unutulmamalıdır. İki ve üç boyutlu çalışmalar arasında oluşturulacak doğru etkileşimler Görsel Sanatlar öğretmenlerinin belirli periyotlarda MEB'in değişen öğretim programı kapsamında hizmet içi eğitime katılmaları ve değişen program yapısı hakkında daha ayrıntılı bilgiye çeşitli kaynaklardan ulaşmaları gerekmektedir.

Eğitim programlarındaki değişimlere uyum sağlayamayan eğitim fakülteleri ve öğretmenler yenilikleri uygulamakta gecikmektedir. Değerler konusu Görsel Sanatlar öğretmenlerinin lisans eğitimleri sonrasında lisans düzeyinde ders olarak verilmediğinden öğretmenlerin hizmet içi eğitime tabi olması gerekmektedir. Değerler eğitiminde her değer, branşı gereği ilgili öğretmene bu konuda uzman eğitimciler tarafından anlatılmalı ve bazı uygulamaları da bu uzmanlar eşliğinde öğretmenler yapmalıdır.

Okullarda iş güvenliği her ders açısından ele alınmalıdır. Her ders düzeyinde alınması gereken önlemler konusunda öğrenciler bilgilendirilmelidir. Özelde Görsel Sanatlar dersine ait önlemler (atölye yönergesi) ise atölyelerde öğrencilerin görebileceği uygun bir yere asılmalıdır.

7.2.6. Öğrencilere yönelik öneriler. Her eğitim-öğretim yılı başında ders özelinde bir yıllık süreç içinde öğrencilere görev ve sorumlulukları anlatılmalıdır. Bu sürecin öğrenci tarafından doğru algılanıp algılanmadığı ise kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçlarıyla belirlenmelidir.

7.2.7. Diğer öneriler. Heykel sanatının dünyada ve ülkemiz özelinde çok fazla ilgi görmemesi, kamu kurum ve kuruluşlarında yer almaması, yerel yönetimler tarafından kent düzenlemelerinde çok az yer alması öncelikle toplumda ilgiyi azaltmaktadır. Bu değer görememe alt alanda görsel sanatlar dersi programına kadar yansiyarak bir öğrencinin gelişim düzeyinde önemli yere sahip olan bazı becerilerini tanıyamamasına ve geliştirememesine neden olmaktadır. Öncelikle toplum olarak heykel sanatına neden günümüzde yeteri kadar

önem verilmediği araştırmacılar tarafından ele alınarak araştırılmalı ve sonuçları paylaşılmalıdır. Toplumun heykel sanatına ilgisini toplanması öğrenci düzeyine de yansıyacaktır. Kamu kurum ve kuruluşlarının, yerel yönetimlerin sanat alanında yapacağı destekler sanat eğitiminin toplum tarafından önemsenmesinde etkil olacaktır.

Kaynakça

- Akengin, G. (2006). *İlköğretim 6. Sınıflarda Renk Konusunun ÇASEY (Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemi) İle Uygulanması*. Ankara: T. C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aksoy, Ş. (2006). *Renk Bilgisi ve Renkli Çalışmalar. Yöntem ve Teknikleriyle Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar, 1. Baskı*, 45-66. (V. Özsoy, Dü.) Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- Alkar, B.(1991). “2000’li Yıllarda Ankara Kenti’nin Açık ve Yeşil Alanlarında Heykelin Yeri Ne Olmalıdır?”, *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, Ankara, s. 21,30, S. 77, 78.
- Allen, W. (1978). *Waren-Ästhetik und Angst; (Probleme der Ästhetik II)*. (Çev Handan Tunç), London: Orange Hill.
- Alpaslan, S. A. (2003). *Tasarım Mesleki Eğitim*. İstanbul: Ya-pa Yayıncılık.
- Arnheim, R. (1997). *A Look at a Century of Growth*. Child Development in Art. A. M. Kindler (Ed.), NAEA: Reston, Virginia
- Arnheim, R.(1974). *Art and Visual Perception*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press.
- Artut, K. (2004). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, Ankara, Anı Yayınları
- Aşılıoğlu, E. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersi Programının Sanat Eğitimi İlkelerinin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 11*, s. 231-240.
- Atalayer, F. (1994). *Temel Sanat Öğeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Baker, A. Leslie. (1979). *The Art Teachers Resource Book*. USA: Reston Publishing Company, Inc. Reston, Virginia.
- Balcı, Y. B. (2005). *Estetik*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Balcı, Y. B., & Say, N. (2003). *Temel Sanat Eğitimi*. İstanbul: YA-PA Yayıncılık.
- Baltrusaitis, J. (2001). *Düşsel Ortaçağ*, (1.Baskı), (Çev: Mehmet Ali Kılıçbay), İmge Kitabevi, İstanbul.
- Barnes, R.(1993). *Art, Design and Topic Work 8-13*. London and New York: Routledge.
- Becer, E. (2005). *İletişim ve Grafik Tasarım* (4. Baskı b.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Berksoy, F. (1998). *20. Yüzyıl Batı ve Türk Resminde Toplumsal Gerçekçilik*, Bakışlar Matbaacılık, İstanbul.
- Bigalı, Ş. (1984). *Resim Sanatı*. İstanbul: Şafak Matbaası.
- Bloch, E. (2002). *Rönesans Felsefesi*, (Çev: Hüseyin Portakal), Cem Yayınevi, İstanbul.
- Boardman, J. (2005). *Yunan Heykeli: Klasik Dönem*, (Çev.: Gürkan Ergin), Homer Kitabevi, İstanbul.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2007b). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi: Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle*. Pegem A Yayıncılık.
- Chapman, L. H. (1992). *A World of Images*. Worcester, Massachusetts USA: Davis Publications, Inc.
- Claudon, F. (2000). *Romantizm Sanat Ansiklopedisi*, (Çev: Özdemir İnce, İlhan Uzmanbaş), Remzi Kitabevi.
- Clough, P. (2000). *Sculptural Materials in the Classroom*. London: A & C Black (Publishers) Limited.
- Conti, F. (1997). *Barok Sanat'ını Tanıyalım*, (Çev:S. Tunç), İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Creswell, J. W. 2013. *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Soydemir, S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çağlarca, S. (1999). *Resim-Heykel Plastik Öğeler*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

- Çapar, M. (2006). *Temel Eğitimde 9-12 Yaş Arası Çocuklarda Üç Boyutlu Çalışmaların Yaratıcılık Eğitimine Etkisi*, T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Çapar, M.(2012). *İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Üç Boyutlu Çalışmaların Önemi*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S 11, s. 231-240.
- Çepni, S., Bayrakçeken, S., Yılmaz, A., Yücel, C., Semerci, Ç., Köse, E., Sezgin, F., Demircioğlu, G. ve Gündoğdu, K., (2007). *Ölçme ve Değerlendirme*, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Davidson, J. (2001). *The Status of Clay. Ceramic Review* vno187 p40-1.
- Demir, C. (2009). *Görsel Sanatlar Dersinde Sanat Eleştirisi Yönteminin Üç Boyutlu Çalışmalarda Öğrencilerin Öğrenme Süreçlerine Etkisi*, Doktora Tezi, Ankara Gazi Üniv. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Demirbaş, M. (1985). “Mete Demirbaş ile Görüşme”, *Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi*, 4(32), 10- 11.
- Doğan, H.M. (2001), *Estetik*, 2. Basım, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir.
- Eco, U. (1999). *Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik*, (2.Basım), (Çev: Kemal Atakay), Can yayınları, İstanbul.
- Edwards, L. C. (2002). *The Creative Arts - A Process Approach for Teachers and Children*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Erbay, M. (1997). *Plastik Sanatlar Eğitimi'nin Gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Fer, S. ve Cırık, İ. (2007). *Yapılandırmacı Öğrenme: Kuramdan Uygulamaya*. MORPA Kültür Yayınları: Ankara.
- Fischer, E. (1979). *Sanatın Gerekliliği*, E Yayınları, İstanbul.

- Frenzel, İ.(1990). *Günümüzde Felsefe Disiplinleri-Estetik*, Çev. Doğan Özlem, Ara Yayıncılık, İstanbul.
- Gel, H. Y. (1990). “Türkiye’de Resim-İş Öğretiminde Yöntem ve Değerlendirme. Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları.”. *Türk Eğitim Derneği VIII. Öğretim Toplantısı*. Ankara: TED Yayınları.
- Gençaydın, A. (1993). *Sanat Eğitimi*. (P. D. Eripek, Derleyici) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Glesne, C. (2012). *Nitel Araştırmaya Giriş*. (A. Ersoy, P. Yalçınoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gombrich, E. H. (1999). *Sanatın Öyküsü*. (E. Erduran ve Ö. Erduran, Çev.). İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Gökaydın, N.(1998). *Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları:3021.
- Gül, R. (2013). *Bir Değer Eğitimi Olarak İlköğretim Döneminde Doğruluk Eğitimi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi, Çorum.
- Güngör, İ. H. (2005). *Temel Tasarım Basic Design* (3. Baskı b.). İstanbul: Esen Ofset Matbaası.
- Gürer, L. (1990). *Temel Tasarım*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversite Matbaası.
- Hauser, A. (1984), *Sanatın Toplumsal Tarihi*, Çev. Yıldız Gölönü, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Hume, H. D. (2000). *A Survival Kit for the Elementary/Middle School Art Teacher*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Huntürk, Ö. (2011). *Heykel ve Sanat Kuramları*, Kitabevi Yay., İstanbul, 11.
- Hurwitz, A. ve Day, M. (2001). *Children and Their Art – Methods for the Elementary School*. USA: Thomson-Wadsworth.
- Itten, J. (1967). *Design And Form*. London: Hudson Press.

- Jesson, R. (1991). *Handbook for Art and Design*. Hong Kong: Longman Scientific&Technical.
- Katırcı, M. (. (2004). *İlköğretim Resim-iş (Sanat) Dersinde Tekstil Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemiyle Uygulanması*. Ankara: T. C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Keser, N. (2009). *Sanat Sözlüğü* (2. Baskı b.). Ankara: Ütopya Yayıncılık.
- Kınay, C. (1993). *Sanat Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kılıçkan, H. (2004). *Resim Bilgisi* (6. Baskı b.). İstanbul: İnkilap Kitabevi Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Lowenfeld, V. (1969). *Your Child and His Art*. USA: The Macmillan Company.
- Lynton, N. (1982). *Modern Sanatın Öyküsü*, (Çev.:C. Çapan, S. Öziş) Remzi Kitabevi, İstanbul.
- MEB. (2017). *Görsel Sanatlar Dersi (1-8.) Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Merriam, S.B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, (Çev.Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayınları.
- Mıhladız, G. (2007). *İlköğretim Fen Bilgisi Öğretiminde Portfolyo Uygulamasının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.Mittler, G. A. (1994). *Art in Focus*. New York: Glencoe McGraw-Hill.
- Mittler, G. ve Ragans, R. (1999). *Understanding Art*. New York: Glencoe McGraw-Hill.
- Mutafoğlu, H. (1999). *Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı İlköğretim Okullarının Resim-iş Dersi Programlarında Yer Alan Üç Boyutlu Çalışmalarının Önemi ve Eğitsel Değerleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özel, A. (2002). *Sanat Eğitiminde Yeni Fırsatlar ve Eski Dirençler*. G. Ü.-İ. A.B.D (Dü.), Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme içinde, (s. 51). Ankara.
- Özol, A. (2012). *Sanat Eğitimi ve Tasarımda Temel Değerler*. İstanbul: Pastel Yayıncılık.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Patton, Q. M. (1987). *How to use qualitative methods in evaiuation*. London: Sage Pub.
- Patton MQ. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. (3rd Edition). Thousands Oaks: Sage.
- Rayala, M. (1995). *A Guide to Curriculum Planning in Art Education*. Madison, Wisconsin: Wisconsin Department of Public Instructinon.
- Reed, K. ve Towne, B. (1974). *Sculpture From Found Objects*. Worcester, Massachusetts: Davis Publications, Inc.
- Rosenberg, L. A. K. (1968). *Children Make Murals and Sculpture: Experiences in Community Art Projects*. New York: Reinhold Book Corp.
- Saban, A. ve Ersoy, A. (Ed.) 2016. *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- San, İ. (2003). *Sanat Eğitimi Kuramları*, Ankara, Ütopya Yayınevi 2.Baskı.
- Sözen, M. ve Uğur Tanyeli.(1996), *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Stake, R. E. (1995). *The Art of Case Study Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Striker, S. G. (2005). *Çocuklarda Sanat Eğitimi*. (Çev Azize Akın), İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Südor, G. (2006). *Temel Sanat Eğitimi Aynanın Gerçeği Resim Eğitimi ve Sanatla Karşılaşma*. İstanbul: Tıglat Matbaacılık.

- Şaşmaz, Y. (2006). *Figüratif Heykelde Gerçekçilik* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Şişman, A. (2011). *Sanat ve Sanat Kavramlarına Giriş*, Literatür Yayıncılık, İstanbul
- Telli, H. (1996). “Eğitimin Genel Hedeflerinin Davranış Biçimine Dönüşmesinde Sanat Eğitiminin Katkısı Vardır.”. *Milli Eğitim*, (131), 41-43.
- Terwel, C. (2001). *Okulöncesi Eğitim ve Kil. Sanat Yazıları 8*. Ankara: H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Tunalı, D. (2003). *Marksist Estetik* (3. bs.). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Turani, (A). (1992). *Dünya Sanat Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 31.
- Türkdoğan, G. (1981). *Sanat Eğitimi Yöntemleri (Resim-İş Öğretimi)*. Ankara: Ayyıldız Matbaası A.Ş.
- Türkmençalıkoğlu, S.(2012). *Sanat Eserindeki Özgünlük Kavramı ve Hazır Nesne*”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Kayseri.
- Ünver, E. (2002). *Sanat Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Wachowiak, F. ve Clements, R. D. (2006). *Emphasis Art. A Qualitative Art Program for Elementary and Middle Schools*. Boston: Pearson Allyn and Bacon.
- Wenham, M. (2003). *Understanding Art-A Guide for Teachers*. Great Britain: Paul Chapman Publishing.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2006), *Modernizmden Postmodernizme Sanat*. Ütopya Yayınevi, Ankara, s.14.
- Yin, R. K. 2009. *Case study research: Design and method (4th ed.)* Thousand Oaks, CA: Sage.

Yolcu, E. (2009). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri* (2. Baskı b.). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Zırlı, K.(2009). *Atık ve Hazır Nesnelerin Sanat Objesine Dönüşümü*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekler

EK-1: “Benim Param” Etkinliği

ETKİNLİK 1: (6.sınıflar) “Benim Param”

G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.

Bu etkinlikte öğrencilerin, sanat elemanları ve tasarım ilkelerini Anadolu Uygarlıkları hatırlatılarak, Lidya uygarlığında önemi büyük olan parayı köpük üzerine rölyef tekniğini kullanarak uygulamaları beklenir. Bu çalışmayı yaparken duygu ve düşüncelerini çalışmalarına yansıtmaları amaçlanır. Geçmiş uygarlıkların, sanatçıların formları, materyalleri ve sembolleri eserlerinde nasıl kullandıklarının analiz edilmesi ve değerlendirilmesi üzerinde durulur.

Bu etkinlik ile kişinin kendi kültürünü tam olarak anlaması, kültürel tanımlamanın çeşitliliğine saygı doğrultusunda açık bir tutum için temel oluşturabilir. Olumlu tutum bireysel ifade ve kültürel hayata katılım yoluyla yaratıcılık, sanatsal ve estetik kapasiteyi geliştirmeyi kapsamaktadır. Aynı zamanda bu etkinlik ile öğrencilerin matematiksel beceri kazanmaları hedeflenmektedir.

Para: Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit.

ANADOLU UYGARLIKLARI

Tarih boyunca birçok önemli uygarlığın barındığı Anadolu, başta Hititler, Frigler, Urartular olmak üzere, günümüzde tam olarak ortaya çıkarılmamış onlarca medeniyeti ve kavimleri ile dünya tarihine birçok “ilk”e şahitlik etmiştir. Masallara konu olan bir gizem barındıran, felsefi düşüncenin çıkış noktası olan Doğu ve Batı’nın verimli toprakları üzerinde kurulan Anadolu Uygarlıkları, dünyaya miras bıraktıkları, kazandırdıkları gelişme ve yeniliklerle de tarihteki yerini almıştır. Anadolu Uygarlıkları, tarihin önemli süreçlerini

yaşamış, ortaya çıkan ve henüz çıkmamış olan, derinlerde yatan medeniyetleri kadar, bekletmekte olduğu gizemle de değerini korumaktadır.

Anadolu toprakları, Asya-Avrupa arasındaki jeopolitik konumu, elverişli iklimi, tarım ve hayvancılık olanaklarının çok olması ve ticaret yolları üzerinde bulunması nedeniyle çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. En önemli merkezleri Truva (Troy) Alishar, Çatalhöyük ve Alacahöyük'tür. Hellenistik dönemden itibaren Anadolu, "Anatolia" (Güneşin doğduğu yer) ve Küçük Asya adlarını taşımaktadır. Bugün Türkiye adıyla özdeşleşmiştir. Mezopotamya ve Mısır kültürünün, Anadolu Yarımadası'na taşınmasıyla, Anadolu Uygarlığı oluşmuştur. Anadolu uygarlıklarından bazıları Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, İonyalılar ve Urartular'dır.

HİTİTLER

MÖ 3.binli yıllarda Anadolu medeniyetini Hattiler kurmuştur. Boğazköy arşivinde yalnızca Hattice veya Hattiçe ve Hititçe olmak üzere çift dille yazılmış metinler vardır. Hattilerin dilleri Anadolu'nun yerli halkının dilidir. Hattiler zamanla Hititler arasında erimişlerdir. Çok tanrılı dine inanmışlardır. Yani politeist bir dindir. Ana tanrıça Annus'tur. Hatti kültürü ile ilgili bilgiler Konya-Karahöyük, Kayseri-Kültepe, Acemhöyük ve Horoztepe kazılarında bulunmuştur. Hattilerde her şehrin bir tanrısı vardır. Hitit metinlerinde Arinna güneş tanrısının Hatti ülkesini yönettiğinden bahsedilir. Hattiler anaerkil bir aile yapısına sahiptir. Hattiler aynı zamanda savaşçı bir topluluktur.

Mezopotamya ve Mısır kültürünü sentezleyerek Anadolu uygarlığını meydana getirmişlerdir. Anadolu'ya nereden geldikleri kesin bilinmemekle birlikte Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya gelip Hattiler ile birleşerek Hitit Uygarlığını kurdukları tahmin edilmektedir. (MÖ 2000) Kızılırmak yayında Hattuşuş (Boğazköy-Çorum) başkent olmak üzere devletlerini kurmuşlardır. (MÖ 1800) Devletin bilinen ilk kralı I.Hattuşil'dir (Labarna). Mısırlılar ile MÖ 1296'da başlayan Kadeş Savaşı MÖ 1280'de sona erer. Hitit Kralı III.Hattuşili ile Mısır

Firavunu II.Ramses arasında tarihin bilinen ilk yazılı antlaşması olan Kadeş Antlaşması imzalanır. Anlaşma metninde, Hitit Kraliçesi Puda Hepa'nın da mührü vardır. Hitit şehirleri başlangıçta feodal sisteme göre prensler tarafından yönetilirdi. Bu prensler verilen toprak karşılığında savaş zamanlarında merkezi orduya askeri kuvvet gönderirlerdi. Daha sonraları prenslerin yerine valiler atanarak merkeziyetçilik sağlanmıştır. Halk, köylüler, sanatçılar, tüccarlar ve köleler olarak sınıflara ayrılırdı. Kölelerin mülkiyet hakkı vardı ve başlık parası vererek özgür kadınlarla evlenebilirdi. Hititlerde aile hukuku gelişmiştir. Hititlerin en önemli özelliği, "İnsan Haklarına" önem vermeleridir. Medeni hukuk ve ceza hukuku gelişmiştir. Ölüm cezası daha çok krala ve devlete karşı işlenen suçlar için uygulanırdı. Tarihin ilk

medeni kanunu, Hititler tarafından yapılmıştır. Hititler çok tanrılı dinlere inanırlardı. Sümerlerin Gılgamış Destanı, Hititçe'ye çevrilmiştir. Hititler çivi yazısını ve hiyeroglif yazısını kullanmışlardır. Yazıyı Asurlulardan öğrenmişlerdir. Mimarlık ve heykelticilikte oldukça gelişmiş Hitit sanatından günümüze kalan en önemli eser Alacahöyük'teki Sfenksli kapıdır. Ayrıca güneş kursları ünlüdür. Yazılıkaya ve İvriz kabartmaları önemli eserlerindedir. Devlet kral (Tabarna), kraliçe (Tavananna) ve ihtiyarlar meclisi (Pankuş) tarafından idare edilirdi.

Tarihin ilk objektif tarih yazıcılığı olarak kabul edilen Anallar, Hititler tarafından yazılmıştır. Hitit krallarının, zaferleri ile birlikte yenilgilerini de yazdırmaları, "tarafsız (objektif) tarihçilik mesleğine önem verdikleri" yargısını doğrular. Atlı savaş arabaları Hititlerin icadıdır. Ege göçleri sonucu Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla 1200'lü yıllarda Geç Hitit şehir devletleri dönemi başlamıştır. Hitit kültürünün bir devamı olan bu şehir devletleri MÖ 700 yılında Asur hâkimiyetine girer. Karadeniz'den gelen Gaşka ve İran'daki Perslerin etkisiyle tarih sahnesinden silinirler.

FRİGYALILAR

Hititlerin yıkılmasından sonra Orta Anadolu'da ve Batı Anadolu'da kurulmuş olan Friglerin merkezi Gordion'dur. Kendilerine ait bir alfabeleri vardır. Ticaret yolları üzerinde olmalarına rağmen tarımla uğraşmışlar ve tarımı korumak için ağır cezalar koymuşlardır (Saban kırmak ve öküz öldürmek idamla cezalandırılırdı.). Kuyumculuk ve kaya oymacılığında ilerlemişlerdir. Devletin ilk kralı Gordios'tur. Devlet, kral Midas döneminde (MÖ 676) Kırım'dan gelen Kimmerler tarafından yıkılmıştır. Frigler "Kybele" (Büyük ana tanrıça) kültürüne inanırlardı. En büyük tapınakları Passinusta idi (Balahisarı). Bugüne kadar en önemli eserleri 17 metre yüksekliğindeki Midas Mezarı'dır. Kendilerine ait bir dilleri vardı. Fenike alfabetesini kullanmışlardır. Frig dil ve alfabeti henüz çözülmemiştir. Friglerin dokuduğu ve Tapates adını taşıyan halı ve kilimler önemlidir. Megaron tipi ev mimarisi yaygındır (Bir giriş holü ve bunu izleyen büyük salondan oluşan ev tipi). Tümülüs tipi mezarlar yapmışlardır. Yaya askerlerden oluşan ordular kurmuşlardır. Frig mimarisi hakkında bilgilere tümülüs şeklindeki mezar veya kayalar içine oyulmuş yapılardaki kazılardan elde edilen bilgilerden ulaşıyoruz. Frigler maden işçiliğinde çok ileri gitmişler ve mimaride kullanılan malzemeyi işlemek için madenden aletler yapmışlardır. Frigler yüksek yerlere korunaklı kaleler yaparlardı. Dörtgen şeklinde küçük evler bu kalelerin içinde bulunuyordu. Bu evlerin temelleri taş, üst kısımları ise tahta hatıllarla desteklenmiş kerpiç ve damları da ahşaptır. Boyalı kabartmalarla süslü toprak levhalarla çatı ve dış cephelerin bazı kesimlerini kaplamışlardır. Buralardaki resimler ve nakışlar Frigya sanatının Anadolu'da kökleşmiş geleneklerin, doğudan ve batıdan etkilerle geliştiğinin bir kanıtıdır. Frig evlerinin MÖ 8.yy.da bazen taştan, bazen de tahta çerçeve kullanarak kaba tuğladan yapıldığı anlaşılmıştır. Bazı evlerin planı megaron tipindedir. Frigler kaya mimarlığında çok

ileriydiler. Kayalar içinde odalar, hücreler, yüksek kademeli merdivenler, koridorlar ve sunaklar yapmışlardı. Kayalıkların içinde direkli ve alınlıklı binaları bulunan cepheler oluşturmuşlardı. Saray depoları ve hizmet yerleri ayrı yapılar halindedir. Bu yapıların

bazılarının tabanı renkli taşlardan yapılmış mozaiklerle kaplıdır. Üzerindeki süslemeler, Anadolu'da bugüne kadar bilinen en eski mozaik süslemelerdir.

LİDYALILAR

Kral Giges tarafından MÖ 687'de kurulmuştur. Gediz ve Küçük Menderes nehirleri arasında bulunan Sard merkezli kurulmuşlardır. Mezopotamya'dan Anadolu'ya uzanan ve "Kral Yolu" olarak bilinen ticaret yolunu yapmışlardır. En önemli buluşları paradır. Böylece ticarete takasa son vermişlerdir. Sürekli ordu yerine paralı ordu bulundurmaları erken yıkılmalarına neden olmuştur. Gediz ve Menderes nehirleri arasında kalan bölgeye Lidya denir.. MÖ 546 yılında, Sard şehrini ele geçiren Pers kralı Keyhüsrev, Lidyalıların siyasi varlığına son verdi. Ana geçim kaynağı ticarettir. Devlet tüccarların mallarını korumak amacıyla güvence altına almıştır. Böylece tarihte ilk kez sigortacılığı başlattılar. Dünyanın bilinen ilk serbest pazarı Sard şehrindedir. Küçük dükkân ve halka açık gazinoların ilk kurucularıdır. Çok tanrılı dine inanmışlardır (Kybele, Kuvana, Artemis, Artimu vb.). 26 harfli Fenike alfabesini kullanmışlardır. Lidce henüz tam olarak çözülememiştir. Tümülüs tipi taş-mermer işlemeli mezarlar yapmışlardır. Altın işlemeciliği gelişmiş düzeydedir.

İYONLAR (İON)

Dor istilası sonucu Yunanistan'dan kaçan Akalar tarafından kurulmuştur. Egemenlik alanları Milet, Efes, Bergama, Foça ve İzmir yöresidir. Akdeniz ve Karadeniz'de ticaret kolonileri kurmuşlar, Fenikelilerden etkilenmişlerdir. İyonyalılar kolonilerini kendilerine yurt edinmişler ve orayı vatan olarak görmüşlerdir. Ticaret yolları üzerinde buldukları için kültür alanında gelişmişlerdir. Matematikte; Tales, Pisagor, Felsefede; Diyojen, Tıpta; Hipokrat, tarihte; Herodot gibi bilim insanları bu dönemde yetişmiştir. Pisagor ilk kez dünyanın yuvarlak olduğunu ileri sürmüş, matematik ve geometriye bilimsellik kazandırmıştır.

İyonya'da bilimin gelişmesinde; denizcilikle uğraşan İyon şehirlerinin zenginleşmesi, uygarlıkların kesişme noktasında olması, bilimle uğraşanların zenginler tarafından desteklenmesi, Ön Asya'dan gelen ticaret yollarının bitiş noktasında bulunması, düşünce özgürlüğünün gelişmesi etkili olmuştur.

Her biri bağımsız bir devlet olan İyon şehirleri önceleri krallıktı. MÖ 800'lü yıllardan itibaren asillerin kurduğu oligarşik hükümetler son olarak da demokratik hükümetler şeklinde devam etmiştir. Karadeniz'de kendilerine bağlı koloni şehirleri olan Sinop, Samsun ve Trabzon'u kurmuşlardır. Fenike alfabesini kullanmışlardır. En önemli edebiyatçıları İzmirli Homeros'tur. En önemli eseri İlyada ve Odysea'dır. Mimaride İyon nizamı adı verilen yapı tarzını oluşturmuşlardır. Dünyanın yedi harikası arasında gösterilen Efes Artemis Tapınağı'nı inşa eden İyonyalılar şehir devletleri halinde yaşamış ve daha sonra Persler tarafından yıkılmışlardır.

URARTULAR

Başkentleri Van yakınlarındaki Tuşpa'dır. Tarım, maden işlemeciliği, kabartma, kaya oymacılığı, resimli eşya yapımı ve mimaride ilerlemişlerdir. Hurriler tarafından kurulan devletin kurucusu I. Sardur'dur. Urartular, Medler ve İskitler tarafından yıkılmıştır. Krallıkla yönetilen Urartularda ülke eyaletlere ayrılmıştır. Eyaletleri En-nam denilen valiler yönetiliyordu. Çok tanrılı dine inanmışlardır. Öbür dünya inançları güçlüdür. Urartularda, mezarların ev biçiminde yapılması ve ölüye ait bazı eşyaların mezarlara konması, hayatın ölümden sonra da devam edeceği inancının mimari ve sanat anlayışı üzerinde etkili olduğunu kanıtlar. Yazı olarak Asurlulardan aldıkları çivi yazısını ve az da olsa resim yazısını kullanmışlardır. Dilleri Türkçe'yi andırır. Eski Ön Asya'nın gerçek maden ustalarıdır. Kaya oymacılığı sanatında ilerlediler. Su mimarisi gelişmiştir (Suni göller, su kanalları açmışlardır. Van'a 80 km uzaklıktan kanallarla su getirmişlerdir). Urartulardan günümüze Van kalesi, Çavuştepe, Erzincan'da ise Altıntepe harabeleri kalmıştır.

ADIM ADIM UYGULAMA

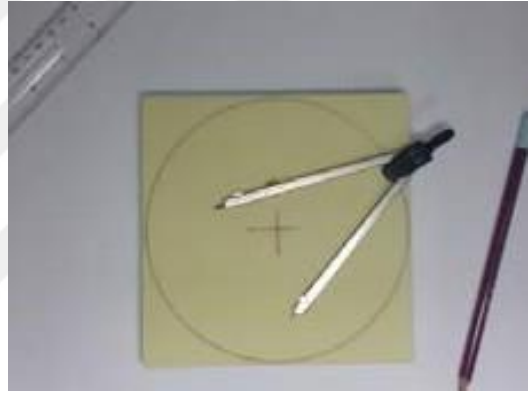
Sert Köpük (Strafor), Pergel, Kalem, Maket Bıçağı, Oyma Bıçakları, Cetvel ve Zımpara.

Köpüğün merkez noktası cetvel yardımı ile belirlenir.

Köpüğün merkez noktası cetvel yardımı ile belirlenir.

Pergel yardımı ile istenilen büyüklükte daire çizilir.

Dairenin etrafındaki fazlalıklar kesilir.

Dairenin etrafındaki fazlalıklar kesilir.

Paramız için belirlenen yüz dış hatları ile köpük üzerine çizilir.

Yük hatlarının detayları kalem ile belirgin hale getirilir.

Yandaki renk açıklamaları yüzey üzerine uygulanır.

Oyma bıçağı yardımı ile en alt noktalar istenilen düzeye indirilir.

Oyma bıçağı yardımı ile en üst noktaların çevresi istenilen açıda şekillendirilir.

İnce uçlu oyma bıçağı ile kulak detayları oyulur.

İnce uçlu oyma bıçağı ile kulak detayları oyulur.

İnce uçlu oyma bıçağı ile kulak detayları oyulur.

Saçların kavisi belirlenir.

Zımpara yardımıyla saç detayları işlenir.

Zımpara yardımıyla saç detayları işlenir.

Zımpara yardımıyla sakal detayları işlenir.

İnce oyma bıçağı ile göz şekillendirilir.

Paramızın son kontrolleri yapılır.

EK-2: “Soyut Heykel” Etkinliği**ETKİNLİK 2: (7.sınıflar) “Soyut Heykel”****G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.**

Bu etkinlik yolu ile öğrencilerin, sanat eserinde yaratıcı sürecin araştırılması, analizi ve keşfi üzerinde durulur. Öğrencilerin sanat elemanları ve tasarım ilkeleri doğrultusunda geleneksel ve çağdaş sanat materyallerini kullanarak tasarım yapımları sağlanır. Öğrencilerin sanat eserlerindeki tema, konu ve sembolleri değerlendirirken sorgulama becerisini kullanarak görsel sanat dilini geliştirmeleri üzerine vurgu yapılır. Sanatın anlamını ve değerini araştırmaları teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma sırasında geri dönüşüm konusuna vurgu yapılarak duyarlılık ve sorumluluk değerleri üzerinde durulması amaçlanmaktadır.

Bu etkinlik ile kişisel, kişiler arası, kültürel ve kültürler arası yeterliliği, ayrıca sosyal ve çalışma yaşamına bireylerin etkili ve yapıcı yolla katılması için bireyleri donatan davranışın tüm formlarını ve gereken yerlerde fikir ayrılıklarını çözmeyi sağlayacak çeşitli davranışlarla bütünüyle donanmayı içermektedir. Bu yetkinliğe sahip bireyler sosyoekonomik gelişme ve kültürler arası etkileşimle ilgili olmalı, farklılıklara değer vermeli, diğer insanlara saygı duymalı ve hem ön yargılarla başa çıkmaya hem de uzlaşmaya hazırlıklı olmalıdır.

ATIK MALZEMELERLE SOYUT HEYKEL

Atık Malzeme Çalışma Örnekleri

ADIM ADIM UYGULAMA

Makas, Bant, Yapıştırıcı, Atık Malzemeler (Pet Şişe, Lastik, Mukavva, Kapak, Kâğıt, Tahta Çubuk)

Pet şişe rahat katlanabilmesi için makas yardımı ile orta noktadan kesilir.

Mukavvalar rulo yapılır ve bantlanır, katlanır ve lastik yardımı ile tutturulur.

Pet şişe katlanır ve bant yardımı ile sabitlenir, tahta çubuklar yapıştırılır.

Yüz şekli verilen kâğıt kapak üzerine yapıştırılır.

Mukavvalar ve tahta çubuklar pet şişeye yapıştırılır ve bantlanır.

Mukavvalar ve tahta çubuklar pet şişeye yapıştırılır ve bantlanır.

Kâğıttan kesilen yüz parçaları yapıştırılır.

Soyut figürün son kontrolleri yapılır.

Kapaktan yapılan baş pet şişeye yapıştırılır.

Soyut figürün son kontrolleri yapılır.

Soyut figürün son kontrolleri yapılır.

Soyut figürün son kontrolleri yapılır.

Soyut figürün son kontrolleri yapılır.

EK-3: “Konuşan Emojiler” Etkinliği

ETKİNLİK 3: (8.sınıflar) “Konuşan Emojiler”

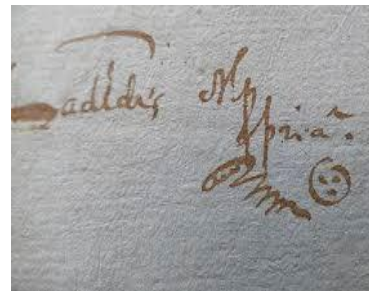
G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.

Bu etkinlikte öğrencilerin daha önce öğrenilen bilgi, beceri ve deneyimlerin özümsemesi üzerine odaklanılır. Öğrencilerin görsel sanat çalışmalarını oluştururken farklı teknikleri bir arada kullanmaları sağlanır. Öğrencilerin sanat eseri konusundaki yargılarını geliştirebilmeleri için sanatın amacı, anlamı ve değeri üzerine sorgulama yapılmasına yoğunlaşılması amaçlanmaktadır.

Bu etkinlik ile öğrencilerin dijital beceri kazanmaları da hedeflenmektedir. Dijital beceri; günlük yaşam ve iletişim için bilgi toplumu teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsamaktadır. Söz konusu yetkinlik, bilgi iletişim teknolojisi içinde bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması, ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

Türkçeye Japonca’dan geçen emojide “e” resim, “moji” ise karakter anlamına gelir. Birleşince de emoji yani resim karakter olur. Fikir belirten işaret ve resim olan emojiler, bir çeşit ideogramdır.

Tarihteki İlk Emoji

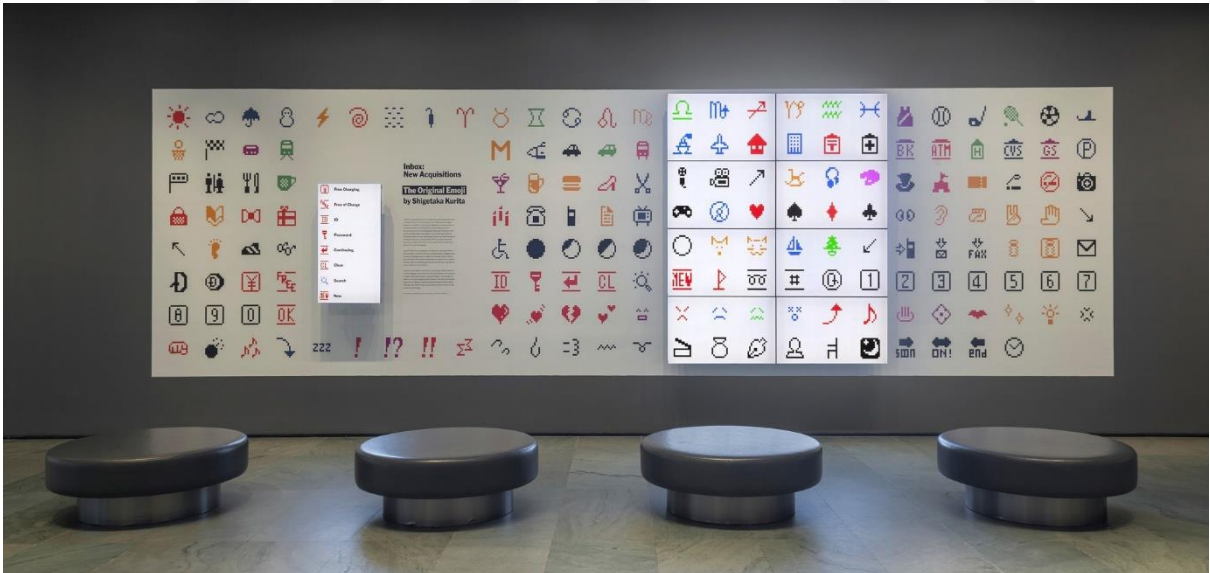

Jan Ladislavides isimli Slovak bir avukat 1635 yılında, bir hukuk dosyasının içindeki imzasında “gülen yüz” emoji kullanır. Cihazlarda ilk emoji, 1998-1999 yıllarında Japonya’da, dünyanın ilk mobil internet sistemi olan NTT DoCoMo’nun i-mode mobile internet platformunda çalışan ekibin bir üyesi olan Shige-taka Kurita tarafından ortaya çıkarılmıştır. Emojiler elektronik iletişimin kolaylaştırılması ve şirketin sunduğu hizmetin

Shigetaka Kurita, Japon arayüz tasarımcısı ve Emojinin mucidi.

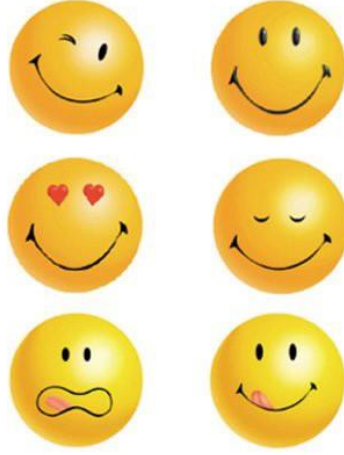
顔14	風邪	😷	記録	流星	🌠
顔15	ないしょ	👁️👁️	記録	アニメ本	📖
顔16	へろへろ	😏	記録	圏外	📶
顔17	開心な顔	😄	記録	注射	💉
顔18	真剣	😬	記録	薬1	💊
顔19	あちー	😓	記録	薬2	💊
顔20	うおーん	😮	記録	ぶん	📖

benzer hizmetlerden ayrılması amacıyla mesajlaşma özelliklerinin bir parçası olarak yaratılmıştır.

Shigetaka Kurita tarafından 1990’ların sonunda yaratılan emoji, özellikle son yıllarda artan akıllı telefon kullanımı ile birlikte küresel bir fenomene dönüşür.

Shigetaka Kurita'nın 176 tane emoji si dünyada modern sanatın merkezi olarak kabul edilen New York Modern Sanatlar Müzesi'nin (MoMA) kalıcı koleksiyonuna girer.

1997'de Smiley denilen yüz ifadelerini yapan Nikolas Loufrani emoji lerin içine sadece duyguları değil meslekleri ve daha birçok şeyi de ekleyerek bir 'Yüz İfadesi Sözlüğü' oluşturur. Klasikler, Ruh Hali İfadeleri, Bayraklar, Kutlamalar, Eğlence, Spor, Hava Durumu, Hayvanlar, Yiyecek ve İçecekler, Ülkeler, Meslekler, Gezegenler, Burçlar, Bebekler gibi ayrı kategoriler altında sıralanan bu tasarımlar teknoloji de kullanılan ilk grafikli yüz ifadeleri olur. Emoji salgını Japonya'da başlamış ancak bunu bir fenomen haline getiren Amerikan gençliği

A kitty devours the grey bird

Those dead French songs, my heart, in the café!
If I love the grey bird, she cries and blows me
away. Pixelate the flowers to hold you, screw
you in. If the pussy loves, she devours
the grey bird, the grey bird again.
Picture it. Two women, at whom
the palms and primary palettes gawk.
Their petunia'd nail beds, rough as the lips
of angels, dove. My god, you have
struck it! A young man runs into the fire.
He asks for a minute, a child. He stops
and waits for love. The lip of the gift
burns slow, and then down, and
he carries the fire out.
When you cried into your coffee.
When the begonias died,
the gift burns slow and hot and has been
shot. You might find me in the bath.
Check the future real quick
with hearts in your eyes and balls,
take a flight in your chair like the sound
of a message sent. Swim and strike.
Run into it and strike. Tango
and strike it; this time you will wait.

olmuştur. Ülkede halen emoji sanat sergileri, emoji şiir kitapları, emoji sosyal ağları vardır. Hatta son dönemde modacılar tasarımlarında emojiye yer vermektedirler.

Oxford Sözlüğü (Oxford Dictionaries) her yıl, gelenekselleşmiş yılın kelimesi seçiminde 2015 yılının kelimesini Emoji olarak belirler. “Dünya Emoji Günü” 2014 yılından bu yana her yıl 17 Temmuz tarihinde kutlanmaktadır.

- Emojilerin yaratıcıları olan isimler “Dünya Emoji Günü”nde Twitter kullanıcılarına çok sayıda emoji paylaşımlarını öneriyor.
- Emoji fanatikler olarak adlandırılan emoji severler de emoji temalı çeşitli partiler düzenleyerek “Dünya Emoji Günü”nü kutluyor.
- “Dünya Emoji Günü”nü kutlamak isteyenler en sevdiği emojiyi internette oylayarak düzenlenen emoji yarışmasına katılırlar.
- “Dünya Emoji Günü” için yeni emojiler de emoji paletindeki yerini alıyor.

Fransız ressam Georges Seurat'nın "La Grande Jatte Adası'nda Pazar Öğleden Sonra" tablosunun emojili yorumu.

Toplamda 2.666 emoji olduğunu biliyor muydunuz?

EMOJİ ÇEŞİTLERİ

ADIM ADIM UYGULAMA

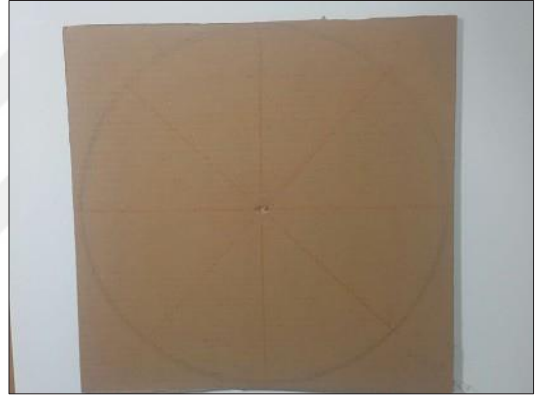
Mukavva, Makas, Pergeli, Cetvel, Kalem, Maket Bıçağı, Kâğıt Bant, Yapıştırıcı

Mukavva cetvel yardımı ile istenilen ölçüde işaretlenir.

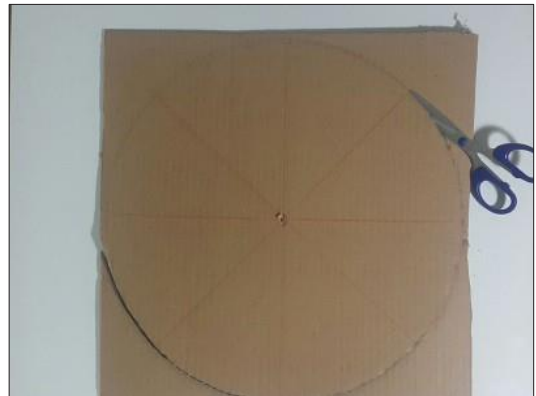
Belirlenen ölçünün merkez noktası belirlenir ve pergel yardımı ile daire çizilir.

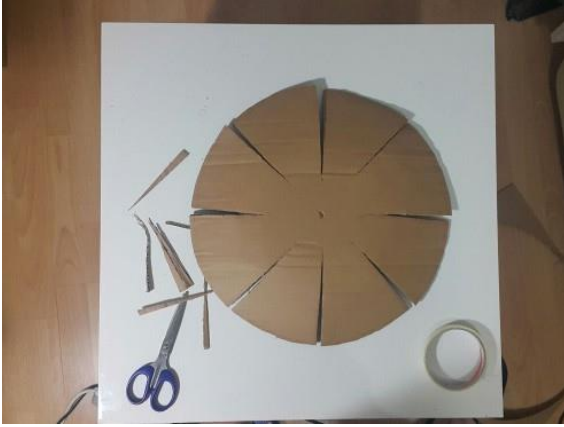
Çizilen daire sekiz eşit parçaya bölünür.

Çizilen daire makas yardımı ile düzgün bir şekilde kesilir.

Çizilen daire makas yardımı ile düzgün bir şekilde kesilir.

Sekiz parçaya bölünen daire eşit uzunluklarda kesilir.

Kesilen dilimler, 1 cm genişliğinde aralıklar olacak şekilde kesilir.

Hazırlanan dilimler bant yardımı ile maskenin arka kısmından yapıştırılır.

Hazırlanan dilimler bant yardımı ile maskenin arka kısmından yapıştırılır.

Yüz parçaları yapıştırılmadan önce maskenin son kontrolleri yapılır.

Hazırlanan gözler ve ağız yapıştırıcı yardımı ile maskeye yapıştırılır.

Maskenin son kontrolleri yapılır.

Maskenin son kontrolleri yapılır.

Ek 4

**ORTAOKUL 6, 7 VE 8.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÜÇ BOYUTLU ÇALIŞMALARIN
ETKİNLİKLER ve VERİ TOPLAMA ARAÇLARI TABLOSU**

ETKİNLİKLER	VERİ TOPLAMA ARAÇLARI
<p style="text-align: center;">ETKİNLİK 1: (6.sınıflar) “Benim Param”</p> <p>G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır. Bu etkinlikte öğrencilerin, sanat elemanları ve tasarım ilkelerini Anadolu Uygarlıkları hatırlatılarak, Lidya uygarlığında önemi büyük olan parayı köpük üzerine rölyef tekniğini kullanarak uygulamaları beklenir. Bu çalışmayı yaparken duyu ve düşüncelerini çalışmalarına yansıtma amaçlanır. Geçmiş uygarlıkların, sanatçıların formları, materyalleri ve sembollerini eserlerinde nasıl kullandıklarının analiz edilmesi ve değerlendirilmesi üzerinde durulur. Bu etkinlik ile kişinin kendi kültürünü tam olarak anlaması, kültürel tanımlamanın çeşitliliğine saygı doğrultusunda açık bir tutum için temel oluşturabilir. Olumlu tutum aynı zamanda bireysel ifade ve kültürel hayata katılım yoluyla yaratıcılık, sanatsal ve estetik kapasiteyi geliştirmeyi de kapsamaktadır. Aynı zamanda bu etkinlik ile öğrencilerin matematiksel beceri kazanmaları da hedeflenmektedir.</p>	<p>Gözlem formu Öğretmen görüşme formu Öğrenci formları Araştırmacı günlüğü Video kayıtları Doküman inceleme formları</p>
<p style="text-align: center;">ETKİNLİK 2: (7.sınıflar) “Soyut Heykel”</p> <p>G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar. Bu etkinlik yolu ile öğrencilerin, sanat eserinde yaratıcı sürecin araştırılması, analizi ve keşfi üzerinde durulur. Öğrencilerin sanat elemanları ve tasarım ilkeleri doğrultusunda geleneksel ve çağdaş sanat materyallerini kullanarak tasarım yapmaları sağlanır. Öğrencilerin sanat eserlerindeki tema, konu ve sembollerini değerlendirirken sorgulama becerisini kullanarak görsel sanat dilini geliştirmeleri üzerine vurgu yapılır. Sanatın anlamını ve değerini araştırmaları teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma sırasında geri dönüşüm konusuna vurgu yapılarak duyarlılık ve sorumluluk değerleri üzerinde durulması amaçlanmaktadır. Bu etkinlik ile kişisel, kişiler arası, kültürel ve kültürler arası yeterliliği, ayrıca sosyal ve çalışma yaşamına bireylerin etkili ve yapıcı yolla katılması için bireyleri donatan davranışın tüm formlarını ve gereken yerlerde fikir ayrılıklarını çözmeyi sağlayacak çeşitli davranışlarla bütünüyle donanmayı içermektedir. Bu yetkinliğe sahip bireyler sosyoekonomik gelişme ve kültürler arası etkileşimle ilgili olmalı, farklılıklara değer vermeli, diğer insanlara saygı duymalı ve hem ön yargılarla başa çıkmaya hem de uzlaşmaya hazır olmalıdır.</p>	<p>Gözlem formu Öğretmen görüşme formu Öğrenci formları Araştırmacı günlüğü Video kayıtları Doküman inceleme formları</p>
<p style="text-align: center;">ETKİNLİK 3: (8.sınıflar) “Konuşan Emojiler”</p> <p>G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar. Bu etkinlikte öğrencilerin daha önce öğrenilen bilgi, beceri ve deneyimlerin özümsemesi üzerine odaklanılır. Öğrencilerin görsel sanat çalışmalarını oluştururken farklı teknikleri bir arada kullanmaları sağlanır. Öğrencilerin sanat eseri konusundaki yargılarını geliştirebilmeleri için sanatın amacı, anlamı ve değeri üzerine sorgulama yapılmasına yoğunlaşılması amaçlanmaktadır. Bu etkinlik ile öğrencilerin dijital beceri kazanmaları da hedeflenmektedir. Dijital beceri; günlük yaşam ve iletişim için bilgi toplumu teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsamaktadır. Söz konusu yetkinlik, bilgi iletişim teknolojisi içinde bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması, ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.</p>	<p>Gözlem formu Öğretmen görüşme formu Öğrenci formları Araştırmacı günlüğü Video kayıtları Doküman inceleme formları</p>

Etkinliklerin Değerlendirme Süreci: Etkinliklerle kazandırılmak istenilen bilgi, beceri ve yetkinlikler temelinde öğrencilerin gözlemlenmesi eksik veya yanlış öğrenmelerin giderilmesi için önlemler alınmasının sağlanması açısından değerlendirme önemlidir. Bu nedenle, değerlendirmede süreçte öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim özelliklerini çok boyutlu biçimde incelemeye ve değerlendirmeye yönelik bütüncül bir değerlendirme anlayışı benimsenmiştir. Bu anlayışta; öncelikle araştırmacı tarafından süreç içinde kazanım, beceri ve değerlerin davranışsal verilerinin gözlemlenerek değerlendirildiği süreç içi değerlendirmelerin, doğrudan dönütler ile gözlem kayıtları ile araştırmacı günlüğüne aktarılan izlenimsel kayıtların bir araya getirilmesi önem kazanmaktadır. Bu bütüncül yaklaşımı oluşturan diğer bir değerlendirme biçimi, öğrencilerin eleştirel bir yetkinlik geliştirmeleri amacıyla düzenlenen öğrenci temelli değerlendirme sürecidir. Öğrencilerin, her etkinlikte sözlü ve yazılı olarak kendi öğrenme sürecine, performansına ve sanatsal ürününe yönelik öz değerlendirmelerde, akran değerlendirmelerinde ve grup değerlendirmelerinde bulunmaları planlanmaktadır. Bu değerlendirme yaklaşımı, araştırma süresinde sınıfta bulunan dersin öğretmenin sürecine ilişkin görüşlerinden de alınarak desteklenecektir.

EK-5: Gözlem Formu (Benim Param)

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖZLEM FORMU-A	
Tarih:	
Yer:	
ETKİNLİK 1: (6.sınıflar) “Benim Param”	
<p>G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır. Bu etkinlikte öğrencilerin, sanat elemanları ve tasarım ilkelerini Anadolu Uygarlıkları hatırlatılarak, Lidya uygarlığında önemi büyük olan parayı köpük üzerine rölyef tekniğini kullanarak uygulamaları beklenir. Bu çalışmayı yaparken duyu ve düşüncelerini çalışmalarına yansıtmaları amaçlanır. Geçmiş uygarlıkların, sanatçıların formları, materyalleri ve sembolleri eserlerinde nasıl kullandıklarının analiz edilmesi ve değerlendirilmesi üzerinde durulur.</p> <p>Bu etkinlik ile kişinin kendi kültürünü tam olarak anlaması, kültürel tanımlamanın çeşitliliğine saygı doğrultusunda açık bir tutum için temel oluşturabilir. Olumlu tutum aynı zamanda bireysel ifade ve kültürel hayata katılım yoluyla yaratıcılık, sanatsal ve estetik kapasiteyi geliştirmeyi de kapsamaktadır. Aynı zamanda bu etkinlik ile öğrencilerin matematiksel beceri kazanmaları da hedeflenmektedir.</p>	
Gözlemci Adı:	
Etkinliğe Giriş (ilk 5 dakika)	Öğretmen Davranışları
	Öğrenci Davranışları
	Kazanım
	Değer
	Beceri
	İş Güvenliği
	Araştırmacı Notları:

Etkinliğin uygulanması (5-20 dakika arası)	Öğretmen Davranışları	
	Öğrenci Davranışları	
	Kazanım	
	Değer	
	Beceri	
	İş Güvenliği	
	Araştırmacı Notları:	

Etkinliğin Sonlandırılması (son 10 dakika)	Öğretmen Davranışları	
	Öğrenci Davranışları	
	Kazanım	
	Değer	
	Beceri	
	İş Güvenliği	
	Araştırmacı Notları:	

Ek-6: Öğretmen Görüşme Formu (Benim Param)

ÖĞRETMEN YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU-A

Görüşülen Öğretmen:

Görüşmeci:

Görüşme Tarihi:

Görüşme İçeriği: ETKİNLİK 1: (6.sınıflar) “Benim Param”

G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.

Merhaba,

Ben araştırmacı Mert Ünlüsoy,

“ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA VE SINIF ORTAMINDA

UYGULAMAYA YÖNELİK PLANLANMIŞ ÜÇ BOYUTLU ÇALIŞMALAR: BİR DURUM ÇALIŞMASI isimli bu

çalışmamda veri toplama sürecinde “**Benim Param: Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya**

modelleme tekniklerini kullanır.” etkinliğinin bir deneyimleyeni olarak sizin bu süreçte yaşananlar ile ilgili görüşleriniz

bizim için gerçekten önemli. Şimdi size yönelteceğim sorulara vereceğiniz cevaplar, araştırmanın amaçları doğrultusunda

kullanılacaktır ve eğer izniniz olursa görüşme verilerinin düzenli ve sağlıklı kayda geçirilebilmesi amacıyla ses kaydı

almak istiyorum. Ekleme istediğiniz herhangi bir görüşünüz olmayacaksa görüşmeye başlamak isterim.

1. Bu etkinliğin ilgili kazanımı “**Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.**” karşılayıp karşılamadığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Bu etkinliği, programda yer alan değerlerden saygı ve duyarlılık değerine ulaşılması açısından değerlendirir misiniz?
3. Sizce bu etkinlik yoluyla başka hangi değer ya da değerlere ulaşılabilir?
4. Bu etkinlik ile öğrencinin bireysel ifade ve kültürel hayata katılım ve düşüncelerini eyleme dönüştürme becerileri kazanması açısından değerlendirir misiniz?
5. Sizce bu etkinlik yoluyla başka hangi beceri ya da becerilere ulaşılabilir?
6. “Benim Param” etkinliğinin uygulayıcısı olarak etkinliğin sınıf ortamında uygulanması ve iş güvenliğinin sağlanması konusunda neler söyleyebilirsiniz?
7. Öğrencilerin etkinlik sırasında kullandığı malzemeyi ve biçimlendirme tekniğini üç boyutlu sanatsal biçimlendirme açısından değerlendirir misiniz?
8. Bu etkinlikte öğrencilerin çalışmalarında sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanmaları konusunda neler söyleyebilirsiniz?
9. Bu etkinlikte öğrencilerin edindikleri bilgileri özümsemeleri ve sanat eserlerini daha anlamlı hale getirebilmeleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?
10. Sizce bu etkinlikte ne gibi sorunlar yaşandı?
11. Bu etkinlikte yaşanan sorunların çözümüne yönelik ne gibi önerileriniz olabilir?

EK-7: Öğrenci Görüşme Formu (Benim Param)

ÖĞRENCİ YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU-A

Görüşülen Öğretmen:

Görüşmeci:

Görüşme Tarihi:

Görüşme İçeriği: ETKİNLİK 1: (6.sınıflar) “Benim Param”

G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.

Merhaba,

Ben araştırmacı Mert Ünlüsoy,

“ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA VE SINIF ORTAMINDA

UYGULAMAYA YÖNELİK PLANLANMIŞ ÜÇ BOYUTLU ÇALIŞMALAR: BİR DURUM ÇALIŞMASI isimli bu çalışmamda veri toplama sürecinde “Benim Param” (Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.) etkinliğinin bir deneyimleyeni olarak sizin bu süreçte yaşananlar ile ilgili görüşleriniz bizim için gerçekten önemli. Şimdi size yönelteceğim sorulara vereceğiniz cevaplar, araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacaktır ve eğer izniniz olursa görüşme verilerinin düzenli ve sağlıklı kayda geçirilebilmesi amacıyla ses kaydı almak istiyorum. Eklemek istediğiniz herhangi bir görüşünüz olmayacaksa görüşmeye başlamak isterim.

1. Neden bu uygarlığı seçtin? Anlatır mısın?
2. Kendi paranın olması nasıl bir duygu? Anlatır mısın?
3. Farklı kültürleri tanımak nasıl bir duygu anlatır mısın?
4. Sence bu etkinlik ile hangi becerilerin geliştirdi? Anlatır mısın?
5. Bu etkinliği uygularken iş güvenliği açısından neler yaşadın?
6. Bu etkinlik sırasında daha önceden öğrendiğin hangi bilgileri kullandın?
7. Hangi malzemeyi kullandın? Neden?
8. Asamblaj, modelleme ve oyma nedir? Anlatır mısın?
9. Daha önce bu teknikleri kullanmış mıydın?
10. Bu teknikleri sevdi mi?
11. Seçtiğin uygarlığın seni en çok etkileyen özelliğini anlatır mısın?
12. Bu uygarlığa ait başka eserler gördün mü?
13. Bu çalışmanın nerede durmasını istersin? (heykelini nasıl değerlendirmek istersin?)
14. Sence çalışman müzede sergilenebilir mi?
15. Sence çalışman insanların farklı kültürleri tanıma ilgisini arttırır mı?
16. Heykelini yaparken ne gibi zorluklar yaşadın?
17. Kullandığın malzeme para yapımı için uygun mu? Başka hangi malzeme veya malzemeler daha uygun olurdu?
18. Hangi renge boyadın, neden?
19. Bu etkinliği müzede yapsaydın farklı olur muydu? Anlatır mısın?
20. Sınıf ortamında bu çalışmayı yaparken neler gözlemledin?
21. Çalışmanın sana neler kazandırdığını düşünüyorsun?

EK-8: Öz Değerlendirme Formu (Benim Param)

HEYKEL TEKNİĞİ ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU				
Bu form, kendinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda verilen kriterlere göre heykel yapımı alanındaki çalışmalarınızı değerlendirerek sizi en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.				
(Örnek Kazanım: G.6.1.7. Üç boyutlu çalışmalar oluşturmak için oyma, asamblaj veya modelleme tekniklerini kullanır.				
BECERİLER	DERECELER			
	Evet	Hayır	Kısmen	
1	Eskiz defterime eskizimi hazırladım.			
2	Seçtiğim kişinin görselini sınıfa getirdim.			
3	Seçtiğim görselin büyüklüğüne göre straforumu kestim.			
4	Karbon kağıdı ile görselimi straforumun üzerine çizdim.			
5	Çizdiğim portre yüksekte kalacak şekilde diğer alanları çukurlaştırdım.			
6	Portrenin belli olması için portre üzerinde de fazlalıkları aldım.			
7	Portrenin zeminini zımparalayarak düz bir yüzey elde ettim.			
8	Yüz hatlarını belirginleştirmek için portre yüzeyinde de zımpara yaptım.			
9	Yüz ve diğer ayrıntıları modelaj kalemi ile belirginleştirdim.			
10	Rölyefimin üzerinde son düzeltmeleri yaparak çalışmamı tamamladım.			
11	Çalışmamın para gibi olması için pergel ile daire çizerek dairenin dışında kalan yerleri kestim ve kenarlara da zımpara yaptım.			
12	Çalışmamı yaparken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini uyguladım.			
13	Çalışmamı yaparken geçmiş kültürlere saygı ve sevgi değerlerini fark ettim.			
14	Bu etkinliği yaparken yaratıcılık, matematiksel becerilerimin farkına vardım.			
15	Bu etkinliği yaparken sınıfı temiz tuttum.			
Değerlendirme: Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için işaretlediğiniz “kısmen ve hayır” seçeneklerindeki becerileri tekrar çalışınız.				

EK-9: Akran Değerlendirme Formu (Benim Param)**AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU**

YÖNERGE: Bu form arkadaşınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (X) işareti koyunuz.

Etkinlik Adı : .....
Uygulayanın Adı-Soyadı : .....
Arkadaşının Adı-Soyadı : .....
Sınıfı : .....
Numarası : .....
Tarih : .....

KRİTERLER		Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1	Arkadaşım etkinlikten önce gerekli eskizleri yapar			
2	Arkadaşım çalışmasında üç boyutlu tekniği uygular.			
3	Arkadaşım arkadaşlarının fikirlerine saygı duyar.			
4	Arkadaşım çalışmasında sanat elemanları ve tasarım ilkelerini uygular.			
5	Arkadaşım çalışmasını yaparken sınıf temizliğine dikkat eder.			
6	Arkadaşım çalışmasını yaparken disipline önem verir.			
7	Arkadaşım geçmiş kültürlere saygı ve sevgi değerlerinin farkındalığa sahiptir.			
8	Arkadaşım çalışmasını yaparken iş güvenliğine önem verir.			
9	Arkadaşım etkinlik genelinde diğer arkadaşlarıyla paylaşımlarda bulunur.			
10	Arkadaşım yaratıcılık ve matematiksel becerilerine sahiptir.			
TOPLAM				

NOT: Sonunda iki kez “Bazen” ya da bir kez “Hiçbir zaman” işaretlediyseniz, başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmek için arkadaşınızın bu ölçütleri tekrar kazanması için çaba göstermelisiniz.

EK-10: Gözlem Formu (Soyut Heykel)

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖZLEM FORMU-A	
Tarih:	
Yer:	
ETKİNLİK 1: (7.sınıflar) “Soyut Heykel”	
G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.	
<p>Bu etkinlik yolu ile öğrencilerin, sanat eserinde yaratıcı sürecin araştırılması, analizi ve keşfi üzerinde durulur. Öğrencilerin sanat elemanları ve tasarım ilkeleri doğrultusunda geleneksel ve çağdaş sanat materyallerini kullanarak tasarım yapmaları sağlanır. Öğrencilerin sanat eserlerindeki tema, konu ve sembolleri değerlendirirken sorgulama becerisini kullanarak görsel sanat dilini geliştirmeleri üzerine vurgu yapılır. Sanatın anlamını ve değerini araştırmaları teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma sırasında geri dönüşüm konusuna vurgu yapılarak duyarlılık ve sorumluluk değerleri üzerinde durulması amaçlanmaktadır.</p> <p>Bu etkinlik ile kişisel, kişiler arası, kültürel ve kültürler arası yeterliliği, ayrıca sosyal ve çalışma yaşamına bireylerin etkili ve yapıcı yolla katılması için bireyleri donatan davranışın tüm formlarını ve gereken yerlerde fikir ayrılıklarını çözmeyi sağlayacak çeşitli davranışlarla bütünüyle donanmayı içermektedir. Bu yetkinliğe sahip bireyler sosyoekonomik gelişme ve kültürler arası etkileşimle ilgili olmalı, farklılıklara değer vermeli, diğer insanlara saygı duymalı ve hem ön yargılarla başa çıkmaya hem de uzlaşmaya hazırlıklı olmalıdır.</p>	
Gözlemci Adı:	
Etkinliğe Giriş (ilk 5 dakika)	Öğretmen Davranışları
	Öğrenci Davranışları
	Kazanım
	Değer
	Beceri

	İş Güvenliği
	Araştırmacı Notları:
Etkinliğin uygulanması (5-20 dakika arası)	Öğretmen Davranışları
	Öğrenci Davranışları
	Kazanım
	Değer
	Beceri
	İş Güvenliği

	Araştırmacı Notları:
Etkinliğin Sonlandırılması (son 10 dakika)	Öğretmen Davranışları
	Öğrenci Davranışları
	Kazanım
	Değer
	Beceri
	İş Güvenliği
	Araştırmacı Notları:

EK-11: Öğretmen Görüşme Formu: (Soyut Heykel)**ÖĞRETMEN YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU-A****Görüşülen Öğretmen:****Görüşmeci:****Görüşme Tarihi:****Görüşme İçeriği: ETKİNLİK 2: (7.sınıflar) “Soyut Heykel”****G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.**

Merhaba,

Ben araştırmacı Mert Ünlüsoy,

“ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA VE SINIF ORTAMINDA UYGULAMAYA YÖNELİK PLANLANMIŞ ÜÇ BOYUTLU ÇALIŞMALAR: BİR DURUM ÇALIŞMASI isimli bu çalışmamda veri toplama sürecinde “**Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.**” etkinliğinin bir deneyimleyeni olarak sizin bu süreçte yaşananlar ile ilgili görüşleriniz bizim için gerçekten önemli. Şimdi size yönelteceğim sorulara vereceğiniz cevaplar, araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacaktır ve eğer izniniz olursa görüşme verilerinin düzenli ve sağlıklı kayda geçirilebilmesi amacıyla ses kaydı almak istiyorum. Eklemek istediğiniz herhangi bir görüşünüz olmayacaksa görüşmeye başlamak isterim.

1. Bu etkinliğin ilgili kazanımı “**Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.**” karşılayıp karşılamadığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Bu etkinliği, programda yer alan değerlerden saygı ve duyarlılık değerine ulaşılması açısından değerlendirir misiniz?
3. Sizce bu etkinlik yoluyla başka hangi değer ya da değerlere ulaşılabilir?
4. Bu etkinlik ile öğrencinin sosyoekonomik gelişme ve kültürler arası etkileşimle ilgili olmalı, farklılıklara değer vermeleri, diğer insanlara saygı duymaları ve hem ön yargılarla başa çıkmaya hem de uzlaşmaya hazırlıklı olmaları becerilerini kazanması açısından değerlendirir misiniz?
5. Sizce bu etkinlik yoluyla başka hangi beceri ya da becerilere ulaşılabilir?
6. “Soyut Heykel” etkinliğinin uygulayıcısı olarak etkinliğin sınıf ortamında uygulanması ve iş güvenliğinin sağlanması konusunda neler söyleyebilirsiniz?
7. Öğrencilerin etkinlik sırasında kullandığı malzemeyi ve biçimlendirme tekniğini üç boyutlu sanatsal biçimlendirme açısından değerlendirir misiniz?
8. Bu etkinlikte öğrencilerin çalışmalarında sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanmaları konusunda neler söyleyebilirsiniz?
9. Bu etkinlikte öğrencilerin edindikleri bilgileri özümsemeleri ve sanat eserlerini daha anlamlı hale getirebilmeleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?
10. Sizce bu etkinlikte ne gibi sorunlar yaşandı?
11. Bu etkinlikte yaşanan sorunların çözümüne yönelik ne gibi önerileriniz olabilir?

EK-12: Öğrenci Görüşme Formu (Soyut Heykel)**ÖĞRENCİ YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU-A****Görüşülen Öğretmen:****Görüşmeci:****Görüşme Tarihi:****Görüşme İçeriği: ETKİNLİK 1: (7.sınıflar) “Soyut Heykel”****G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.**

Merhaba,

Ben araştırmacı Mert Ünlüsoy,

“ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA VE SINIF ORTAMINDA UYGULAMAYA YÖNELİK PLANLANMIŞ ÜÇ BOYUTLU ÇALIŞMALAR: BİR DURUM ÇALIŞMASI isimli bu çalışmamda veri toplama sürecinde “Soyut Heykel” (Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.) etkinliğinin bir deneyimleyeni olarak sizin bu süreçte yaşananlar ile ilgili görüşleriniz bizim için gerçekten önemli. Şimdi size yönelteceğim sorulara vereceğiniz cevaplar, araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacaktır ve eğer izniniz olursa görüşme verilerinin düzenli ve sağlıklı kayda geçirilebilmesi amacıyla ses kaydı almak istiyorum. Eklemek istediğiniz herhangi bir görüşünüz olmayacaksa görüşmeye başlamak isterim.

1. Neden bu formu seçtin? Anlatır mısın?
2. Kendi formunu oluşturmak nasıl bir duygu? Anlatır mısın?
3. Soyut nedir? Anlatır mısın?
4. Daha önce soyut çalışma yaptın mı?
5. Bu konuyu sevdi mi?
6. Soyut heykel yaparken seni en çok etkileyen ne oldu anlatır mısın?
7. Daha önce soyut heykel gördün mü?
8. Düşüncelerinde oluşturduğun soyut formu somutlaştırırken neler hissettin anlatır mısın?
9. Sence bu etkinlik ile hangi becerilerin gelişti? Anlatır mısın?
10. Bu etkinliği uygularken iş güvenliği açısından neler yaşadın?
11. Bu etkinlik sırasında daha önceden öğrendiğin hangi bilgileri kullandın?
12. Çalışmanı yaparken teması nasıl belirledin? Anlatır mısın?
13. Bu çalışmanın nerede durmasını istersin? (heykelini nasıl değerlendirmek istersin?)
14. Sence çalışman müzede sergilenebilir mi?
15. Sence çalışman insanların soyut çalışmalara olan bakışını değiştirir mi?
16. Heykelini yaparken ne gibi zorluklar yaşadın?
17. Hangi malzemeleri kullandın? Neden?
18. Kullandığın malzeme belirlediğin formu oluşturmak için uygun mu? Başka hangi malzeme veya malzemeler daha uygun olurdu?
19. Seçtiğin malzemeler arasında atık malzemeler var mı? Neden atık malzeme seçtin?
20. Atık malzemelerin geri dönüşümü konusunda senin sorumluluğun nedir? Anlatır mısın?
21. Bu çalışmayı yaparken farklılıklara saygı duyma konusunda düşüncelerin değişti mi? Nasıl?
22. Hangi renge boyadın, neden?
23. Sınıf ortamında bu çalışmayı yaparken neler gözlemledin?
24. Çalışmanın sana neler kazandırdığını düşünüyorsun?

EK-13: Öz Değerlendirme Formu (Soyut Heykel)

HEYKEL TEKNİĞİ ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU				
Bu form, kendinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda verilen kriterlere göre heykel yapımı alanındaki çalışmalarınızı değerlendirerek sizi en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.				
(Örnek Kazanım: G.7.1.7. Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.				
BECERİLER	DERECELER			
	Evet	Hayır	Kısmen	
1	Eskiz defterime eskizimi hazırladım.			
2	Hazırladığım eskize göre uygun atık malzemeleri sınıfa getirdim.			
3	Eskizini hazırladığım formu farklı atık malzemelerle oluşturmaya başladım.			
4	Formumu oluşturmak için getirdiğim atık malzemeleri gerekli yerlerden kestim.			
5	Malzemeleri birleştirmek için yapıştırıcı, tel gibi malzemeler kullandım.			
6	Eskizimdeki form için gerekli olan diğer malzemelerden yararlandım.			
7	Formumun ayakta durabilmesi için gerekli önlemleri uyguladım.			
8	Her bir parçayı diğer parça ile birleştirerek bütüne ulaştım.			
9	Kâğıt bant ile kapanmasını istediğim yerleri kapattım.			
10	Heykelimin üzerinde son düzeltmeleri yaparak çalışmamı tamamladım.			
11	Boyamak istediğim yerleri boyayarak çalışmamı tamamladım.			
12	Çalışmamı yaparken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini uyguladım.			
13	Çalışmamı yaparken atık malzemelerin ne kadar önemli olduğunu fark ettim.			
14	Bu etkinlik sırasında sanat eserlerindeki tema, konu ve sembolleri değerlendirirken sorgulama becerimin geliştiğini fark ettim.			
15	Bu etkinliği yaparken sınıfı temiz tuttum.			
Değerlendirme: Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için işaretlediğiniz “kısmen ve hayır” seçeneklerindeki becerileri tekrar çalışınız.				

EK-14: Akran Değerlendirme Formu (Soyut Heykel)**AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU**

YÖNERGE: Bu form arkadaşınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (X) işareti koyunuz.

Etkinlik Adı : “Soyut Heykel”

Uygulayanın

Adı-Soyadı : .....

Arkadaşının

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı : .....

Numarası : .....

Tarih : .....

KRİTERLER		Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1	Arkadaşım etkinlikten önce gerekli eskizleri yapar			
2	Arkadaşım çalışmasında üç boyutlu tekniği uygular.			
3	Arkadaşım arkadaşlarının fikirlerine saygı duyar.			
4	Arkadaşım çalışmasında sanat elemanları ve tasarım ilkelerini uygular.			
5	Arkadaşım çalışmasını yaparken sınıf temizliğine dikkat eder.			
6	Arkadaşım çalışmasını yaparken atık malzemelerin öneminin farkındadır.			
7	Arkadaşım sanat eserlerindeki tema, konu ve sembolleri değerlendirirken sorgulama becerilerinin farkındalığa sahiptir.			
8	Arkadaşım çalışmasını yaparken iş güvenliğine önem verir.			
9	Arkadaşım etkinlik genelinde diğer arkadaşlarıyla paylaşımlarda bulunur.			
10	Arkadaşım yaratıcılık ve matematiksel becerilerine sahiptir.			
TOPLAM				

NOT: Sonunda iki kez “Bazen” ya da bir kez “Hiçbir zaman” işaretlediyseniz, başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmek için arkadaşınızın bu ölçütleri tekrar kazanması için çaba göstermelisiniz.

EK-15: Gözlem Formu (Konuşan Emojiler)**YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖZLEM FORMU-A (örnek)****Tarih:****Yer:****ETKİNLİK 1: (8.sınıflar) “Konuşan Emojiler”****G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.**

Bu etkinlikte öğrencilerin daha önce öğrenilen bilgi, beceri ve deneyimlerin özümsemesi üzerine odaklanılır. Öğrencilerin görsel sanat çalışmalarını oluştururken farklı teknikleri bir arada kullanmaları sağlanır. Öğrencilerin sanat eseri konusundaki yargılarını geliştirebilmeleri için sanatın amacı, anlamı ve değeri üzerine sorgulama yapılmasına yoğunlaşılması amaçlanmaktadır.

Bu etkinlik ile öğrencilerin dijital beceri kazanmaları da hedeflenmektedir. Dijital beceri; günlük yaşam ve iletişim için bilgi toplumu teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsamaktadır. Söz konusu yetkinlik, bilgi iletişim teknolojisi içinde bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması, ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

Gözlemci Adı:.....

Etkinliğe Giriş (ilk 5 dakika)	Öğretmen Davranışları	
	Öğrenci Davranışları	
	Kazanım	
	Değer	
	Beceri	
	İş Güvenliği	
	Araştırmacı Notları:	

Etkinliğin uygulanması (5-20 dakika arası)	Öğretmen Davranışları	
	Öğrenci Davranışları	
	Kazanım	
	Değer	
	Beceri	
	İş Güvenliği	
	Araştırmacı Notları:	

Etkinliğin Sonlandırılması (son 10 dakika)	Öğretmen Davranışları	
	Öğrenci Davranışları	
	Kazanım	
	Değer	
	Beceri	
	İş Güvenliği	
	Araştırmacı Notları:	

EK-16: Öğretmen Görüşme Formu (Konuşan Emojiler)

ÖĞRETMEN YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU-A

Görüşülen Öğretmen:

Görüşmeci:

Görüşme Tarihi:

Görüşme İçeriği: ETKİNLİK 3: (8.sınıflar) “Konuşan Emojiler”

G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.

Merhaba,

Ben araştırmacı Mert Ünlüsoy,

“ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA VE SINIF ORTAMINDA UYGULAMAYA YÖNELİK PLANLANMIŞ ÜÇ BOYUTLU ÇALIŞMALAR: BİR DURUM ÇALIŞMASI isimli bu çalışmamda veri toplama sürecinde “Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.” etkinliğinin bir deneyimleyeni olarak sizin bu süreçte yaşananlar ile ilgili görüşleriniz bizim için gerçekten önemli. Şimdi size yönelteceğim sorulara vereceğiniz cevaplar, araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacaktır ve eğer izniniz olursa görüşme verilerinin düzenli ve sağlıklı kayda geçirilebilmesi amacıyla ses kaydı almak istiyorum. Eklemek istediğiniz herhangi bir görüşünüz olmayacaksa görüşmeye başlamak isterim.

1. Bu etkinliğin ilgili kazanımı “Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.” karşılayıp karşılamadığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Bu etkinliği, programda yer alan değerlerden sanatın amacı, anlamı ve değeri açısından değerlendirir misiniz?
3. Sizce bu etkinlik yoluyla başka hangi değer ya da değerlere ulaşılabilir?
4. Bu etkinlik ile öğrencinin dijital beceri; günlük yaşam ve iletişim için bilgi toplumu teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılması becerilerini kazanması açısından değerlendirir misiniz?
5. Sizce bu etkinlik yoluyla başka hangi beceri ya da becerilere ulaşılabilir?
6. “Konuşan Emojiler” etkinliğinin uygulayıcısı olarak etkinliğin sınıf ortamında uygulanması ve iş güvenliğinin sağlanması konusunda neler söyleyebilirsiniz?
7. Öğrencilerin etkinlik sırasında kullandığı malzemeyi ve biçimlendirme tekniğini üç boyutlu sanatsal biçimlendirme açısından değerlendirir misiniz?
8. Bu etkinlikte öğrencilerin çalışmalarında sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanmaları konusunda neler söyleyebilirsiniz?
9. Bu etkinlikte öğrencilerin edindikleri bilgileri özümsemeleri ve sanat eserlerini daha anlamlı hale getirebilmeleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?
10. Sizce bu etkinlikte ne gibi sorunlar yaşandı?
11. Bu etkinlikte yaşanan sorunların çözümüne yönelik ne gibi önerileriniz olabilir?

EK-17: Öğrenci Görüşme Formu (Konuşan Emojiler)

ÖĞRENCİ YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Görüşülen Öğretmen:

Görüşmeci:

Görüşme Tarihi:

Görüşme İçeriği: ETKİNLİK 1: “Konuşan Emojiler”

G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.

Merhaba,

Ben araştırmacı Mert Ünlüsoy,

“ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA VE SINIF ORTAMINDA UYGULAMAYA YÖNELİK PLANLANMIŞ ÜÇ BOYUTLU ÇALIŞMALAR: BİR DURUM ÇALIŞMASI isimli bu çalışmada veri toplama sürecinde “Konuşan Emojiler” (Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.) etkinliğinin bir deneyimleyeni olarak sizin bu süreçte yaşananlar ile ilgili görüşleriniz bizim için gerçekten önemli. Şimdi size yönelteceğim sorulara vereceğiniz cevaplar, araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacaktır ve eğer izniniz olursa görüşme verilerinin düzenli ve sağlıklı kayda geçirilebilmesi amacıyla ses kaydı almak istiyorum. Eklemek istediğiniz herhangi bir görüşünüz olmayacaksa görüşmeye başlamak isterim.

1. Neden bu emojiyi seçtin? Anlatır mısın?
2. Bu emoji sana ne anlatıyor? Anlatır mısın?
3. Günlük yaşamında en çok hangi emoji veya emojileri kullanıyorsun? Anlatır mısın?
4. Seçtiğin emoji senin hangi yönünü anlatıyor?
5. Bu emojiyi sevdim mi?
6. Daha önce üç boyutlu çalışma yaptın mı? Anlatır mısın?
7. Daha önce üç boyutlu emoji gördün mü?
8. Çevrende en çok hangi emojiler kullanılıyor?
9. Emojilerin insanlar arasındaki iletişime nasıl bir katkısı var? Anlatır mısın?
10. Uluslararası bir ortamda emoji kullanımları hakkında ne düşünüyorsunuz? Anlatır mısın? (Emoji kullanımı için yabancı bir dil bilmek gerekir mi?)
11. Bu etkinliği yaparken dijital becerilerin nasıl gelişti? Anlatır mısın?
12. Bu etkinliği uygularken iş güvenliği açısından neler yaşadın?
13. Bu etkinlik sırasında daha önceden öğrendiğin hangi bilgileri kullandın?
14. Çalışmanı yaparken temanı nasıl belirledin? Anlatır mısın?
15. Bu çalışmanın nerede durmasını istersin?
16. Sence çalışman müzede sergilenebilir mi?
17. Sence çalışman insanların emojilere olan bakışını değiştirir mi?
18. Heykelini yaparken ne gibi zorluklar yaşadın?
19. Hangi malzemeleri kullandın? Neden?
20. Kullandığın malzeme emojiyi oluşturmak için uygun mu? Başka hangi malzeme veya malzemeler daha uygun olurdu?
21. Seçtiğin malzemeler arasında atık malzemeler var mı? Neden atık malzeme seçtin?
22. Bu çalışmayı yaparken sanatın farklı alanlarına saygı duyma konusunda düşüncelerin değişti mi? Nasıl?
23. Hangi renge boyadın, neden?
24. Sınıf ortamında bu çalışmayı yaparken neler gözlemledin?
25. Çalışmanın sana neler kazandırdığını düşünüyorsun?

EK-18: Öz Değerlendirme Formu (Konuşan Emojiler)

HEYKEL TEKNİĞİ ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU				
Bu form, kendinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda verilen kriterlere göre heykel yapımı alanındaki çalışmalarınızı değerlendirerek sizi en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.				
(Örnek Kazanım: G.8.1.8. Farklı teknik ve materyalleri bir arada kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.				
	BECERİLER	DERECELER		
		Evet	Hayır	Kısmen
1	Emojiler hakkında araştırma yaptım.			
2	Seçtiğim duygunun eskizini eskiz defterime hazırladım.			
3	Hazırladığım eskize göre uygun malzemeleri sınıfa getirdim.			
4	Eskizini hazırladığım formu seçtiğim malzemelerle oluşturmaya başladım.			
5	Formumu oluşturmak için getirdiğim malzemeleri gerekli yerlerden kestim.			
6	Malzemeleri birleştirmek için yapıştırıcı kullandım.			
7	Her bir parçayı diğer parça ile birleştirerek bütüne ulaştım.			
8	Heykelimin üzerinde son düzeltmeleri yaparak çalışmamı tamamladım.			
9	Üç boyutlu emoji yapabilmekten mutlu oldum.			
10	Çalışmamı yaparken sanatın anlamı ve amacı hakkında düşündüm.			
11	Çalışmamı yaparken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini uyguladım.			
12	Çalışmamı yaparken emojilerin ne kadar önemli olduğunu fark ettim.			
13	Çalışmamı yaparken iş güvenliği önlemlerimi aldım.			
14	Bu etkinlik sırasında dijital becerilerimin geliştiğini fark ettim.			
15	Bu etkinliği yaparken sınıfı temiz tuttum.			
Değerlendirme: Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için işaretlediğiniz “kısmen ve hayır” seçeneklerindeki becerileri tekrar çalışınız.				

EK-19: Akran Değerlendirme Formu (Konuşan Emojiler)**AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU**

YÖNERGE: Bu form arkadaşınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (X) işareti koyunuz.

Etkinlik Adı : “Konuşan Emojiler”
Uygulayanın Adı-Soyadı : .....
Arkadaşının Adı-Soyadı : .....
Sınıfı : .....
Numarası : .....
Tarih : .....

KRİTERLER		Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1	Arkadaşım etkinlikten önce gerekli dijital araştırmayı yapar.			
2	Arkadaşım çalışmasında üç boyutlu tekniği uygular.			
3	Arkadaşım arkadaşlarının fikirlerine saygı duyar.			
4	Arkadaşım çalışmasında sanat elemanları ve tasarım ilkelerini uygular.			
5	Arkadaşım çalışmasını yaparken sınıf temizliğine dikkat eder.			
6	Arkadaşım çalışmasını yaparken farklı duyguların önemini farkındadır.			
7	Arkadaşım sanat eserlerinin amacı, önemi ve değerini sorgulama becerilerinin farkındalığa sahiptir.			
8	Arkadaşım çalışmasını yaparken iş güvenliğine önem verir.			
9	Arkadaşım etkinlik genelinde diğer arkadaşlarıyla paylaşımlarda bulunur.			
10	Arkadaşım dijital becerilerine sahiptir.			
TOPLAM				

NOT: Sonunda iki kez “Bazen” ya da bir kez “Hiçbir zaman” işaretlediyseniz, başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmek için arkadaşınızın bu ölçütleri tekrar kazanması için çaba göstermelisiniz.

Ek-20: İzin Formları

**T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 86896125-605.01-E.4284870
Konu : Mert ÜNLÜSOY'un Araştırma İzni

27.02.2019

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 22/08/2017 tarihli ve 2017/25 sayılı Genelgesi.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mert ÜNLÜSOY'un "Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışması" konulu araştırma isteği Mert ÜNLÜSOY'un 13/02/2019 tarihli ve 3146028 sayılı dilekçesi ile bildirilmektedir.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mert ÜNLÜSOY'un "Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışması" konulu araştırmasını Yahya Kemal Beyatlı Ortaokulu, Meliha Cemal Bağı Ortaokulu ve Ali Durmaz Ortaokulu'nda uygulama yapma isteği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın **okul/kurumlardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının aslı okul müdürlüklerince görülerek ve gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması** komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ekrem KOZ
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
27.02.2019

Sabahattin DÜLGER
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres : Hocaahasan Mh. İlbahar Cad. No:38
(Yeni Hükümet Konağı A Blok) 16050-Osmangazi/BURSA
Telefon No:(0224) 445 16 00 Fax: 445 18 10
E-posta: arge16@meb.gov.tr İnternet Adresi: http://bursa.meb.gov.tr

Bilgi İçin : Leyla DİKİCİ
VHKİ
(0224) 215 25 39

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden **bef8-8b4f-311b-b2ae-b34a** kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı: 26468960-044/1811

15/01/2019

Konu: Mert ÜNLÜSOY'un Uygulama İzni

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 19.12.2018 tarihli ve 20585590-302.08.01/3311 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda bahsi geçen Enstitünüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mert ÜNLÜSOY'un "Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışma Örneği" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak olan anket soruları Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nca incelenmiş olup, alınan kararda ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

imza

Prof. Dr. Mehmet YÜCE
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek :
Karar örneği (1 sayfa)

Bu Belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

U.Ü Rektörlüğü Görükle Kampusu 16059 Nilüfer/BURSA
Tel: 0224 294 00 38 Faks: 0224 294 00 37
e-posta : uugs@uludag.edu.tr Elektronik Ağ: www.uludag.edu.tr
uludag.rektorluk@hs03.kep.tr

Bilgi İçin : Özge ABİÇ
Tel: 0224 294 00 86

Bu belge UDOS ile hazırlanmıştır. Teyit için: <https://udos.uludag.edu.tr/teyit/?GhQ4aRvkqUyengwRE7mGQg>

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı: 20585590-302.14.02/186
Konu: Mert ÜNLÜSOY'un Uygulama İzni

16/01/2019

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Anabilim Dalınız Yüksek Lisans öğrencisi Mert ÜNLÜSOY'un "Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışma Örneği" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak olan ölçek soruları Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nca incelenmiş olup, alınan karar ekte gönderilmektedir..

Bilgilerinizi ve öğrenci ile danışmanı Öğretim Üyesi. Dr. Berna COŞKUN ONAN'a bildirilmesi konusunda gereğini rica ederim.

imza

Prof. Dr. Kazım YOLDAŞ
Müdür

Ek :
1-Yazı Aslı
2-Karar örneği (1 sayfa)

Bu Belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

U.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Görükle Kampusu 16059 Nilüfer/BURSA Bilgi İçin: Ali ALKIŞ
Tel : 0224 2940975 Faks: 0224 2940975 Memur
e-posta : egtbil@uludag.edu.tr Elektronik Ağ: www.uludag.edu.tr Tel : 0224 2942883

Bu belge UDOS ile hazırlanmıştır. Teyit için: https://udos.uludag.edu.tr/teyit/?_iSd88Yh9Ea1A8HrEWvUdw

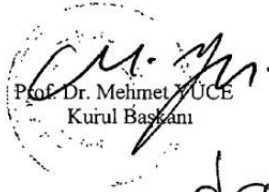
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ
30 Kasım 2018

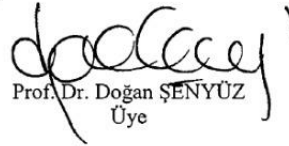
OTURUM SAYISI
2018-10

KARAR NO 10: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mert ÜNLÜSOY'un "Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışma Örneği" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak anket sorularının değerlendirilmesine geçildi.

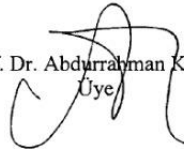
Yapılan görüşmeler sonunda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mert ÜNLÜSOY'un "Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına ve Sınıf Ortamında Uygulamaya Yönelik Planlanmış Üç Boyutlu Çalışmalar: Bir Durum Çalışma Örneği" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak anket sorularının, fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

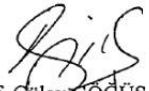

Prof. Dr. Mehmet YUCE
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
Üye

Prof. Dr. Doğan ŞENYÜZ
Üye

Prof. Dr. Kemal BEZEN
Üye

Prof. Dr. Abdurrahman KURT
Üye

Prof. Gülşay GÖÇÜŞ
Üye

Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU
Üye

EK-21:

Fotoğraf 1. “Soyut Heykel” etkinliği, 7. Sınıf
öğrenci alışması

EK-22:

Fotoğraf 2. “Soyut Heykel” etkinliği, 7. Sınıf
öğrenci alışması

EK-23:

Fotoğraf 3. “Soyut Heykel” etkinliği, 7. Sınıf öğrenci çalışması

EK-24:

Fotoğraf 4. “Konuşan Emojiler” etkinliği, 8. Sınıf öğrenci çalışması

EK-25:

Fotoğraf 5. “Konuşan Emojiler” etkinliği, 8. Sınıf öğrenci çalışması

EK-26:

Fotoğraf 6. “Benim Param” etkinliği, 6. Sınıf öğrenci çalışması

Öz Geçmiş

Doğum Yeri ve Yılı : Bursa - 1989

Öğrenim Gördüğü Kurumlar : **Başlama Yılı** **Bitirme Yılı** **Kurum Adı**

Lise	2003	2007	Bursa Erkek Lisesi
Lisans	2008	2012	Uludağ Üniversitesi, Resim-İş Öğretmenliği
Yüksek Lisans	2013	2019	Uludağ Üniversitesi, Resim-İş Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi : İngilizce – Orta

Çalıştığı Kurumlar	Başlama ve Ayrılma	Kurum Adı Tarihleri
1.	2013-2014	Bursa Zihinsel Engelli Çocukları Koruma Derneği Gürsu Şubesi
2.	2013-2014	Duyum İşitme Engelliler Eğitim ve Kültür Derneği
3.	2015-2016	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Ücretli)
4.	2016-2017	Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi
5.	2018-	Terminal Fikir Sanat